

Diagnoza do Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2015 - 2020

Opracowanie:
Centrum Doradztwa Strategicznego s.c.

Kraków, 2015

Spis treści

1.	Wstęp.....	3
2.	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	4
2.1.	Położenie w przestrzeni geograficznej.....	4
2.2.	Funkcje spełniane przez Miasto Czeladź.	6
2.3.	Struktura użytkowania przestrzeni w Czeladzi	7
2.4.	Funkcje pełnione przez obszary wyznaczone do rewitalizacji	11
2.5.	Objawy stanu kryzysowego w obszarach rewitalizowanych	15
3.	Sfera środowiskowa.....	22
3.1.	Powietrze atmosferyczne.....	22
3.2.	Klimat	23
3.3.	Gleby	24
3.4.	Stosunki wodne.....	24
3.5.	Dziedzictwo przyrodnicze	26
4.	Sfera techniczna	28
5.	Sfera gospodarcza	32
6.	Sfera społeczna	44
6.1.	Ludność i demografia.....	44
6.2.	Edukacja i kapitał ludzki	50
6.3.	Ochrona zdrowia i opieka medyczna	71
6.4.	Pomoc społeczna	74
6.5.	Rynek pracy	86
6.6.	Bezpieczeństwo publiczne	91
6.7.	Oferta kulturalna	100
6.8.	Sport i rekreacja	105
6.9.	Aktywność społeczna i obywatelska mieszkańców.....	107
7.	Analiza badań ankietowych.....	109

1. WSTĘP

Niniejszy dokument stanowi opis stanu sytuacji w mieście Czeladź w pięciu sferach:

- Przestrzenno-funkcjonalnej;
- Środowiskowej;
- Technicznej;
- Gospodarczej;
- Społecznej.

Dzięki szeroko zakrojonym badaniom na różnych płaszczyznach możliwe było wykazanie obszarów zdegradowanych, które znajdują się na terenie Miasta.

W analizie zastosowano triangulację metod i technik badawczych. Prowadzenie procesu rewitalizacji musi zostać poprzedzone zarówno dogłębną analizą wskaźników i danych zastanych jak i zasięgnięciu opinii lokalnych ekspertów i osób zainteresowanych prowadzeniem zmian. W związku z powyższym w diagnozie tej użyte zostały następujące źródła danych: ogólnodostępne dane źródłowe (w tym dane BDL GUS, OKE w Jaworznie) oraz dostępne publicznie raporty, dane uzyskane od jednostek miejskich (szkół, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Urzędu Miasta, Policji, Staży Miejskiej itp.), dane uzyskane podczas badań wywołanych: badań ankietowych z mieszkańcami miasta (n=100), badań jakościowych w postaci wywiadów pogłębiony (n=5), badań terenowych w postaci wizji lokalnej z ekspertami, spotkań warsztatowych z przedstawicielami instytucji społecznych, publicznych i gospodarczych.

Uzyskane w ten sposób dane zostały wykorzystane w dwojaki sposób. Dane ogólnodostępne uzyskane z Dużych Baz Danych (BIG DATA) pozwoliły na ukazanie Miasta Czeladź na tle innych jednostek samorządu terytorialnego (powiatu będzińskiego, województwa śląskiego oraz Polski). Dzięki temu można było uzyskać kontekst i umiejscowić Miasto Czeladź pod względem zachodzenia na jego terenie różnych procesów społecznych czy gospodarczych.

Następnie tam gdzie było to możliwe dane były uszczegółowiane, tak by ukazać wewnętrzne zróżnicowanie Miasta i sprawdzić, czy wybrane obszary faktycznie są obszarami zdegradowanymi. Dodatkowo część raportu została poszerzona o dane z badań jakościowych – wywiadów czy spotkań warsztatowych. Dzięki temu raport jest wielowątkowy i pozwala na precyzyjne przedstawienie Miasta.

2. SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

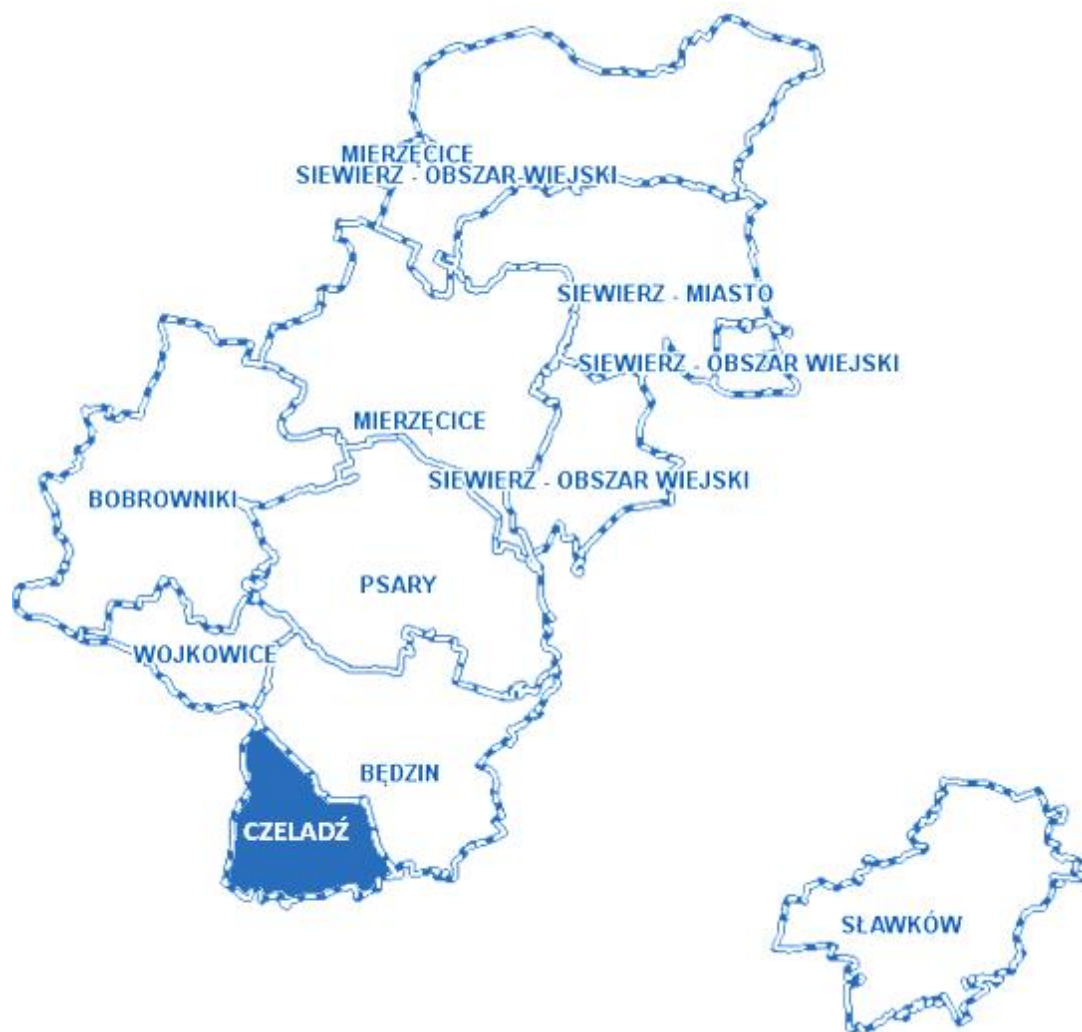
Sfera przestrzenno-funkcjonalna jednostek samorządu terytorialnego, w tym miasta jest odzwierciedleniem złożonego systemu, wzajemnie powiązanych ze sobą struktur, zjawisk i procesów społecznych, które w mieście zachodzą. Struktura przestrzeni kształtowana była przez wiele lat i jest odzwierciedleniem historii, która uczyniła Miasto Czeladź jedynym w swoim rodzaju. Niniejszy rozdział przedstawia zatem najważniejsze elementy Miasta Czeladź oraz obszarów wybranych do rewitalizacji pod względem przestrzenno-funkcjonalnym.

4

2.1. Położenie w przestrzeni geograficznej

Miasto Czeladź położone jest w centralnej części województwa śląskiego, w granicach powiatu będzińskiego. Wchodzi w skład Aglomeracji Katowickiej oraz Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego. Czeladź graniczy od południa z Katowicami i Sosnowcem, od wchodu oraz północy z Będzinem, natomiast od zachodu z Siemianowicami Śląskimi.

Rysunek 1. Położenie Miasta Czeladź na tle powiatu będzińskiego.

Źródło: <http://geo.powiat.bedzin.pl/>

Diagnoza do Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2015 - 2023.

Miasto Czeladź zajmuje powierzchnię 16,4 km², co stanowi 4,5% powierzchni powiatu będzińskiego. Obszar Miasta w 2014 roku zamieszkiwany był przez 32 666 osób a więc gęstość zaludnienia osiągnęła 1994 os./km² [BDL GUS].

Tabela 1. Liczba ludności, powierzchnia i gęstość zaludnienia według gmin powiatu będzińskiego w 2014 roku.

L.p.	Jednostka terytorialna	Liczba ludności [osoby]	Powierzchnia [km ²]	Gęstość zaludnienia [osoby / km ²]
1.	Będzin (m)	58205	37	1558
2.	Bobrowniki (w)	11941	52	232
3.	Czeladź (m)	32666	16	1994
4.	Mierzęcice (w)	7614	49	154
5.	Psary (w)	11859	46	257
6.	Siewierz (mw)	12284	114	108
7.	Sławków (m)	7135	37	195
8.	Wojkowice (m)	9033	13	706
X	powiat będziński	150737	364	414

Uwagi: m – gmina miejska, w – gmina wiejska, mw – gmina miejsko - wiejska.

Źródło: BDL GUS 2015

W przestrzeni miasta wyróżnia się sześć jednostek strukturalnych, którymi są: Stare Miasto, Śródmieście, Nowe Miasto, Zarzecze, Piaski oraz Wschodnia Strefa Ekonomiczna [SUIKZP Miasta Czeladź 2013].

Miasto Czeladź umiejscowione jest w obrębie obszarów funkcjonalno-przestrzennych o znaczeniu krajowym oraz regionalnym, do których zaliczają się: konurbacja górnośląska (konurbacja śląsko-dąbrowska), Górnośląski Okręg Przemysłowy, a także Zagłębie Dąbrowskie. Lokalizacja Czeladzi na terenie obszarów funkcjonalnych o ponadprzeciętnej, w skali kraju, koncentracji ludności oraz działalności gospodarczych, istotnie warunkuje możliwości rozwojowe tego miasta.

Czeladź cechuje się bardzo korzystnym położeniem na tle systemu (układu) transportowego kraju i regionu, a co za tym idzie wysoką dostępnością komunikacyjną. Przez obszar miasta przebiega droga krajowa nr 94 (Zgorzelec – Korczowa), będąca bezpłatną trasą alternatywną dla autostrady A4. Równocześnie wzdłuż wschodniej granicy miasta przebiega droga krajowa nr 86, która łączy Katowice i miasta Zagłębia Dąbrowskiego z drogą krajową nr 1, a tym samym z Częstochową oraz Łodzią. Ponadto Czeladź odznacza się bardzo korzystnym umiejscowieniem względem głównych szlaków komunikacji drogowej (autostrady A1 i A4, droga ekspresowa S1, drogi krajowe) i węzłów transportowych (w tym węzeł Gliwice-Sośnica, łączący autostrady A1 i A4 oraz drogę krajową nr 44, a także węzeł Mysłowice-Brzęczkowice, łączący autostradę A4 z drogą ekspresową S1). Warto jednocześnie zwrócić uwagę na korzystną lokalizację miasta względem międzynarodowego portu lotniczego Katowice-Pyrzowice (odległość około 25 km).

Czeladź powiązana jest przestrzenno-funkcjonalnie i komunikacyjnie z innymi miastami konurbacji śląsko-dąbrowskiej. Miasto Czeladź jest jedną z gmin członkowskich Komunikacyjnego Związku Komunalnego Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego (KZK GOP). Czeladź posiada bezpośrednie powiązanie tramwajowe z Będzinem i Dąbrową Górniczą. Ponadto miasto posiada bezpośrednie połączenia autobusowe z: Katowicami, Dąbrową Górniczą, Sosnowcem, Bytomiem, Mysłowicami, Siemianowicami Śląskimi, Piekarami Śląskimi i Będzinem¹.

Obecna struktura przestrzenno-funkcjonalna Czeladzi jest wynikiem procesów rozwojowych tego miasta w minionych okresach historycznych. Czeladź jest jednym z najstarszych miast w regionie (miasto lokowane było na prawie magdeburskim w XIII wieku). Pomimo przekształceń, do chwili obecnej zachowały się charakterystyczne elementy miasta lokacyjnego (m.in. centralnie położony rynek wraz z głównymi ciągami komunikacyjnymi). Istotny wpływ na ukształtowanie się obecnej struktury przestrzenno-funkcjonalnej Czeladzi wywarł rozwój przemysłu górniczego w mieści na przełomie XIX i XX wieku. Wówczas w szybkim tempie, na południe od centrum miasta, rozwinęły się dwie osady przykopalniane (Piaski i Saturn). Ze względu na zróżnicowany charakter procesów kształtujących osadnictwo w Czeladzi w mienionych okresach historycznych, w granicach miasta wydzielić można kilka odrębnych jednostek przestrzennych, które były odmiennie kształtowane w różnych przedziałach czasowych. Jednostkami tymi są: Stare Miasto, Przedmieścia (zachodnie i południowe), a także osiedla i kolonie robotnicze (tj. Osiedle Piaski oraz kolonie robotnicze przy ulicach: Legionów, Dehnelów i 21 Listopada) [SUiKZP Miasta Czeladź 2013].

Obecny model zagospodarowania przestrzennego miasta kształtowany jest w oparciu o zasadę satelitarnego układu osiedli mieszkaniowych. Część śródmiejska pełni rolę ośrodka usługowego, w granicach którego zlokalizowane są różne usługi centrotwórcze. Jednocześnie śródmieście jest bezpośrednio sprzężone z przyległymi jednostkami, tj. osiedlami mieszkaniowymi [SUiKZP Miasta Czeladź 2013].

Do najcenniejszych terenów w strukturze przestrzennej Czeladzi należy zaliczyć Stare Miasto oraz dzielnicę Piaski z kompleksem zabudowy osiedla górniczego [SUiKZP Miasta Czeladź 2013].

2.2. Funkcje spełniane przez Miasto Czeladź.

W systemie i hierarchii osadniczej kraju i regionu Czeladź pełni rolę ośrodka o znaczeniu lokalnym, pełniącego szereg różnych funkcji (m.in. administracyjnych, gospodarczych i usługowych) przede wszystkim na rzecz własnych mieszkańców. Niemniej jednak należy odnotować, że w zakresie niektórych funkcji, oddziaływanie miasta wykracza poza jego granice. Czeladź odznacza się ponadlokalnym oddziaływaniem w zakresie ochrony zdrowia (obecność szpitala oraz przychodni specjalistycznej, które wchodzi w skład Powiatowego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Będzinie), a także w zakresie funkcji edukacyjnych (funkcjonowanie placówek szkolnictwa średniego – Zespół Szkół Ogólnokształcących i Technicznych w Czeladzi, funkcjonowanie placówek szkolnictwa wyższego – Kolegium Pracowników Służb Społecznych w Czeladzi).

¹ Rozkład jazdy KZK GOP [<http://www.kzkgop.com.pl>].

2.3. Struktura użytkowania przestrzeni w Czeladzi

Cechą wyróżniającą Czeladź na tle Polski, województwa śląskiego oraz pozostałych gmin powiatu będzińskiego jest wysoki odsetek gruntów będących własnością komunalną. W 2014 roku grunty komunalne w Czeladzi zajmowały 761,0 ha, czyli 46,5% ogólnej powierzchni miasta. W tym samym czasie udział gruntów komunalnych w ogólnej powierzchni w Polsce kształtował się na poziomie 3,3%, natomiast w województwie śląskim i powiecie będzińskim wynosił odpowiednio 5,9% i 7,5% [BDL GUS 2015].

W strukturze użytkowania ziemi w Czeladzi największy udział posiadają grunty zabudowane oraz zurbanizowane (773 ha), które zajmują 47,2% ogólnej powierzchni miasta (tab. 2). Kolejną, pod względem wielkości zajmowanej powierzchni, formą użytkowania ziemi w Czeladzi są użytki rolne (675 ha), stanowiące 41,2% całkowitego terytorium miasta. Na tle pozostałych porównywanych jednostek terytorialnych (tj. Polski, województwa śląskiego oraz powiatu będzińskiego) Czeladź charakteryzuje się względnie niskim udziałem gruntów leśnych, a także gruntów zadrzewionych i zakrzewionych (97 ha), które zajmują jedynie 5,9% ogólnej powierzchni miasta. Pozostałe formy użytkowania ziemi w Czeladzi (tj. grunty pod wodami, nieużytki oraz pozostałe grunty) zajmują łącznie 5,7% całkowitego terytorium miasta [BDL GUS 2015].

7

Tabela 2. Struktura użytkowania ziemi w Czeladzi na tle porównywanych jednostek terytorialnych w 2014 roku [w %]

Formy użytkowania ziemi	Polska	Województwo śląskie	Powiat będziński	Miasto Czeladź
użytki rolne	59,9	51,1	56,4	41,2
grunty leśne oraz grunty zadrzewione i zakrzewione	30,9	33,5	21,7	5,9
grunty pod wodami	2,1	1,5	2,3	1,4
grunty zabudowane i zurbanizowane	5,2	12,4	17,2	47,2
użytki ekologiczne	0,1	0,0	0,0	0,0
nieużytki	1,5	1,2	2,0	3,0
pozostałe grunty	0,3	0,4	0,5	1,3

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych BDL GUS 2015.

W strukturze gruntów zabudowanych oraz zurbanizowanych w Czeladzi największą powierzchnię zajmują tereny mieszkaniowe (308 ha), które stanowią 39,8% ogółu gruntów zurbanizowanych i 18,8% całkowitej powierzchni miasta (tab. 3). Ponadto istotny udział w kształtowaniu struktury przestrzeni zabudowanych i zurbanizowanych w Czeladzi posiadają również: tereny komunikacji drogowej (16,2%), tereny przemysłowe (13,6%), tereny rekreacji i wypoczynku (12,4%), a także inne tereny zabudowane (11,9%) [BDL GUS 2015].

Tabela 3. Struktura użytkowania gruntów zabudowanych oraz zurbanizowanych w Czeladzi na tle porównywanych jednostek terytorialnych w 2014 roku [w %]

Formy użytkowania ziemi	Polska	Województwo śląskie	Powiat będziński	Miasto Czeladź
tereny mieszkaniowe	19,3	31,3	30,5	39,8
tereny przemysłowe	7,1	14,0	13,8	13,6
inne tereny zabudowane	8,7	9,7	5,8	11,9
tereny niezabudowane	3,3	4,3	1,4	1,7
tereny rekreacji i wypoczynku	4,0	5,1	7,2	12,4
tereny komunikacyjne (drogi)	48,9	27,5	27,7	16,2
tereny komunikacyjne (kolej)	6,2	6,5	9,4	4,4
tereny komunikacyjne (inne)	0,8	1,0	0,2	0,0
użytki kopalne	1,7	0,6	4,0	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS 2015

Tereny mieszkaniowe na obszarze Czeladzi koncentrują się przede wszystkim w centralnej oraz południowo-wschodniej części miasta. Tereny mieszkaniowe w Czeladzi obejmują zarówno tereny zabudowy wielorodzinnej, jak również jednorodzinnej. W strukturze osadniczej Czeladzi wyróżnić można jednostki związane z: osadnictwem średniowiecznym (Stare Miasto), osadnictwem epoki przemysłowej (Kolonія Saturn i Stare Piaski), a także osadnictwem współczesnym (powojennym). Wobec powyższego zabudowę mieszkaniową w granicach miasta podzielić można na: zabudowę historyczną Starego Miasta (budynki pochodzące z przełomu XIX i XX stulecia i pierwszej połowy XX wieku), zabudowę kolonii oraz osiedli robotniczych (budynki pochodzące z przełomu XIX i XX wieku), jak również współczesną (powojenną) zabudowę mieszkaniową (wielkoskalowe osiedla mieszkaniowe i zespoły zabudowy jednorodzinnej).

Tereny wielorodzinnej zabudowy mieszkaniowej są rozproszone w przestrzeni miasta i obejmują zespoły zabudowy dawnych osiedli i kolonii robotniczych, a także powojenne zespoły zabudowy blokowej. Zabudowa dawnych osiedli i kolonii robotniczych koncentruje się w dwóch lokalizacjach w przestrzeni miasta. Pierwszą z nich są zespoły mieszkaniowe położone na południowy-zachód od centrum miasta, po zachodniej stronie rzeki Brynicy (Kolonія Saturn), obejmujące budynki przy ulicach: Legionów, Dehnelów oraz 21 Listopada. Drugim zespołem dawnych kolonii robotniczych są Stare Piaski, położone na południowy-wschód od Starego Miasta (m.in. budynki przy ulicach: 3 Kwietnia, Tadeusza Kościuszki, Francuskiej, Warszawskiej, Krzywej i Betonowej). Z kolei zespoły współczesnej zabudowy wielorodzinnej obejmują m.in.: zabudowę mieszkaniową Nowego Miasta (osiedla położone na północ od centrum Czeladzi), osiedla zlokalizowane na południowy-zachód od Starego Miasta (np. bloki przy ulicach: Legionów, 35-Lecia PRL, Składkowskiego, czy też dalej: Powstańców Śląskich oraz Skłodowskiej-Curie), a także powojenną zabudowę dzielnicy Piaski (np.

Osiedle Dziekana, bloki przy ulicach: Wincentego Pola i Elizy Orzeszkowej, 27 Stycznia czy dalej: Zwycięstwa i Cypriana Kamila Norwida).

Największe skupiska zwartej zabudowy jednorodzinnej koncentrują się na obszarze Śródmieścia i dzielnicy Piaski (w tym kolonia domów fińskich, położonych w rejonie ulic 27 Stycznia i Dalekiej). Pozostałe tereny zabudowy jednorodzinnej są rozproszone w przestrzeni całego miasta.

Obszary działalności produkcyjnej (w tym tereny przemysłowe oraz magazynowe) w przestrzeni Czeladzi koncentrują się obecnie w czterech głównych lokalizacjach, tj. przy ulicach: Wojkowickiej, Wiosennej, Rzemieślniczej i Handlowej (Wschodnia Strefa Ekonomiczna) [SUiKZP Miasta Czeladź 2013]. Na obszarze miasta występują także tereny poprzemysłowe związane z wydobywaniem węgla kamiennego (tj. tereny oraz obiekty dawnej Kopalni Węgla Kamiennego „Saturn”), zlokalizowane w południowo-zachodniej (Kolonія Saturn) i południowo-wschodniej (Stare Piaski) części Czeladzi.

W związku z działalnością górnictwą prowadzoną na obszarze Czeladzi, w południowych rejonach miasta (w dzielnicach Piaski i Zarzecze) występują rejonы potencjalnie zagrożone powstawaniem deformacji nieciągłych [SUiKZP Miasta Czeladź 2013].

Czeladź cechuje się bardzo wysokim poziomem dostępności do sieci oraz urządzeń infrastruktury technicznej. W 2014 roku z czynnej sieci wodociągowej w mieście korzystało 99,6% mieszkańców. Tym samym Czeladź charakteryzowała się wyższą dostępnością do systemu zaopatrzenia w wodę w porównaniu ze średnią dla wszystkich miast w Polsce (96,4%) i województwie śląskim (98,1%). W 2014 roku odsetek mieszkańców Czeladzi korzystających z czynnej sieci kanalizacyjnej wynosił 89,4%, kształtując się tym samym na poziomie powyżej średniej dla miast w kraju (89,3%) i regionie (85,6%). Równocześnie Czeladź charakteryzuje się porównywalną do innych ośrodków miejskich w Polsce oraz województwie, dostępnością mieszkańców do sieci gazowej. W 2014 roku z sieci gazowej w Czeladzi korzystało w sumie 71,3% ogółu mieszkańców. W tym samym czasie wartość tego wskaźnika w przypadku miast w Polsce i województwie śląskim wynosiła odpowiednio 71,7% oraz 71,5%. Jednakże na tle innych miast w kraju i województwie Czeladź odznacza się relatywnie niskim poziomem dostępności do systemu oczyszczania ścieków bytowo-gospodarczych. W 2014 roku ludność obsługiwana przez komunalne oczyszczalnie ścieków stanowiła 77,9% mieszkańców miasta. W tym samym czasie odsetek mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnie ścieków w miastach Polski i województwa śląskiego wynosił odpowiednio 93,9% i 89,6% [BDL GUS 2015].

Tereny pełniące funkcje usługowo-handlowe obejmują centrum administracyjno-usługowe miasta (Stare Miasto), tereny wielkopowierzchniowych obiektów handlowych (położone we wschodniej części Czeladzi, przy granicy z Będzinem) oraz inne tereny usługowe rozproszone w przestrzeni całego miasta (tereny i obiekty usług użyteczności publicznej i usług komercyjnych).

Na tle pozostałych porównywanych jednostek terytorialnych (kraju, województwa śląskiego oraz powiatu będzińskiego) Czeladź charakteryzuje się względnie wysokim udziałem terenów rekreacji i wypoczynku (12,4%) w strukturze gruntów zabudowanych oraz zurbanizowanych. Największym kompleksem terenów sportowo-rekreacyjnych w Czeladzi są obiekty Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji, znajdujące się w centralnej części miasta (przy ulicach: Sportowej i Legionów). W skład tego kompleksu wchodzi: hala widowiskowo-sportowa, stadion sportowy im. Józefa Pawełczyka,

boisko sportowe o sztucznej nawierzchni oraz kompleks basenów otwartych wraz z zapleczem socjalnym². Drugim kompleksem sportowo-rekreacyjnym na terenie miasta jest stadion sportowy, położony w dzielnicy Piaski, przy ul. Adama Mickiewicza. Poza wymienionymi powyżej obiektami infrastruktury sportowo-rekreacyjne, w granicach Czeladzi znajdują się także przyszkolne tereny sportowe (tj. boiska i hale sportowe).

Na terenie Czeladzi do chwili obecnej nie zachowały się żadne fragmenty roślinności naturalnej. Tym samym w Czeladzi nie występują obszary leśne, a jedynie obszary nieuporządkowanej zieleni wysokiej (tj. zadrzewienia). Największym nich jest zrekultywowane składowisko odpadów Huty Katowice, położone w pobliżu granicy z Siemianowicami Śląskimi [SUiKZP Miasta Czeladź 2013]. W granicach administracyjnych Czeladzi nie występują tereny podlegające ochronie prawnej (tj. powierzchniowe formy ochrony przyrody).

Tereny zieleni publicznej (tj. parki spacerowo-wypoczynkowe, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej) w Czeladzi zajmują łączną powierzchnię równą 110,8 ha (tj. 6,8% całkowitego terytorium miasta). Tym samym Czeladź odznacza się większym udziałem terenów zieleni publicznej w porównaniu ze średnią dla kraju (0,2%), województwa śląskiego (0,8%) i powiatu będzińskiego (1,1%). Nieco ponad połowa powierzchni terenów zieleni publicznej (56,5 ha), występujących na obszarze Czeladzi, są to tereny zieleni pozostające w gestii samorządu [BDL GUS 2015].

W granicach administracyjnych miasta znajduje się siedem parków [SUiKZP Miasta Czeladź 2013]:

- **Park Grabek** (13,0 ha) zlokalizowany w pobliżu centrum miasta, na lewym brzegu Brynicy. W strukturze zieleni parkowej dominują rodzime gatunki drzew oraz krzewów liściastych. W północnej części parku znajdują się amfiteatr, a także niewielki zbiornik wodny (staw).
- **Park im. H. Jordana** (7,0 ha) zlokalizowany po wschodniej stronie rzeki Brynicy, wzdłuż ul. Katowickiej. W strukturze drzewostanu dominują drzewa liściaste, takie jak jesion, brzoza, klon i grab. Najstarsze nasadzenia w parku liczą około 80 lat.
- **Park Prochownia** (4,4 ha) położony jest w północnej części dzielnicy Piaski. W strukturze drzewostanu dominujący udział mają m.in. topole, brzozy i klony.
- **Ogród Morwowy** (3,4 ha) zlokalizowany w dolinie Brynicy, przy dawnej kopalni „Saturn”. W parku znajdują się boisko i plac zabaw dla dzieci. Drzewostan parku tworzony jest przez topole i wierzby, a także morwy (pozostałości).
- **Park przy ul. 21 Listopada** (3,0 ha) położony jest w południowej części miasta. Drzewostan parku tworzony jest głównie przez: robinie, klony, brzozy, topole oraz graby. Większość drzew w parku liczy około 80 lat.
- **Park im T. Kościuszki** (2,4 ha) zlokalizowany jest w dolinie rzeki Brynicy, w centralnej części miasta. W parku rosną kasztanowce, jesiony, topole i brzozy.
- **Park Mickiewicza** (1,5 ha) położony jest w dzielnicy Piaski. W parku występują m.in. klony, jesiony, czeremchy i dęby.

Tereny zieleni urządzonej obejmują również cmentarze. W granicach administracyjnych Czeladzi zlokalizowanych jest pięć cmentarzy [SUiKZP Miasta Czeladź 2013]:

² Strona internetowa Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Czeladzi [<http://www.mosir.czeladz.pl>].

- cmentarz parafialny przy ul. Nowopogońskiej (3,2 ha),
- cmentarz parafialny przy ul. Szybikowej (3,2 ha),
- cmentarz komunalny przy ul. Wojkowickiej (5,8 ha),
- cmentarz żydowski przy ul. Będzińskiej (2,8 ha),
- cmentarz epidemiologiczny przy ul. Strzeleckiej (0,1 ha).

Nieco ponad 40% powierzchni miasta pokrywają użytki rolne. Zwarte kompleksy terenów rolnych zlokalizowane są przede wszystkim w północnej, północno-wschodniej i południowo-zachodniej części Czeladzi [SUiKZP Miasta Czeladź 2013].

2.4. Funkcje pełnione przez obszary wyznaczone do rewitalizacji

Obszar wyznaczony do rewitalizacji zajmuje powierzchnię ok. 2,04 km² (12,4% terenu miasta). Teren zamieszkuje około 9633 mieszkańców, co stanowi 30% ludności gminy miejskiej Czeladź.

Tabela 4. Liczba ludności i powierzchnia Czeladzi i obszaru wyznaczonego do rewitalizacji.

L.p.	Jednostka terytorialna	Liczba ludności [osoby]	Odsetek ludności zamieszkujący poszczególne obszary rewitalizacji	Powierzchnia [ha]	Odsetek powierzchni obejmujący obszar rewitalizacji
1	Czeladź (m)	32123	-	1640	-
2	Obszar wyznaczony do rewitalizacji łącznie	9633	30%	204,12	12,4%
3	Stare Miasto	1384	4,2%	48,06	2,9%
4	Nowe Miasto	3983	12,4%	72,83	4,4%
5	Kolonia Saturn	1693	5,2%	37,3	2,3%
6	Stare Piaski	2573	8,0%	45,93	2,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS 2015 oraz analizy materiałów UM Czeladź.

Poniżej znajduje się opis wyszczególnionych terenów, które podlegają rewitalizacji.

Stare Miasto

Tabela 5. Ulice i obszary wchodzące w skład obszaru rewitalizacji Stare Miasto.

Stare Miasto	
Bytomska	cała
Kilińskiego	cała
Nadrzeczna	cała
Podwalna	cała
Pieńkowskiego	cała
Związku Orła Białego	cała
Kościelna	cała
Katowicka od 1 do nr 45	od początku do ul. 1 Maja
Grodziecka od 1 do 13	od początku do ul. Kombatantów
Rynkowa	cała
Rynek	cała
Kacza	cała
Ciasna	cała
Walna	cała
1 Maja	cała
Żabia	cała
Staszica od nr 5 do nr 43	od ul. Mysłowickiej, do SP nr 3
Szpitalna	nr od 1 do 7
Przełajska do nr 26	od początku do Sadowej
Reymonta do numeru 51	do ul. Nowopogońskiej
Cmentarna	cała
Poprzeczna	cała
Górna	cała
Modrzejowska	między Staszica a Reymonta
Mysłowicka	od początku do wysokości ul. Reymonta
Kombatantów	nr nieparzyste od ul. Szpitalnej do ul. Grodzieckiej
Wojkowicka	tereny niezamieszkałe

Źródło: opracowanie własne

Stare Miasto spełnia funkcje centrum administracyjnego, a także usługowo-handlowego Czeladzi. W strukturze użytkowania ziemi na obszarze Starego Miasta dominujący udział posiadają tereny usługowe i tereny mieszkaniowe (przede wszystkim tereny zabudowy jednorodzinnej). Obszar ten obejmuje najstarszą (tj. lokacyjną) część miasta wraz Rynkiem i neoromańskim kościołem p.w. św. Stanisława Biskupa i Męczennika oraz tereny późniejszej zabudowy mieszkaniowo-usługowej. Obszar Starego Miasta pełni szereg istotnych funkcji usługowych względem mieszkańców całego miasta. W granicach rozpatrywanego obszaru zlokalizowane są budynki użyteczności publicznej pełniące funkcje administracyjne (Urząd Miasta Czeladź), edukacyjne (Gimnazjum nr 2), kulturalne (Miejska Biblioteka Publiczna im. M. Nogajowej). Ponadto na obszarze Starego Miasta znajdują się Dom Pomocy Społecznej „Senior” im. J. Kaczmarka oraz Komisariat Policji wchodzący w struktury Komendy Powiatowej Policji w Będzinie. Poza wymienionymi wyżej, obszar Starego Miasta pełni

również szereg innych funkcji o znaczeniu ogólnomiejskim na rzecz mieszkańców, wśród których wypada wymienić funkcje: rekreacyjno-wypoczynkowe (Park Kościuszki położony w zachodniej części obszaru), komunikacyjne (pętla tramwajowa przy ul. Kombatantów) i handlowo-usługowe (plac targowy przy ul. Grodzieckiej oraz liczne obiekty handlowe i usługowe).

Kolonia Saturn

Tabela 6. Ulice i obszary wchodzące w skład obszaru rewitalizacji Kolonia Saturn.

Kolonia Saturn	
Legionów	parzyste
Węglowa	cała
21 Listopada	cała
tereny gospodarcze po stronie nieparzystej (Biedronka, nr 35, targ)	
ulica Scheiblera (niezamieszkała - gospodarcza)	
ulica Biedermanna (niezamieszkała - teren Saturna)	
Dehnelów	parzysta od nr 10 + tereny gospodarcze nieparzyste
Pałac Saturna - Dehnelów 2	Teren niezamieszkały

Źródło: opracowanie własne

Obszar Kolonii Saturn w głównej mierze spełnia funkcje mieszkaniowe i usługowe. Istotny udział w strukturze zagospodarowania terenu na omawianym obszarze posiadają tereny mieszkaniowe (przede wszystkim tereny zabudowy wielorodzinnej). Tereny mieszkaniowe na obszarze Kolonii Saturn obejmują zarówno zabudowę dawnych kolonii i osiedli robotniczych (budynki przy ulicach: 21 Listopada, Dehnelów i Legionów), jak również osiedla współczesnej zabudowy wielorodzinnej (np. bloki mieszkalne przy ul. Legionów). Znaczną część rozpatrywanego obszaru zajmują także tereny przemysłowe (tereny i obiekty dawnej Kopalni Węgla Kamiennego „Saturn”). Ponadto w granicach opisywanego obszaru znajdują się tereny sportowe oraz rekreacyjno-wypoczynkowe (kompleks basenów otwartych wraz z zapleczem socjalnym, a także fragment Parku Grabek wraz z amfiteatrem). W granicach obszaru zlokalizowane są siedziby dwóch istotnych instytucji kultury, a mianowicie Muzeum Saturn oraz Galerii Sztuki Współczesnej „Elektrownia”.

Stare Piaski

Tabela 7. Ulice i obszary wchodzące w skład obszaru rewitalizacji Stare Piaski.

Stare Piaski	
Płocka	cała
Krzywa	cała
Warszawska	cała
Kościuszki	cała
Zwycięstwa	cała
3 Kwietnia	cała
Sikorskiego	cała
Francuska	cała
Trznadła	cała
Betonowa	cała

Nowopogońska	od nr 210 do nr 242 parzyste
teren Szkoły Podstawowej nr 7	
ul. Mickiewicza	tereny rekreacyjne
tereny KWK Czeladź	tereny niezamieszkałe

Źródło: opracowanie własne

Stare Piaski są obszarem pełniącym przede wszystkim funkcje mieszkaniowe, a także w mniejszej skali funkcje usługowe i przemysłowe. W strukturze użytkowania ziemi na rozpatrywany obszarze dominujący udział mają tereny mieszkaniowe (głównie tereny zabudowy wielorodzinnej). Tereny mieszkaniowe na obszarze Starych Piasków obejmują dawne osiedla i kolonie robotnicze (budynki położone m.in. przy ulicach: 3 Kwietnia, Tadeusza Kościuszki, Francuskiej, Warszawskiej, Krzywej, Betonowej), a także osiedla współczesnej zabudowy mieszkaniowej (np. bloki mieszkalne przy ul. Zwycięstwa). W południowej części opisywanego obszaru znajdują się tereny poprzemysłowe (tj. tereny dawnej Kopalni Węgla Kamiennego „Saturn”). Z kolei w zachodniej części Starych Piasków zlokalizowane są tereny sportowe i rekreacyjno-wypoczynkowe (stadion sportowy oraz park przy ul. Adama Mickiewicza). Ponadto w granicach tego obszaru znajduje się Szkoła Podstawowa nr 7 wraz z zapleczem sportowym. Znaczna część budynków położonych na omawianym obszarze (tj. zabudowa przykopalnianego osiedla robotniczego Piaski) została wpisana do rejestru zabytków. Do rejestru zabytków wpisany został także zespół kościoła p.w. Matki Bożej Bolesnej (położony przy skrzyżowaniu ulic Tadeusza Kościuszki i Francuskiej).

Nowe Miasto

Tabela 8. Ulice i obszary wchodzące w skład obszaru rewitalizacji Nowe Miasto.

Nowe Miasto	
Juliana Tuwima	cała
11 Listopada	cała
Waryńskiego	cała
Armii Krajowej	cała
Szkolna	cała
17 Lipca	cała
Szpitalna	od nr 8 i dalej parzyste bez 30, 32, 34 i 36 + nr 59, 61, 63
Szpitalna	nr 9 oraz 9 A
Wojkowicka	do nr 14 i 15
ul. Wojkowicka	tereny przemysłowe - niezamieszkałe

Źródło: opracowanie własne

Obszar Nowego Miasta pełni funkcje mieszkaniowe, przemysłowe i usługowe (w tym w zakresie usług publicznych o znaczeniu ogólnomiejskim oraz ponadlokalnym). W strukturze użytkowania ziemi na obszarze Nowego Miasta dominujący udział posiadają tereny mieszkaniowe (w głównej mierze tereny wielorodzinnej zabudowy mieszkaniowej), a także tereny przemysłowe (położone wzdłuż ulicy Wojkowickiej). Jednocześnie obszar Nowego Miasta spełnia szereg istotnych funkcji w zakresie usług publicznych. W granicach tego obszaru zlokalizowany jest szpital miejski (przy ul. Szpitalnej), wchodzący w skład Powiatowego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Będzinie.

Na obszarze Nowego Miasta znajduje się także siedziba Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czeladzi (przy ul. 17 Lipca 27). Ponadto w granicach omawianego obszaru funkcjonują miejskie placówki oświatowe i wychowawcze (tj. Przedszkole Publiczne nr 7, Szkoła Podstawowa nr 2 im. M. Konopnickiej, Gimnazjum nr 1), jak również Zespół Szkół Specjalnych w Czeladzi (jednostka organizacyjna powiatu będzińskiego). Równocześnie na obszarze Nowego Miasta zlokalizowana jest siedziba Kolegium Pracowników Służb Społecznych (przy ul. Tuwima 14a) – publicznej szkoły wyższej kształcącej pracowników socjalnych. W granicach rozpatrywanego obszaru funkcjonuje także Spółdzielczy Dom Kultury „Odeon”. Poza wymienionymi powyżej, obszar Nowego Miasta pełni także szereg innych funkcji na rzecz mieszkańców miasta, do których należy zaliczyć funkcje: komunikacyjne (pętla autobusowa przy ul. Wojkowickiej), handlowe (plac targowy przy ul. Miasta Auby i liczne obiekty handlowe), usługowe, itp.

2.5. Objawy stanu kryzysowego w obszarach rewitalizowanych

W niniejszym podrozdziale ukazane zostaną wyniki badania terenowego tzw. Wizji lokalnej, która została przeprowadzona w dniu 9 listopada 2015 roku. W badaniu tym wzięli udział przedstawiciele instytucji społecznych i publicznych a także eksperci z zakresu urbanistyki miasta. Wizja lokalna miała na celu uchwycenie problemów przestrzenno-funkcjonalnych, które ciężko jest pokazać w sposób ilościowy poprzez wskaźniki. Całość badania została udokumentowana, a jej efekty przedstawiono poniżej.

Stare Miasto

Rysunek 2. Rynek w centrum Czeladzi

Źródło: własne

Rysunek 3. Okolice Rynku w Czeladzi.

Źródło: własne

Rysunek 4. Ulica w okolicach Rynku

Źródło: własne

Rysunek 5. Targowisko przy ul. Grodzieckiej

Źródło: własne

16

Rysunek 6. Pustostan w centrum Miasta

Źródło: własne

Rysunek 7. Ciąg komunikacyjny w centrum Miasta

Źródło: własne

Rysunek 8. Ulica mieszkalna w centrum

Źródło: własne

Zdiagnozowane problemy w przestrzeni Starego Miasta:

- brak użytkowników Rynku, niewykorzystywany potencjał miejsca (Rysunek 2);
- niewystarczająca w stosunku do potencjału liczba podmiotów wnoszących nową jakość w życie kulturalne i towarzyskie strefy centralnej miasta, tj. restauracji, kawiarni, galerii, klubów, butików itp. (Rysunek 3);
- niska jakość pojedynczych obiektów zlokalizowanych przy Rynku (Rysunek 4);
- chaos i bałagan przestrzenny na osi wjazdu do miasta. Brak wykorzystanie wartości historycznych i kulturowych miejsca (Rysunek 5);
- pustostany kreujące negatywny wizerunek (Rysunek 6);
- niedostateczna jakość przestrzeni publicznej w postaci ciągłości systemu komunikacji pieszej (Rysunek 7);
- przestrzenie „niczyje” i niezagospodarowane tereny zieleni rekreacyjnej dla mieszkańców dzielnicy (Rysunek 8).

Nowe Miasto

Rysunek 9. Zabudowa mieszkaniowa na Nowym Mieście

Źródło: własne

Rysunek 10. Przestrzeń publiczna w dzielnicy Nowe Miasto

Źródło: własne

Rysunek 11. Przykładowy ciąg komunikacyjny

Źródło: własne

Rysunek 12. Przestrzeń publiczna w dzielnicy Nowe Miasto

Źródło: własne

Rysunek 13. Targowisko przy ul. Miasta Auby

Źródło: własne

Rysunek 14. Targowisko przy ul. Miasta Auby

Źródło: własne

Rysunek 15. Przestrzeń publiczna na Nowym Mieście

Źródło: własne

Rysunek 16. Przestrzeń usługowa na Nowym Mieście

Źródło: własne

Zdiagnozowane problemy w przestrzeni Nowego Miasta:

- zanik wartości jakości historycznej zabudowy centrum dzielnicy (Rysunek 9);
- niedostateczna jakość przestrzeni publicznej (Rysunek 10);
- brak ciągłości systemu komunikacji pieszej (Rysunek 11);
- obszary „niczyje”, zawładnięte przez subkultury społeczne (Rysunek 12);
- brak zorganizowanych miejsc parkingowych i zieleni rekreacyjnej dla mieszkańców osiedla (Rysunek 13, Rysunek 14)
- niewłaściwe wykorzystanie przestrzeni generujące bałagan przestrzenny i miejsca niebezpieczne (Rysunek 15)
- bałagan przestrzenny i niewłaściwie użytkowana przestrzeń centrum dzielnicy (Rysunek 16)

Kolonia Saturn

Rysunek 17. Odnowiony budynek Galerii Sztuki Współczesnej wraz ze starą zabudową Kopalni

Źródło: własne

Rysunek 18. Zabudowa Kopalni Saturn

Źródło: własne

19

Rysunek 19. Zabudowa Kopalni Saturn

Źródło: własne

Rysunek 20. Zabudowa Kopalni Saturn

Źródło: własne

Rysunek 21. Zabudowa Kopalni Saturn

Źródło: własne

Zdiagnozowane problemy w przestrzeni Kolonii Saturn:

- niekorzystny styk nowe-stare negatywnie wpływający na wizerunek miejsca (Rysunek 17);
- niewykorzystany potencjał wartościowej architektury (Rysunek 18);
- pogarszający się stan techniczny budynków generujący zagrożenia i wymuszający tymczasowe działania naprawcze (Rysunek 19, Rysunek 20);
- brak ciągłości w realizacji działań rewitalizacyjnych (Rysunek 21);
- brak koncepcji zagospodarowania dla całego obszaru. Niebezpieczeństwo parcelacji terenu.;

Stare Piaski

Rysunek 22. Zabudowa mieszkaniowa osiedla Stare Piaski

Źródło: własne

Rysunek 23. Zabudowa mieszkaniowa osiedla Stare Piaski

Źródło: własne

Rysunek 24. Przestrzeń publiczna na osiedlu Stare Piaski

Źródło: własne

Rysunek 25. Zabudowa mieszkaniowa osiedla Stare Piaski

Źródło: własne

Rysunek 26. Przestrzeń publiczna na osiedlu Stare Piaski

Źródło: własne

Rysunek 27. Przestrzeń publiczna na osiedlu Stare Piaski

Źródło: własne

Zdiagnozowane problemy w przestrzeni Starych Piasków:

- niszczące budynki będące częścią historycznego układu urbanistycznego (Rysunek 22);
- brak zorganizowanych miejsc parkingowych i zieleni rekreacyjnej dla mieszkańców osiedla (Rysunek 23);
- niska jakość przestrzeni publicznej, brak miejsc spotkań i rekreacji (Rysunek 24);
- niska jakość bezpośredniego otoczenia budynków mieszkalnych (Rysunek 25);
- przestrzeń „niczyje” zagrażające ładowi przestrzennemu i społecznemu (Rysunek 26);
- brak dopasowanej do potrzeb społecznych oferty przestrzeni spotkań i aktywności społecznej (Rysunek 27);

3. SFERA ŚRODOWISKOWA

Kolejnym istotnym elementem, który należy mieć na uwadze prowadząc analizę obszarów jest sfera środowiskowa. Środowisko przyrodnicze jest nierozzerwalnie związane z człowiekiem i jego działalnością, przez którą nieustannie środowisko to podlega przekształceniom. Należy pamiętać, że rozwój społeczno-gospodarczy obszaru powinien odbywać się z poszanowaniem przyrody, tak by rozwój ten można było nazwać rozwojem zrównoważonym. Jeśli natomiast środowisko zostało już nadmiernie przekształcone należy poczynić wszelkie starania, aby proces degradacji został odwrócony. W niniejszym rozdziale przedstawione zostaną najważniejsze parametry dotyczące sfery środowiskowej miasta Czeladź.

3.1. Powietrze atmosferyczne

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 10 sierpnia 2012 roku na terenie województwa śląskiego wydzielonych zostało 5 stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza i są to:

- Aglomeracja górnośląska;
- Aglomeracja rybnicko-jastrzębska;
- Miasto Bielsko-Biała;
- Miasto Częstochowa;
- Strefa Śląska (w której znajduje się Miasto Czeladź).

Ocena jakości powietrza koncentruje się na zanieczyszczeniach w celu ochrony zdrowia (obejmuje ona monitoring takich zanieczyszczeń jak: benzen, dwutlenek azotu, dwutlenek siarki, tlenek węgla, ozon, pył zawieszony PM_{2,5}, arsen, benzo(α)piren, ołów, kadm oraz nikiel), a także zanieczyszczeń ze względu na ochronę roślin (w tym: dwutlenek siarki, tlenki azotu oraz ozon). Na terenie gminy Czeladź nie istnieje żaden punkt pomiarowy jakości powietrza, najbliższy punkt pomiaru znajduje się w Sosnowcu. Warto jednak wspomnieć, iż Miasto Sosnowiec wliczane jest do Strefy aglomeracji górnośląskiej, natomiast Czeladź zaliczana jest to Strefy Śląskiej. Wartość wskaźników w mieście Czeladź została zatem określona za pomocą innych analiz, w tym analiz przestrzennych, całość opracowania i metody pomiaru można znaleźć w Raporcie pn. *Stan Środowiska w województwie śląskim w 2014 roku*.

W celu wykazania jakości powietrza w poszczególnych gminach stosuje się skalę klasową, której objaśnienia rozpisane zostały poniżej³:

Klasa A – jeśli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie nie przekraczały odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów długoterminowych.

Klasa C – jeżeli stężenia zanieczyszczenia przekraczały poziomy dopuszczalne lub docelowe powiększone o margines tolerancji, w przypadku, gdy ten margines jest określony.

Klasa D1 – jeżeli stężenia ozonu w powietrzu na jej terenie nie przekraczały poziomu celu długoterminowego

Klasa D2 – jeżeli stężenia ozonu na jej terenie przekraczały poziom celu długoterminowego.

³ Trzynasta ocena powietrza w województwie śląskim 2014.

Według danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach w 2014 roku w Strefie Śląskiej, w tym w Mieście Czeladź ze względu na ochronę roślin powietrze otrzymało:

- **klasę A** dla tlenów azotu i dwutlenku siarki;
- **klasę C**, dla poziomu docelowego na stacji tła regionalnego wskaźnik AOT 40 uśredniony dla trzech lat (2011, 2012 i 2014, wybranych ze względu na kompletność danych), wyniósł 19 868 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)*h, przy poziomie docelowym wynoszącym 18000 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)*h;
- **klasę D₂** - uśredniony dla roku wyniósł 17 997 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)*h, przy poziomie celu długoterminowego wynoszącym 6000 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)*h.

Natomiast w klasyfikacji ze względu na ochronę zdrowia w Strefie Śląskiej (w tym w Mieście Czeladź) odnotowano:

- **Klasę A** – dla zanieczyszczeń takich jak: benzen, ołów, arsen, kadm, nikiel, tlenek węgla, dwutlenek azotu oraz dwutlenku siarki.
- **Klasę D₂** – ze względu na przekroczenie poziomu długoterminowego.
- **Klasę C** – dla ozonu, benzo(a)piranu, pyłu zawieszzonego PM₁₀ i PM_{2,5}.⁴

Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy Czeladź są⁵:

- Niska emisja, związana przede wszystkim z wykorzystaniem węgla kamiennego jako surowca energii w indywidualnych gospodarstwach domowych. Ponadto w piecach przydomowych spalane są także odpady komunalne.
- Emisją zakładów przemysłowych i energetycznych. Największy wpływ na stan zanieczyszczenia mają duże podmioty gospodarcze działające na terenie Miasta, w tym: Centrum Handlowe M1, OKFENS Sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Robót Inżynieryjnych „Esperi” Sp. z o.o., „VETRO POLSKA” Sp. z o.o., ERG-PROFILE Sp. z o.o., Huhtamaki Foodservice Poland Sp. z o.o.
- Emisja komunikacyjna spowodowana jest przede wszystkim funkcjonowaniem dużych ciągów komunikacyjnych przez teren Miasta: droga nr 1 (Katowice-Warszawa) oraz droga nr 94 (Kraków-Wrocław).

3.2. Klimat

Klimat Miasta Czeladź charakteryzuje się zmiennością, spowodowaną przez zderzenia mas powietrza kontynentalnego i arktycznego ze śródziemnomorskim nadchodzącym od strony Bramy Krakowskiej. Jednakże znaczny wpływ na warunki klimatyczne w Mieście mają masy powietrza napływające od strony zachodniej i południowo-zachodniej. Taki klimat ma wpływ na problemy z jakością powietrza, które jest zanieczyszczane przez Górnośląski Obszar Przemysłowy. Duże zanieczyszczenie, a dokładniej podwyższona zawartość pyłów i gazów wpływa powietrza natomiast na słabsze nasłonecznienie.

Średnia roczna temperatura w Mieście osiąga 8,7°C, a średnioroczna suma opadów wynosi 690mm.⁶

⁴ Stan środowiska w województwie śląskim w roku 2014, WIOŚ, Katowice, 2015

⁵ Program Ochrony Środowiska dla gminy Czeladź na lata 2013 – 2016 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017 – 2020.

⁶ Strategia Rozwoju Miasta Czeladź na lata 2005 – 2015

3.3. Gleby

Według danych BDL GUS tereny rolne zajmują 675 ha, co stanowi 41% powierzchni całego miasta. Struktura użytków rolnych przedstawiona została w tabeli poniżej.

Tabela 9. Rodzaj użytków rolnych w gminie Czeladź w 2014 roku.

Rodzaj użytków rolnych	Powierzchnia [ha]	Procentowy udział w powierzchni użytków rolnych [%]
Grunty orne	636	94,22
Sady	9	1,33
Łąki trwałe	1	0,15
Pastwiska trwałe	20	2,96
Grunty orne zabudowane	4	0,59
Grunty orne pod rowami	5	0,74
RAZEM	675	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie: BDL GUS 2015

Najczęściej występującymi glebami na terenie miasta Czeladź są rędziny brunatne, z tym że przede wszystkim zlokalizowane są one we wschodniej części gminy oraz w rejonie Madery. W części zachodniej Czeladzi dominują gleby brunatne właściwe oraz brunatne wylugowane i kwaśne. Natomiast w części południowo-zachodniej można znaleźć znaczne płaty nieużytków (zrekultywowane hałdy).

Na terenie Czeladzi dominują gleby klas średnich, w tym przede wszystkim klas IIIb, IVa i IVb. Można znaleźć także gleby klas IIIa oraz V.

3.4. Stosunki wodne

Wody powierzchniowe.

Miasto Czeladź charakteryzuje się występowaniem niewielkiej sieci hydrograficznej. Głównym ciekim wodnym przechodzącym przez miasto jest rzeka Brynica, która przepływa przez zachodnie i środkowe obszary miasta. Brynica jest niewielką rzeką, o długości 59 km i powierzchni dorzecza 518 km², należy do zlewni Wisły, jest prawobrzeżnym dopływem rzeki Czarna Przemsza. Koryto rzeki jest uregulowane i wybetonowane.

Niestety ciężko jest jednoznacznie określić stan jakości wód powierzchniowych, bowiem na terenie gminy Czeladź obecnie nie znajduje się żaden punkt pomiarowy prowadzony przez WIOŚ w Katowicach.

Wiadomo natomiast, iż rzeka Brynica jest potencjalnym zagrożeniem powodziowym dla Miasta. Obserwacje rzeki pozwoliły na opracowanie mapy terenów zagrożonych zalaniem lub podtopieniami, łącznie jest to około 44 ha terenów. Do najbardziej narażonych na przerwanie wałów na rzece Brynicy są:

Diagnoza do Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Czeladź na lata 2015 - 2023.

- Granica z Wojkowicami – obniżenie wału na długości 100 m do 75 – 80 cm.
- Ujęcie wody ZIK SA „Przełajka” - obniżenie wału do wysokości 80cm.
- Przepompownia GPW ul. Staszica – obniżenie wału do 110cm oraz dodatkowo obustronne rozebranie do 10 cm na długości około 30m.
- Most ul. Bytomska – prześwit pod mostem 127/80cm.
- Kładka Park Grabek ul. Katowicka - wał wysokość 120cm, a ponadto kładka (prześwit od kładki do lustra wody 84/54 cm).
- Park Jordana obniżenie wału do 60 cm na 30m na prawo od kładki i 80 m na lewo od kładki.
- Józefów – obniżenie wałów.

25

Rysunek 28. Lokalizacja obszarów zalewowych na terenie gminy Czeladź

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla gminy Czeladź na lata 2013 – 2016 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017 – 2020.

Wody podziemne.

Miasto Czeladź znajduje się w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 329 Bytom, który jest zbiornikiem triasowym. Głównymi poziomami wodonośnymi w ramach tego zbiornika są poziomy wapienia i retu rozdzielone marglistymi utworami dolnej części warstw gogolińskich. Na obszarze gminy Czeladź zlokalizowane są trzy czynne ujęcia studzienne, czerpiące wodę z GZWP – Bytom:

- Studnia „Grodziecka” zlokalizowana po prawej stronie ul. Grodzieckiej na lokalnym wyniesieniu terenu o wysokości 284,7 m n.p.m. Studnia posiada wyznaczoną i ogrodzoną strefę bezpośredniej ochrony sanitarnej. Studnia wykorzystywana była jedynie w 44,1%. Aktualne przyjęte zasoby eksploatacyjne wynoszą 44 m³/h.
- studnia „Szpitalna” zlokalizowana jest na terenie rodzinnych ogródków działkowych. Ujęcie to zlokalizowane jest na wysokości 279,4 m n.p.m. Strefę bezpośredniej ochrony sanitarnej stanowi działka o wymiarach 25m x 29 m. Studnia ta była wykorzystywana tylko w 74,53% swoich możliwości. Pobór wody zgodnie z pozwoleniem wodno-prawnym może wynosić 55 m³/h, jednak z obserwacji wynika, że przyjęta wielkość jest zbyt duża ze względu na znaczne przekroczenie poziomu depresji.
- Studnia „Przełajka” zlokalizowana jest na lewym brzegu rzeki Brynicy w odległości około 43 metrów od jej koryta. Bezpośrednie otoczenie ujęcia stanowią nieużytki zajmujące wąską strefę doliny Brynicy. Ujęcie studzienne zlokalizowane jest na wysokości 264 m n.p.p.m. Strefę bezpośredniej ochrony sanitarnej stanowi ogrodzona działka o wymiarach 30 m x 33 m. Dopuszczalny pobór wody z tej studni określony jest na 233 m³/h.

Studnie te zaopatrują gminę w wodę komunalną oraz przemysłową.

Na terenie gminy Czeladź nie ma punktów pomiarowych, które określiłyby stan jakości wód podziemnych, jednakże punkty pomiarowe na terenie powiatu będzińskiego wykazały dobry stan chemiczny wód podziemnych, a wody zaliczone zostały do klasy II oraz klasy III.

3.5. Dziedzictwo przyrodnicze

Na terenie gminy nie występują formy ochrony przyrody podlegające ochronie prawnej na podstawie Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku, ani na podstawie uchwały Rady Miasta. Jednakże na terenie miasta wytypowano obszary, które są najcenniejsze pod względem przyrodniczym i są to:

- zespół przyrodniczo-krajobrazowy Wzgórze Borzecha wraz z kamieniołomem i wapiennikiem. Charakterystycznymi, występującymi w tym miejscu gatunkami są: gęsiówka szorstkowłosa, bylica polna, dziewięciśń pospolity, chaber nadreński, wilczomlecz sosnka. Wśród fauny można spotkać natomiast płazy - ropucha szara, ropucha zielona oraz żaba trawna oraz ptaki - białorzytka i dudek.
- Stawy przy ul. Staszica - tzw. Wylewy na granicy z Siemianowicami Śląskimi. Na tym terenie występują głównie szuwały mózgowe oraz trawiaste zbiorowiska z udziałem roślin ruderalnych (pospolita, słonecznik bulwiasty, nawłóć późna), z kolei na brzegach stawów występują płaty szuwaru pałkowego z patką szerokolistną i szuwaru właściwego

z trzciną pospolitą. Obszar stawów jest miejscem występowania różnych gatunków zwierząt, charakterystycznych dla tego typu siedlisk.

- Stawy przy ul. Wiejskiej. To obszar występowania zwierząt wodnych, błotnych i szuwarowych. Wśród fauny można znaleźć tutaj różne gatunki wierzb : białą, iwę, purpurową i pięciopęcikową z domieszką topoli osikowej i białej, natomiast szuwały tworzone są przez trzcinę pospolitą, pałkę szerokolistną i mozgę trzcinowatą. Z kolei flora reprezentowana jest przez ważki, nartniki i pluskolce oraz kilka gatunków chrząszczy wodnych, ryby takie jak karaś zwyczajny i srebrzysty, płóć, lin i słońceznice oraz ptaki - łyśki i krzyżówki, a także objęte ochroną prawną kokoszki wodne i perkozy.
- Skarpa dawnego kamieniołomu przy Urzędzie Miasta. Jest to część ściany dawnego kamieniołomu, stanowiący enklawę zieleni o znaczeniu lokalnym. Skarpa porośnięta drzewami – klon, jawor, bez Czerny oraz głóg. Na terenie skarpy można spotkać niewielkie ssaki, bezkręgowce oraz ptaki.⁷

⁷Program Ochrony Środowiska dla gminy Czeladź na lata 2013 – 2016 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017 – 2020.

4. SFERA TECHNICZNA

Infrastruktura techniczna obejmuje sieci przesyłowe, urzędnia, trakty komunikacyjne i zasoby mieszkaniowe. Ich dostępność wpływa na poziom życia mieszkańców i atrakcyjność inwestycyjną gminy.

Zasób mieszkaniowy Czeladzi w 2014 r. wynosił 14528 mieszkań [BDL GUS 2015]. Ogólna liczba mieszkań wzrosła w latach 2009 – 2014 o 0,9%, podczas gdy w Polsce wzrost ten wynosił 5,1%. Czeladź charakteryzuje się jednak wysoką dostępnością zasobów mieszkaniowych. W roku 2014 na 1000 mieszkańców przypadało średnio 445 mieszkań (tab.7). Wartość ta jest wyższa w porównaniu z powiatem będzińskim (403 mieszkania), województwem śląskim (376 mieszkań) i znacznie wyższa niż przeciętnie w kraju (363). W porównaniu z rokiem 2009 wartość wskaźnika wzrosła o 3,7% (w kraju o 4,3%).

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w Czeladzi wynosi zaledwie 57,4 m², podczas gdy zarówno w kraju, województwie śląskim i powiecie będzińskim wartość ta jest wyższa niż 70 m², co pokazano w tabeli 10. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (25,5m²) jest w Czeladzi niższa niż średnio w Polsce (26,7), województwie (26,5) i powiecie (28,7), co przekłada się na niższe poczucie komfortu.

Tabela 10. Wybrane informacje na temat zasobów mieszkaniowych w Czeladzi na tle kraju, województwa śląskiego i powiatu będzińskiego w latach 2009 i 2014.

	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)		przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m ²)		mieszkania na 1000 mieszkańców	
	2009	2014	2009	2014	2009	2014
Polska	70,5	73,4	24,6	26,7	349	363
województwo śląskie	67,5	70,2	24,9	26,5	368	376
powiat będziński	67,2	71,1	27,3	28,7	406	403
miasto Czeladź	56,1	57,4	24,1	25,5	429	445

Źródło: opracowanie własne na podstawie: BDL GUS 2015

Wyposażenie mieszkań w urządzenia techniczno – sanitarne w Czeladzi prezentuje się korzystanie na tle porównywanych jednostek terytorialnych. W przypadku wyposażenia w łazienkę oraz sieć wodociągową, średnia w Czeladzi (odpowiednio 96,2% oraz 99,6%) wypada lepiej niż w Polsce, województwie śląskim i powiecie będzińskim. Problemem okazuje się jednak dostęp do centralnego ogrzewania. Zaledwie 70% mieszkań wyposażonych jest w centralne ogrzewanie, podczas gdy w Polsce wskaźnik ten wynosi 86,9%, w województwie śląskim 81,3%, a w powiecie będzińskim 75,7% (tab. 8).

Tabela 11. Odsetek mieszkań wyposażonych w wybrane instalacje techniczno – sanitarne w Czeladzi na tle miast kraju, województwa śląskiego i powiatu będzińskiego w latach 2009 i 2014 (%).

	centralne ogrzewanie		łazienka		wodociąg	
	2009	2014	2009	2014	2009	2014
Polska	84,9	86,9	92,4	95,4	98,6	99,0
województwo śląskie	79,8	81,3	91,5	94,6	99,2	99,3
powiat będziński	72,9	75,7	90,1	94,1	98,9	99,3
miasto Czeladź	67,5	70,0	93,1	96,2	99,4	99,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie: BDL GUS 2015

Odsetek mieszkańców korzystających z instalacji wodociągowej i kanalizacyjnej w Czeladzi (odpowiednio 99,6% oraz 89,4%) jest znacznie wyższy niż w kraju, województwie śląskim i powiecie będzińskim (tab.12).

Tabela 12. Odsetek mieszkańców korzystających z instalacji wodociągowej i kanalizacyjnej w Czeladzi na tle kraju, województwa śląskiego i powiatu będzińskiego w latach 2009 i 2014 (%).

	wodociąg		kanalizacja	
	2009	2014	2009	2014
Polska	87,3	91,6	61,5	68,7
województwo śląskie	93,3	95,6	68,6	75,8
powiat będziński	98,2	99,7	61,6	64,0
miasto Czeladź	99,6	99,6	89,6	89,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie: BDL GUS 2015

Zgodnie z danymi Zarządu Budynków Komunalnych w Czeladzi Miasto jest właścicielem 1847 lokali mieszkaniowych, z czego najwięcej mieszkań znajduje się w dzielnicy Nowe Miasto – 1753 (w 77 budynkach), na Starych Piaskach – 58 (w 8 budynkach), a na Starym Mieście – 10 (w 4 budynkach). Miasto nie posiada natomiast żadnych lokali mieszkaniowych ani budynków w Kolonii Saturn.

Warto przyjrzeć się jakości zasobów mieszkaniowych w Czeladzi. Wśród budynków, w których mieszczą się komunalne lokale mieszkaniowe zdecydowana większość – 99% posiada przyłączenie do wodociągów oraz kanalizacji (Jedynie budynek przy ulicy Kościuszki 14 nie posiada przyłączenia do tych sieci). Z kolei do sieci gazowej przyłączenie posiada 96% wszystkich budynków komunalnych. Patrząc na budynki ze względu na ich lokalizację widzimy, że najlepszą jakością mieszkań pod względem infrastruktury technicznej cieszą się mieszkańcy Nowego Miasta, tam bowiem wszystkie budynki są wyposażone w sieci: wodociągową, kanalizacyjną oraz gazową, natomiast do sieci ciepłowniczej podłączonych jest 9% budynków komunalnych (7 bloków). W dzielnicy Stare Miasto trzy na 4 bloki (75%) podłączone są do sieci wodociągowej oraz

kanalizacyjnej, dwa bloki (50%) do sieci gazowej, a jedynie 1 (25%) do zbiorczej sieci ciepłowniczej. W przypadku dzielnicy Stare Piaski wszystkie bloki (8) posiadają podłączenie do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, natomiast jedynie 8 bloków (63%) posiada przyłączenie do sieci gazowej, a żaden z bloków nie jest podłączony do miejskiej sieci ciepłowniczej.

Tabela 13. Odsetek mieszkańców korzystających z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej oraz zbiorczej sieci ciepłowniczej w budynkach z mieszkaniami komunalnymi w 2015 roku (%).

	Liczba budynków	Odsetek budynków z mieszkaniami komunalnymi wyposażonych w sieć (%)			
		wodociągowa	kanalizacja / sanitarna	gazowa	zbiorcza sieć ciepłownicza
Stare Miasto	4	75	75	50	25
Nowe Miasto	77	100	100	100	9
Stare Piaski	8	100	100	63	0
Kolonia Saturn	0	x	x	x	x

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZBK Czeladź

O jakości sfery technicznej budynków komunalnych mówi nam także liczba awarii tych sieci. Łącznie w 2015 roku na terenie miasta Czeladź w budynkach będących własnością gminy odnotowano 1 awarię sieci wodociągowej, 21 sieci kanalizacyjnej, 5 sieci gazowej oraz 12 awarii w zbiorczej sieci ciepłowniczej.

Awaria sieci wodociągowej nastąpiła jedynie przy ulicy 11 listopada. W przypadku sieci kanalizacyjnej najwięcej interwencji w celu naprawy sieci podjęto na Nowym Mieście (15), warto jednak odnotować, że w tej dzielnicy jest najwięcej bloków. Biorąc zatem pod uwagę nade względne można stwierdzić, iż awarię odnotowano w 19% bloków, natomiast na starym mieście awarie kanalizacji wydarzyły się we wszystkich blokach komunalnych (100%) podpiętych do sieci kanalizacyjnej (3 bloki). W przypadku sieci gazowej awarie odnotowano 3 razy na Nowym Mieście (a więc w 4% bloków z mieszkaniami komunalnymi) oraz jednokrotnie na Starych Piaskach (a zatem w 20% bloków z mieszkaniami komunalnymi podpiętymi do sieci gazowej). Z kolei w przypadku sieci ciepłowniczej awarie występowały dwunastokrotnie (zawsze na Nowym Mieście) jednak tylko w 4 budynkach na ulicy Grodzieckiej oraz ulicy 17 lipca. Mając na uwadze fakt, iż jedynie 7 budynków na Nowym Mieście jest podpiętych do sieci oznacza to, że w 57% budynków dochodziło do awarii.

Tabela 14. Roczna liczba awarii sieci instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej oraz zbiorczej sieci ciepłowniczej w budynkach z mieszkaniami komunalnymi w 2015 roku.

	Liczba budynków	Roczna liczba awarii sieci			
		wodociągowa	Kanalizacja / sanitarna	gazowa	Zbiorcza sieć ciepłownicza
Stare Miasto	4	0	3	0	0
Nowe Miasto	77	1	15	3	12
Stare Piaski	8	0	1	1	0
Kolonia Saturn	0	x	x	x	x
Budynki z mieszkaniami komunalnymi w Czeladzi	100	1	21	5	12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZBK Czeladź

Reasumując sferę techniczną w Czeladzi warto podkreślić znaczenie obszaru Nowego Miasta jako terenu koncentrującego najwięcej mieszkań w zarządzie miejskim, a także obszaru na którym zauważalne są również problemy z awariami infrastruktury technicznej (sieci ciepłowniczej oraz kanalizacyjnej).

5. SFERA GOSPODARCZA

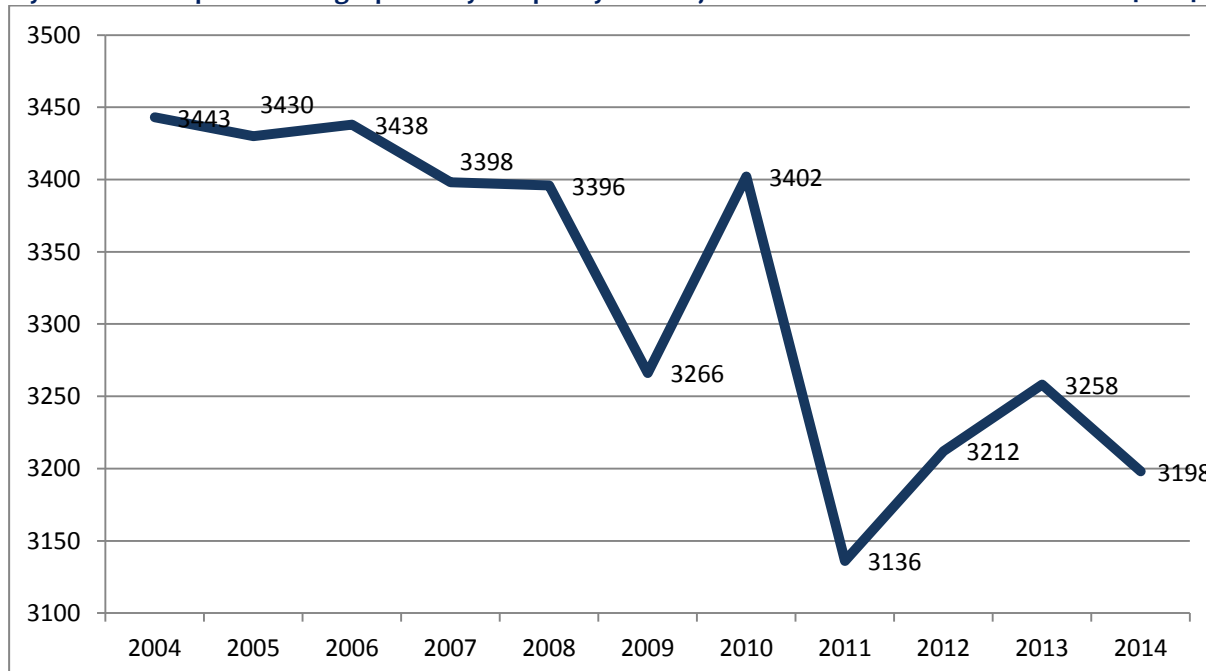
Procesy kształtujące sferę gospodarczą jednostki terytorialnej mają znaczący wpływ na jej kondycję społeczno-ekonomiczną. Na szczeblu lokalnym (miasta, gminy), czasem niewielkie zmiany ekonomiczne mogą mieć istotny wpływ na kierunek i dynamikę procesów w pozostałych sferach. Przykładowo, działalność przemysłu przekształca krajobraz naturalny i elementy środowiska przyrodniczego, natomiast rozwój nowoczesnych technologii wiąże się z zapotrzebowaniem na wykwalifikowaną kadrę pracowników. Kondycja lokalnej gospodarki oddziałuje również na sferę rozwoju społecznego – determinuje miejscowy rynek pracy, a co za tym idzie – sytuację majątkową mieszkańców. Ponadto, kondycja lokalnej gospodarki pośrednio wpływa na sytuację i możliwości finansowe jednostek samorządu terytorialnego – ich płynność finansową i zdolność do działań rozwojowych.

32

Analiza porównawcza danych dla sfery gospodarczej prowadzona jest głównie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, pomimo wielu swoich zalet, takich jak możliwość prowadzenia analiz długookresowych, porównywalność danych na tle całej Polski, województw czy regionów posiada one jednak także wady. Jedną z największych wad danych Głównego Urzędu Statystycznego jest spowolniona aktualizacja baz danych. W przypadku danych dotyczących sfery gospodarczej należy mieć na uwadze fakt, iż nie wszystkie podmioty gospodarcze ujęte w bazach Głównego Urzędu Statystycznego cały czas prowadzą swoją działalność. Stąd też dane GUS mogą być nieco przeszacowane, co trzeba mieć na uwadze czytając poniższy rozdział. Ze względu jednak na fakt, iż dane GUS są jedynymi dostępnymi porównywalnymi danymi autorzy opracowania postanowili się nimi posłużyć w niniejszym opracowaniu, przede wszystkim w celu przedstawienia długookresowych trendów. W celu pokazania stanu faktycznego oraz stanu sfery gospodarczej na konkretnych obszarach kryzysowych posłużono się jednak danymi uzyskanymi z Urzędu Miasta Czeladź. Dzięki temu dane i wnioski płynące ze sfery gospodarczej ukażą zarówno jakość i trendy działalności gospodarczej Miasta na tle większych jednostek jak i sytuację faktyczną.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2014 roku w granicach administracyjnych gminy miejskiej Czeladź działalność gospodarczą prowadziło łącznie 3198 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON, co stanowi ok. 20% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w powiecie będzińskim [BDL GUS].

Wykres 1. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w Czeladzi w latach 2004-2014.

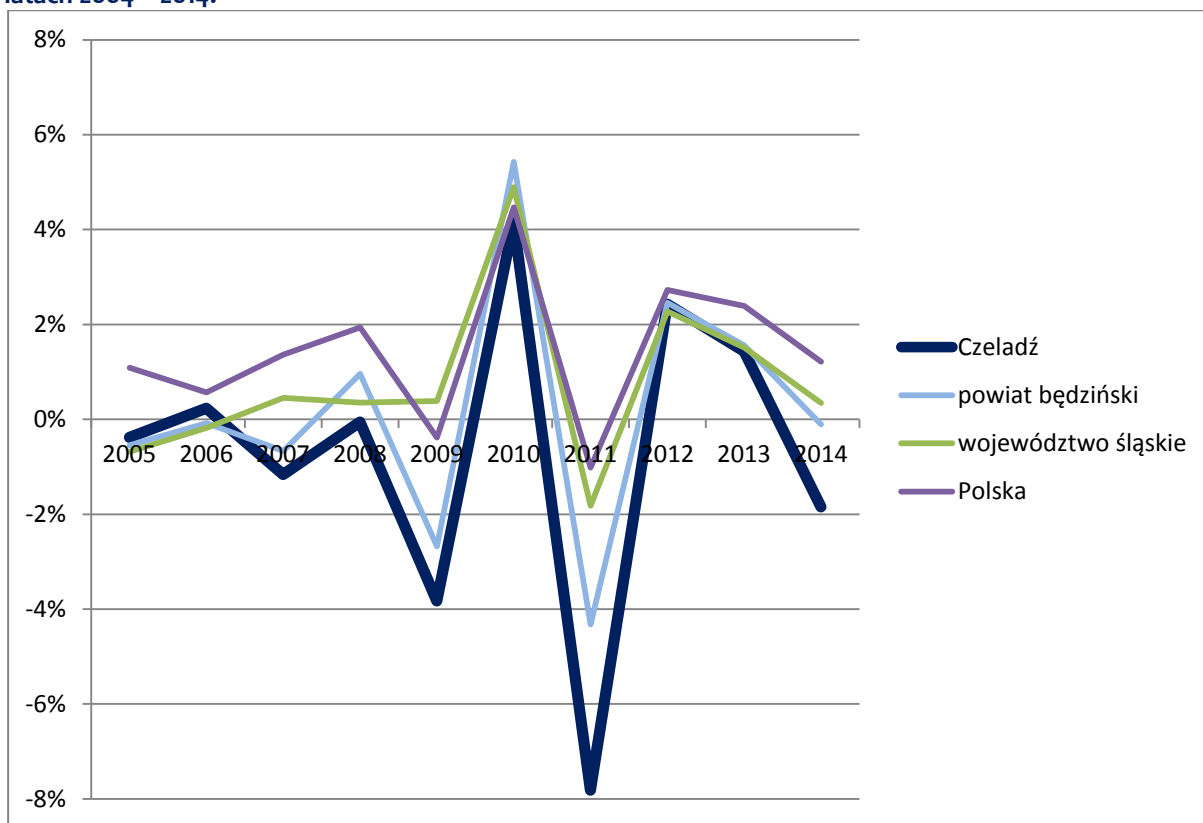

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl/>].

W latach 2004-2014 średnia dynamika zmian liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON dla Czeladzi wyniosła -0,74% - oznacza to, że w analizowanym okresie liczba podmiotów gospodarczych w mieście nie zmieniła się w znaczący sposób: z 3443 w 2004 roku na 3198 w 2014 roku. Jest to jednak gorszy wynik niż średnia dla Polski, województwa śląskiego i powiatu będzińskiego, gdzie w analizowanym okresie (lata 2004-2014) średnia dynamika zmian miała wartość dodatnią (odpowiednio 1,4%, 0,74% i 0,17%).

Po zbadaniu dynamiki zmian w Czeladzi w rozpatrywanym horyzoncie czasowym można zauważyć, że po okresie nieznacznego spadku w latach 2004-2007 (z 3443 do 3398 podmiotów), kryzys finansowy roku 2008 wyraźnie wpłynął na trend. W 2009 roku liczba podmiotów gospodarczych zmniejszyła się o 3,8% w stosunku do roku poprzedniego. Następnie nastąpił wzrost w 2010 roku o 4,2% w stosunku do roku 2009 i kolejny spadek w 2011 roku o 7,9% w stosunku do roku 2010. W ciągu dwóch kolejnych lat odnotowano wzrost liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON. W 2014 roku nastąpił kolejny spadek o 1,8%.

Wykres 2. Dynamika zmian w ilości podmiotów gospodarczych w zbadanych jednostkach terytorialnych w latach 2004 – 2014.

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Spośród podmiotów gospodarki zlokalizowanych w Czeladzi w 2014 roku zdecydowanie przeważała działalność w obszarze usług (2560 podmiotów), stanowiąca 80,1% wszystkich jednostek gospodarczych w mieście. Jest to również najwyższa wartość procentowa w porównaniu z powiatem będzińskim (79,4%), województwem śląskim (77,7%) oraz krajem (76,8%). Spośród pozostałych podmiotów prowadzących działalność w granicach miasta, 626 (19,6% ogółu) funkcjonowało w sferze przemysłu i budownictwa. Liczba podmiotów działających w sferze rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa wynosiła zaledwie 12, co stanowi marginalny udział w odniesieniu do ogółu podmiotów prowadzących działalność gospodarczą (0,4%). Jest to najniższy wynik w porównaniu do powiatu, województwa i kraju.

Tabela 15. Sektory podmiotów gospodarczych według sektorów gospodarki w porównaniu z powiatem, województwem i krajem w 2014 roku (w%).

Jednostka terytorialna	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo rybactwo (%)	Przemysł i budownictwo (%)	Pozostała działalność (%)
Polska	1,84	21,32	76,84
województwo śląskie	1,07	21,20	77,73
powiat będziński	1,00	19,61	79,39
miasto Czeladź	0,38	19,57	80,05

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

W kwestii struktury wielkościowej w Czeladzi dominują mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające nie więcej niż 9 osób. W 2014 roku zarejestrowanych było 3047 takich przedsiębiorstw i stanowiły one 95,3% ogólnej liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na terenie miasta. Odsetek mikroprzedsiębiorstw jest porównywalny z wynikiem dla Polski (95,6%), województwa śląskiego (94,9%) i powiatu będzińskiego (95,6%). W 2014 roku w Czeladzi funkcjonowało 137 podmiotów gospodarczych zatrudniających pomiędzy 10 a 49 pracowników (4,3%) i 13 podmiotów zatrudniających pomiędzy 50 a 249 osób (0,4% ogółu). Odnotowano tylko jedno przedsiębiorstwo zatrudniające powyżej 250 pracowników. W 2004 roku w Czeladzi nie było żadnego przedsiębiorstwa zatrudniającego powyżej 1000 osób.

Tabela 16. Struktura wielkościowa podmiotów gospodarczych według sektorów gospodarki w Czeladzi na tle powiatu, województwa i kraju w 2014 roku.

Jednostka terytorialna	Ogółem	Liczba pracowników				
		0 - 9	10- 49	50 - 249	250 - 999	1000 i więcej
Polska	4119671	3938654	146926	29610	3706	775
województwo śląskie	461933	438364	19291	3708	492	78
powiat będziński	15933	15232	599	97	5	0
miasto Czeladź	3198	3047	137	13	1	0

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Według poszczególnych sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności, w 2014 roku w Czeladzi przeważały jednostki reprezentujące sekcję **G** (Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle). Odnotowano 1024 z tej sekcji, co stanowi 32% ogólnej liczby firm funkcjonujących w granicach administracyjnych miasta. Względnie wysoki na tle pozostałych branż jest również udział firm prowadzących działalność w sekcjach:

F (Budownictwo) – 11,23%

H(Transport i gospodarka magazynowa) – 8,07%

C (Przetwórstwo przemysłowe) – 7,88%

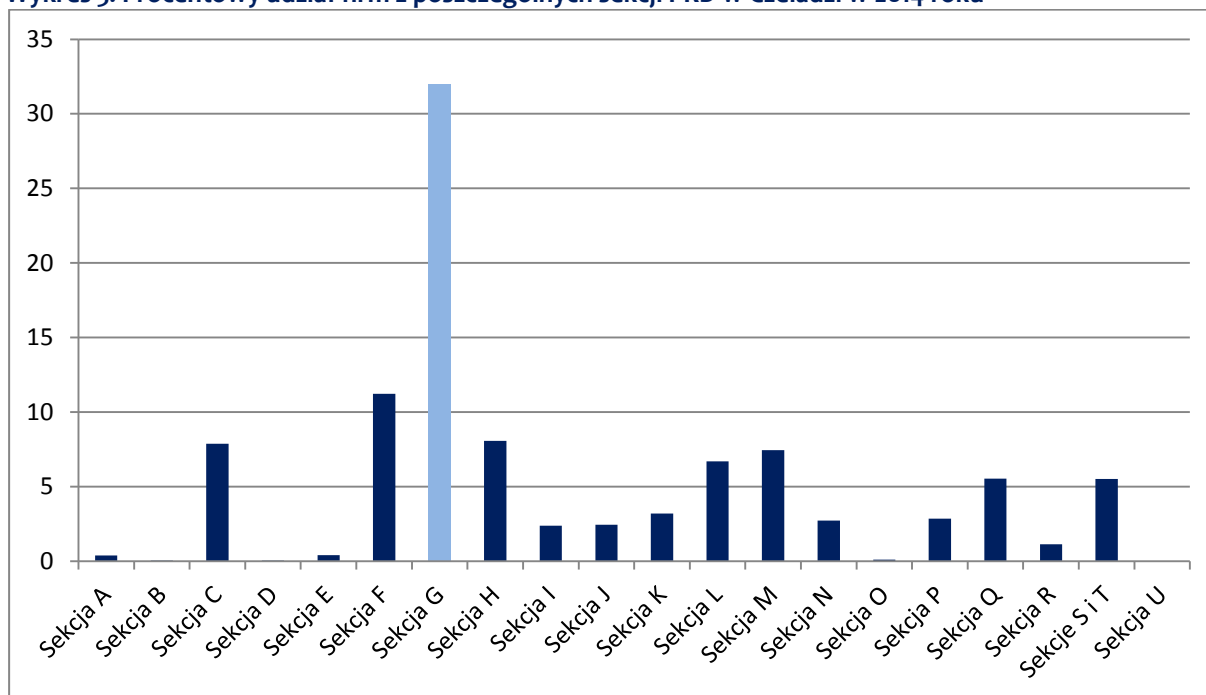
M (Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) – 7,44%

Tabela 17. Liczba podmiotów gospodarczych według sekcji PKD 2007 w Czeladzi w 2014 roku

Sekcja PKD 2007	Liczba podmiotów
Sekcja A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	12
Sekcja B Górnictwo i wydobywanie	1
Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe	252
Sekcja D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1
Sekcja E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	13
Sekcja F Budownictwo	359
Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	1024
Sekcja H Transport i gospodarka magazynowa	258
Sekcja I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	76
Sekcja J Informacja i komunikacja	78
Sekcja K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	102
Sekcja L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	214
Sekcja M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	238
Sekcja N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	87
Sekcja O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	3
Sekcja P Edukacja	91
Sekcja Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	177
Sekcja R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	36
Sekcje S i T Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	176
Sekcja U Organizacje i zespoły eksterytorialne	0

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Wykres 3. Procentowy udział firm z poszczególnych sekcji PKD w Czeladzi w 2014 roku

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Na podstawie przytoczonych powyżej danych statystycznych można stwierdzić, że Czeladź charakteryzuje się zróżnicowaną strukturą branżową lokalnej gospodarki. Jednocześnie struktura branżowa firm prowadzących działalność na terenie powiatu nie odbiega znacząco od struktury gospodarki Polski i województwa śląskiego oraz powiatu będzińskiego, jednak pojawiają się też wartości odnotowania różnice. Czeladź odznacza się wyższym odsetkiem podmiotów prowadzących działalność w obszarze handlu i naprawy pojazdów (32%) w porównaniu ze średnią dla Polski (26%) i województwa śląskiego (28,3%). Jest to jednak wynik zbliżony do odsetka podmiotów prowadzących działalność w tym obszarze na terenie powiatu będzińskiego. Udział sekcji F (drugiej pod względem liczebności podmiotów) jest w Czeladzi (11,2%) zbliżony do średniej dla Polski (11,6%), województwa śląskiego (11,2%) i powiatu będzińskiego (10,6%). W Czeladzi zauważalny jest wyższy odsetek podmiotów gospodarczych z sekcji H - Transport i gospodarka magazynowa (8,1%) niż w Polsce (6,15%) i województwie śląskim (6,2%). Warto również odnotować mniejszy udział podmiotów z branż Przetwórstwo przemysłowe oraz Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (odpowiednio 7,9% i 7,4%) w porównaniu z udziałem tych sekcji w Polsce (odpowiednio: 9% i 9,4%) i województwie (odpowiednio: 9,4% i 8,8%). Ponadto, na tle kraju i regionu Czeladź charakteryzuje się nieznacznie wyższym udziałem jednostek gospodarczych reprezentujących sektor Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości. Nieznacznie niższy na tle kraju i regionu jest natomiast udział branż: Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, Edukacja, Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby.

Pełną możliwość określenia lokalnej specjalizacji ekonomicznej badanego obszaru można uzyskać, dokonując analizy na niższym poziomie systematycznym niż poszczególne sekcje PKD – na poziomie działów Polskiej Klasyfikacji Gospodarczej 2007. Celem sprecyzowania wyników tej analizy, najczęściej oblicza się wskaźnik ilorazu lokalizacji (IL) pozwalający zidentyfikować działalności gospodarcze o ponadprzeciętnej koncentracji na badanym terenie (miasto) w stosunku do średniej wartości dla jednostki terytorialnej wyższego rzędu (województwo, kraj). O ponadprzeciętnej koncentracji danej cechy na rozpatrywanym obszarze można mówić, gdy wskaźnik IL przyjmuje wartości większe od 1,00. Wartość wyższa niż 1,25 oznacza bardzo wysokie natężenie rozpatrywanego zjawiska. Kiedy wskaźnik IL równa się 1,00, oznacza to, że rozpatrywane zjawisko kształtuje się na poziomie średniej dla jednostki wyższego rzędu, zaś gdy przyjmuje wartości poniżej 1,00 – informuje, że badany obszar odznacza się niższym natężeniem danej cechy niż przeciętnie w przypadku jednostki stanowiącej punkt odniesienia. Metodę wskaźnika IL zastosowano w celu określenia specjalizacji gospodarczej miasta Czeladź. Za jednostki odniesienia przyjęto kraj oraz województwo śląskie. W celu eliminacji odchyłeń związanych z liczbą firm (na co wskaźnik IL jest podatny), wzięto pod uwagę wyłącznie działy PKD 2007 reprezentowane na terenie miasta przez minimum 10 podmiotów. Wskaźnik IL obliczono wg wzoru:

Na bazie powyższych założeń metodologicznych, na obszarze Czeladzi zidentyfikowano łącznie 14 działów PKD 2007 przyjmujących wartości większe od 1,00 na tle kraju i województwa. Spośród nich, dla 6 wskaźnik IL osiągnął wartości wyższe niż 1,25, co oznacza **bardzo wysokie natężenie podmiotów gospodarczych z danego działu**. Te działy to:

- dział 18** Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji (dział obejmuje m. In. drukowanie gazet, introligatorstwo i pozostałe usługi drukowania) – **21 firm**
- dział 26** Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych - **12 firm**
- dział 28** Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana - **18 firm**
- dział 49** Transport lądowy oraz transport rurociągowy - **232 firm**
- dział 53** Działalność pocztowa i kurierska - **17 firm**
- dział 77** Wynajem i dzierżawa - **18 firm**

Tabela 18. Wartości wskaźnika IL dla działów PKD 2007 o bardzo wysokim natężeniu (na tle kraju i województwa) w Czeladzi w roku 2014

Dział	18	26	28	49	53	77
IL na tle kraju	1,39	2,24	2,51	1,32	4,14	1,46
IL na tle województwa	1,66	1,91	1,78	1,29	3,75	1,43

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Dla pozostałych 8 zidentyfikowanych działów PKD 2007, wartość wskaźnika IL wyniosła więcej niż 1,00 lecz mniej niż 1,25 na tle kraju i województwa, co oznacza **ponadprzeciętną koncentrację podmiotów gospodarczych z danego działu**. Te działy to:

- dział 22** produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych – **18 firm**

dział 23 produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych – **17 firm**

dział 45 handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych – **157 firm**

dział 46 handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi – **290 firm**

dział 47 handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi – **577 firm**

dział 58 działalność wydawnicza – **13 firm**

dział 73 reklama, badanie rynku i opinii publicznej – **41 firm**

dział 86 opieka zdrowotna – 170 firm

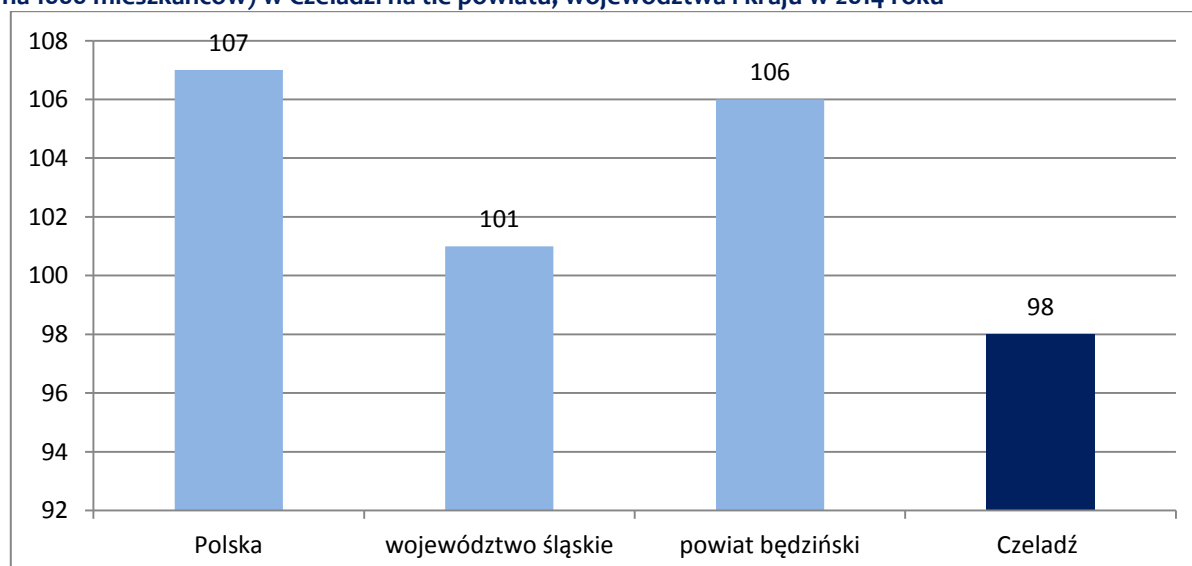
Tabela 19. Wartości wskaźnika IL dla działów PKD 2007 o ponadprzeciętnej koncentracji (na tle kraju i województwa) w Czeladzi w roku 2014

Dział	22	23	45	46	47	58	73	86
IL na tle kraju	1,44	1,04	1,32	1,28	1,19	1,11	1,07	1,07
IL na tle województwa	1,16	1,11	1,22	1,18	1,09	1,32	1,14	1,10

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Ekspertcy wspominali, iż Czeladź obecnie nie ma wykreowanej swojej specyfiki gospodarczej. Dawniej było to górnictwo, ze względu na położenie, jednak to się już skończyło, a Miasto nie zadbało o to by powstał nowy, świeży wizerunek, który przyciągałby na tereny Miasta nowych inwestorów, dzięki czemu Czeladź mogłaby się rozwijać. Co więcej brak perspektyw i miejsc pracy doprowadza do tego, że młodzi ludzie wyjeżdżają szukać pracy w innych miejscach.

Wykres 4. Wskaźnik przedsiębiorczości (liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1000 mieszkańców) w Czeladzi na tle powiatu, województwa i kraju w 2014 roku

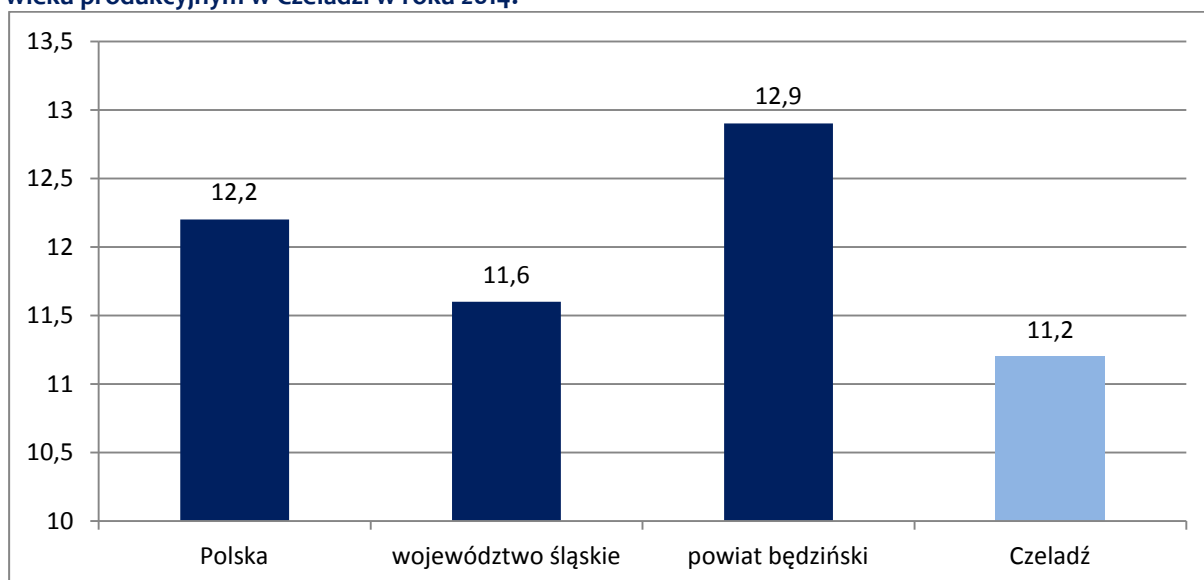
Źródło: Zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Istotnym miernikiem potencjału gospodarczego jest wskaźnik przedsiębiorczości, definiowany jako liczba firm w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. W 2014 roku na każde 1000 ludności w Czeladzi przypadało przeciętnie 98 podmiotów wpisanych do rejestru REGON. Wartość ta

wynosi mniej niż średnia dla Polski (107), województwa śląskiego (101) oraz powiatu będzińskiego (106).

Innym wskaźnikiem pozwalającym ocenić potencjał gospodarczy jest liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym. W 2014 roku na 100 mieszkańców Czeladzi 11,2 z nich prowadziło własną działalność – wartość ta wynosi mniej niż średnia dla Polski (12,2), województwa śląskiego (11,6) i powiatu będzińskiego (12,9).

Wykres 5. Liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w Czeladzi w roku 2014.

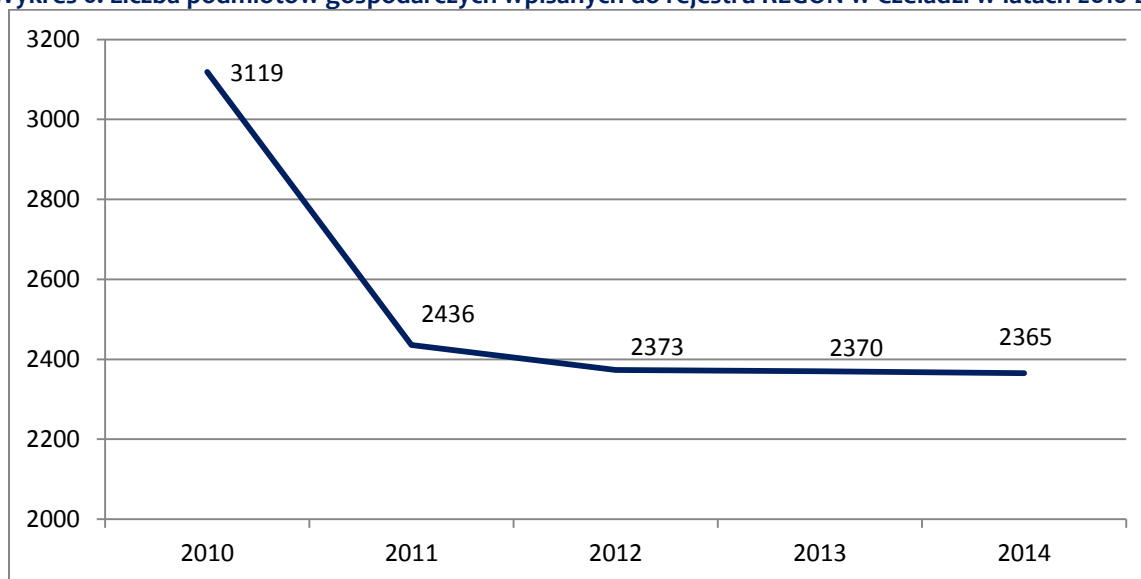
Źródło: Zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Analiza porównawcza z innymi jednostkami samorządu terytorialnego wskazuje, iż Miasto Czeladź wykazuje się słabszym potencjałem gospodarczym, stąd też niezbędne na tle całego miasta jest jego ożywienie gospodarcze.

Jak zostało wspomniane we wprowadzeniu niniejszego rozdziału konieczne poza wykazaniem danych dla całego miasta korzystając z dostępnych danych BDL GUS konieczne jest także ukazanie sytuacji faktycznej, która zostanie przedstawiona dzięki danym uzyskanych z Urzędu Miasta Czeladzi.

Zgodnie z danymi UM Czeladź w 2014 roku na terenie Miasta zarejestrowanych było 2365 podmiotów gospodarczych. Jak można zauważyć na wykresie 6 liczba podmiotów gospodarczych od 2010 roku ulega nieustannemu zmniejszeniu, jednakże największy spadek odnotowano w latach 2010 – 2011, natomiast w latach kolejnych notowany spadek jest niewielki.

Wykres 6. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w Czeladzi w latach 2010-2014.

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Urzędu Miasta.

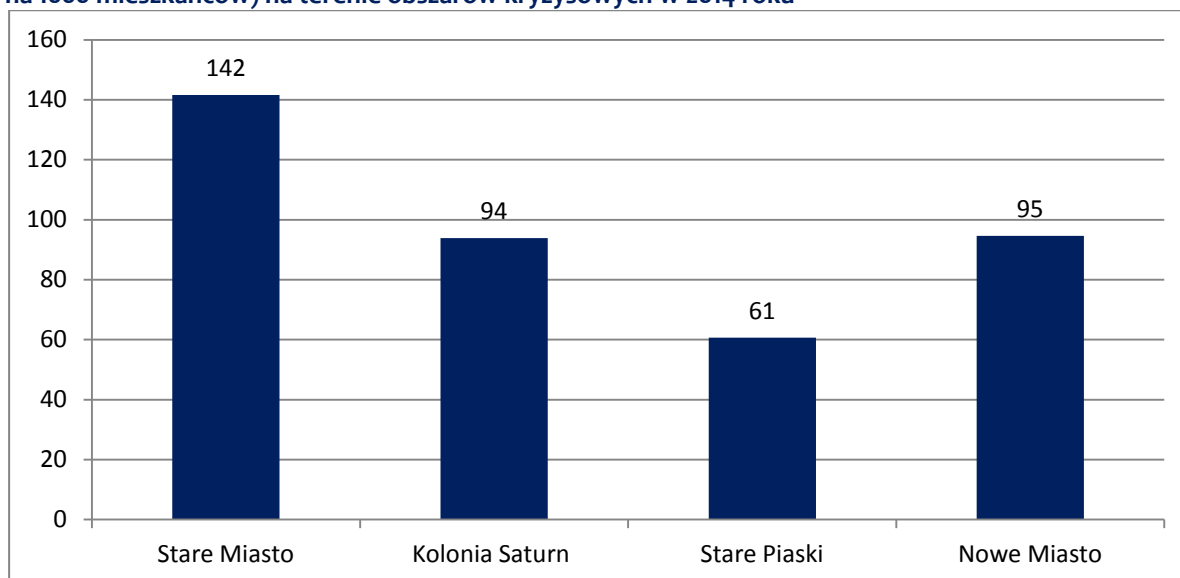
Warto podkreślić, iż na obszarach kryzysowych w 2014 roku funkcjonowało jedynie 888 podmiotów gospodarczych, w więc 38% ze wszystkich działających w tym czasie na terenie Miasta. Najwięcej podmiotów gospodarczych swoją działalność gospodarczą prowadziło na terenie obszaru Nowego Miasta – łącznie 377 podmiotów, a więc 16% wszystkich podmiotów działających w Mieście. Zdecydowanie mniej podmiotów gospodarczych działało w pozostałych obszarach kryzysowych, bowiem na Starym Mieście było to jedynie 196 podmiotów (8%), w kolonii Saturn 159 (7%), a na Starych Piaskach 156 (7%).

Tabela 20. Liczba podmiotów gospodarczych według prowadzonej działalności na terenie obszarów kryzysowych w 2014 roku

Nazwa obszaru	handel	produkcja	usługi	SUMA
Stare Miasto	75	8	113	196
Kolonia Saturn	48	2	109	159
Stare Piaski	37	11	108	156
Nowe Miasto	138	14	225	377
SUMA	298	35	555	888

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Urzędu Miasta.

Wykres 7. Wskaźnik przedsiębiorczości (liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1000 mieszkańców) na terenie obszarów kryzysowych w 2014 roku

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Urzędu Miasta.

Warto również przyjrzeć się wskaźnikowi przedsiębiorczości dla poszczególnych obszarów kryzysowych, a więc liczbie podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców. W tym wypadku bardzo korzystnie wypada dzielnica Starego Miasta, w której wskaźnik przyjął wartość 142. W przypadku pozostałych obszarów wskaźniki przyjmowały wartości bardzo niskie od 95 na Nowym Mieście i 94 w Kolonii Saturn po 61 na Starych Piaskach. Są to wartości świadczące o bardzo niskim poziomie przedsiębiorczości tych trzech obszarów.

Warto także podkreślić, iż eksperci podczas wywiadów pogłębionych, a także warsztatów strategicznych wielokrotnie podkreślali, iż na terenach Nowego Miasta występuje duży problem z przedsiębiorczością. Pomimo faktu, iż w tym obszarze istnieje pewna koncentracja podmiotów gospodarczych w ostatnim czasie zauważalny jest znaczny spadek działalności gospodarczych, a zakładane firmy czy przedsiębiorstwa często prowadzą swoją działalność tylko w jednym sezonie by w kolejnym z niej zrezygnować.

Warto zważyć także, iż teren Kolonii Saturn posiada bardzo duży potencjał inwestycyjny. Teren należy do Miasta i stanowi jego wyróżnik. Znajdująca się tam zabudowa Kopalni Saturn wydaje się być bardzo ciekawym miejscem, który należy rozwijać, by lokalna społeczność mogła czerpać z niego korzyści. Obecnie na tym terenie znajduje się już Galeria Sztuki Współczesnej „Elektrownia”, która ukazuje możliwości, jakie stare budynki za sobą niosą, wokół nich można by rozwinąć działalność rozwojową i turystyczną.

Ważnym gospodarczo rejonem jest także Stare Miasto. Kluczowym jest fakt, iż w obszarze Starego Miasta podejmowane były próby ożywienia gospodarczego, jednak do tej pory nie przynosiło to większych efektów. Stąd też działania rewitalizacyjne wydają się tutaj niezbędne, bowiem rewitalizacja powinna być działaniem kompleksowym, a ożywienie społeczne i przestrzenne tej części miasta może w dużym stopniu przełożyć się na wzrost działalności gospodarczej.

Dzielnica Stare Piaski, jak wskazują na to dane, ale także prowadzone rozmowy i warsztaty z ekspertami jest dzielnicą głównie sypialnianą, na której zauważalne są duże problemy społeczne, które pociągają za sobą marazm i brak przedsiębiorczości wśród mieszkańców.

Reasumując sferę gospodarczą należy podkreślić, iż jest to jeden z największych problemów Miasta Czeladź. Problemy związane są z zamknięciem terenów pokopalnianych i brakiem pomysłu mieszkańców na nowe działalności. Wszystkie cztery wskazane obszary wymagają pomocy oraz pobudzenia przedsiębiorczości zarówno wewnętrznej, w tym zachęcania w szczególności młodych ludzi do samodzielności i otwierania własnych firm, jak i zewnętrznej przejawiającej się w przygotowaniu terenów inwestycyjnych i przyciągania inwestorów spoza miasta.

6. SFERA SPOŁECZNA

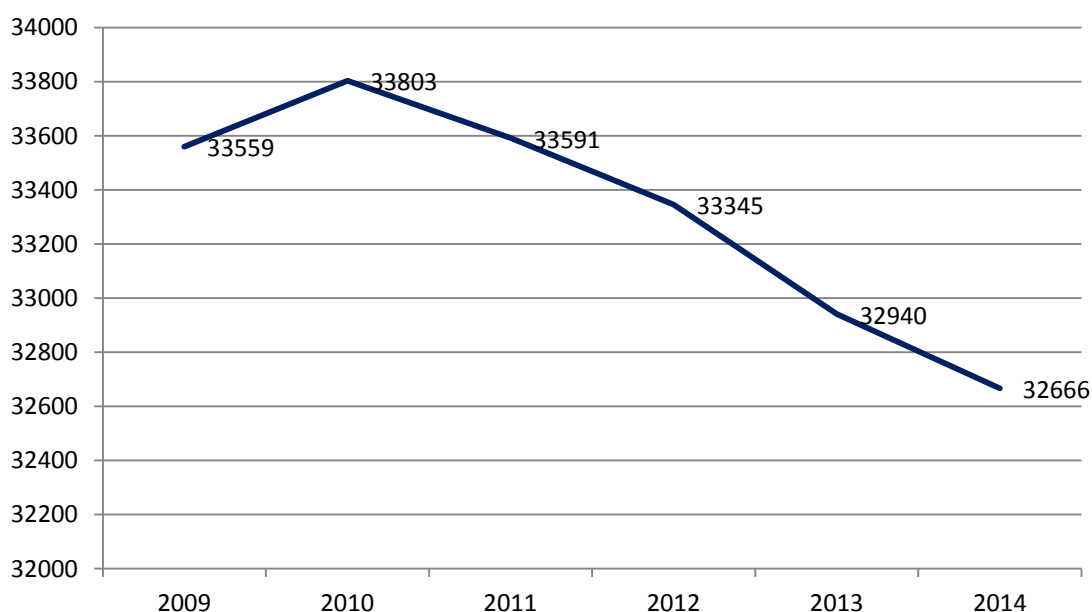
Człowiek jest podstawowym podmiotem zainteresowań działań sektora publicznego. To dla mieszkańców i dla ich komfortu życia prowadzona jest polityka publiczna. Dlatego też problemy ludzkie zostały uznane za najważniejsze w procesie rewitalizacji. Należy jednak pamiętać, iż problemy społeczne są kategorią bardzo szeroką. Wychodząc temu naprzeciw niniejszy rozdział pokazuje różne aspekty życia i funkcjonowania w przestrzeni miasta właśnie ludzi począwszy od zjawisk demograficznych przez jakość i dostępność usług publicznych (edukacji, ochrony zdrowia, kultury) aż po zaangażowanie mieszkańców w życie publiczne. Dopiero tak szeroka diagnoza pozwoli na poznanie faktycznego stanu życia i problemów społecznych z jakimi muszą borykać się mieszkańcy.

6.1. Ludność i demografia

Wg danych BDL GUS w 2014 roku na miasto Czeladź zamieszkiwało 32 266 osób (stan na 31.12.2014 r.). A więc blisko 22% mieszkańców całego powiatu będzińskiego. Miasto Czeladź charakteryzuje się także bardzo wysokim wskaźnikiem gęstości zaludnienia – 1994 osoby na 1 km² (najwyższym w powiecie Będzińskim). Wysoki wskaźnik gęstości zaludnienia wskazuje, iż na małej przestrzeni zamieszkuje duża ilość osób, co może przyczyniać się do eskalacji problemów społecznych, czy środowiskowych w mieście.

Warto zauważyć, że liczba ludności w mieście od lat 90-tych ulega nieustannemu spadkowi. Biorąc pod uwagę ostatnich pięć lat (od roku 2010), liczba ludności w mieście zmniejszyła się o 1 137 osób (z poziomu 33 803 w roku 2010), a więc o 3,5%. Jest to większy procentowy spadek liczby ludności niż w województwie śląskim i powiecie będzińskim, gdzie w latach 2009-2014 odnotowano zmniejszenie się liczby ludności odpowiednio o 1,2% i 0,14%. [BDL GUS 2015]

Wykres 8. Liczba mieszkańców w gminie Czeladź na przestrzeni lat 2009 - 2014.

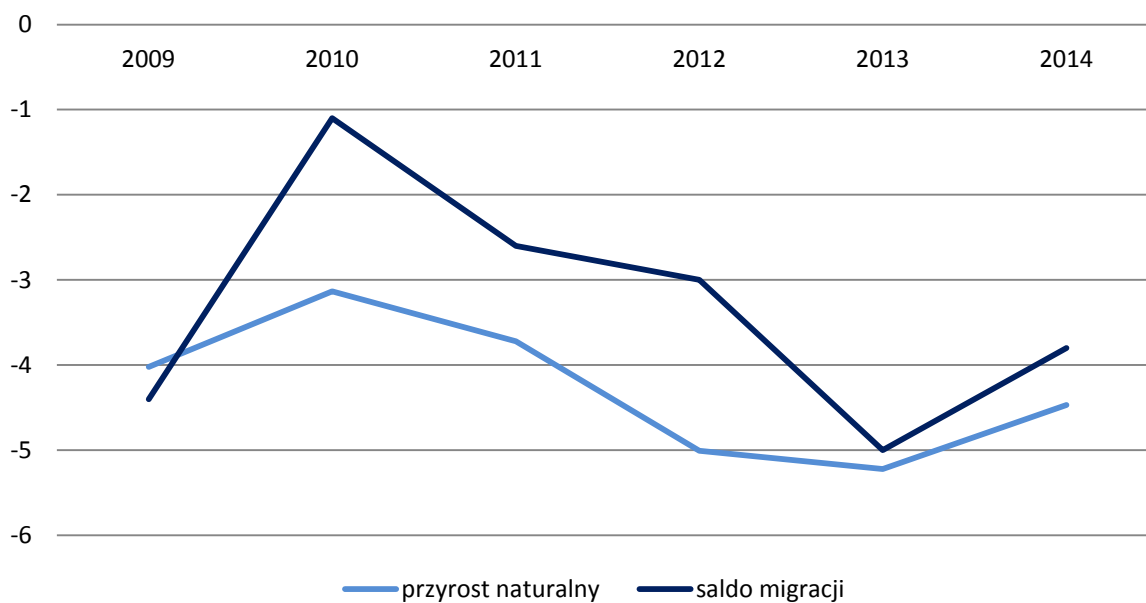

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS 2015

Na przyrost liczby ludności w gminie mają wpływ dwa wskaźniki: saldo ruchu naturalnego (różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów) oraz saldo ruchu wędrownego (saldo migracji), które wskazuje na różnicę pomiędzy wymeldowaniami mieszkańców z terenu gminy, a zameldowaniami nowych mieszkańców.

Zarówno przyrost naturalny jak i saldo migracji w Czeladzi na przestrzeni lat 2009 – 2014 przyjmowały wartości ujemne. W 2010 r. odnotowano wzrost wartości tych wskaźników w stosunku do roku poprzedniego, a w kolejnych trzech latach spadek do poziomu -5,2‰ w przypadku przyrostu naturalnego oraz -5‰ – saldo migracji. Warto zauważyć, że w 2014 r. odnotowano poprawę w stosunku do roku 2013 zarówno w kwestii przyrostu naturalnego jak i salda migracji. Niepokojący jest jednak fakt, że przyrost naturalny w Czeladzi (-4,7‰) jest znacznie niższy niż w kraju (-0,03‰), województwie śląskim (-1,1‰) oraz powiecie będzińskim (-3,8). Również saldo migracji w Czeladzi (-3,8‰) jest o kilka punktów promilowych niższe niż w kraju (-0,4‰), województwie śląskim (-1,6‰) oraz powiecie będzińskim (0,6‰). [BDL GUS 2015]

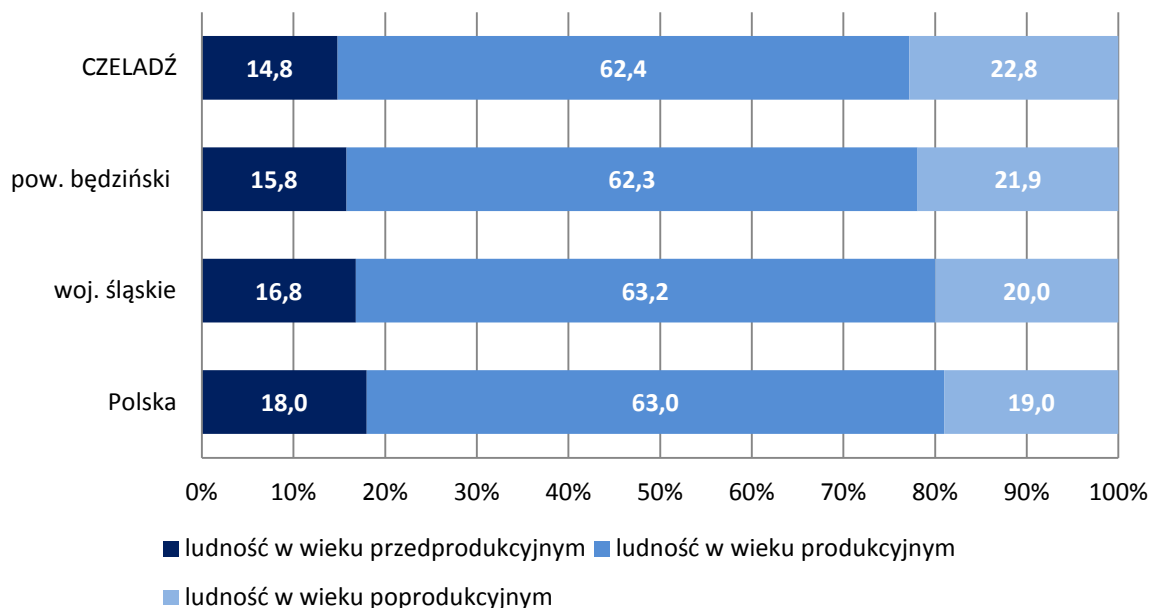
Wykres 9. Saldo ruchu naturalnego (przyrost naturalny) oraz saldo ruchu wędrownego (migracji) w gminie Niepołomice w latach 2009 – 2014 (‰).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS 2015

Analizy struktury wiekowej ludności dokonano uwzględniając podział na trzy grupy wiekowe: osoby w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat), produkcyjnym (18-59 lat kobiety i 18-64 lat mężczyźni) oraz poprodukcyjnym (60 lat w przypadku kobiet i 65 lat w przypadku mężczyzn).

Wykres 10. Struktura mieszkańców według ekonomicznych grup wieku (wiek przedprodukcyjny, wiek produkcyjny, wiek poprodukcyjny) w Czeladzi na tle kraju, województwa śląskiego i powiatu będzińskiego w 2014 r. (%).

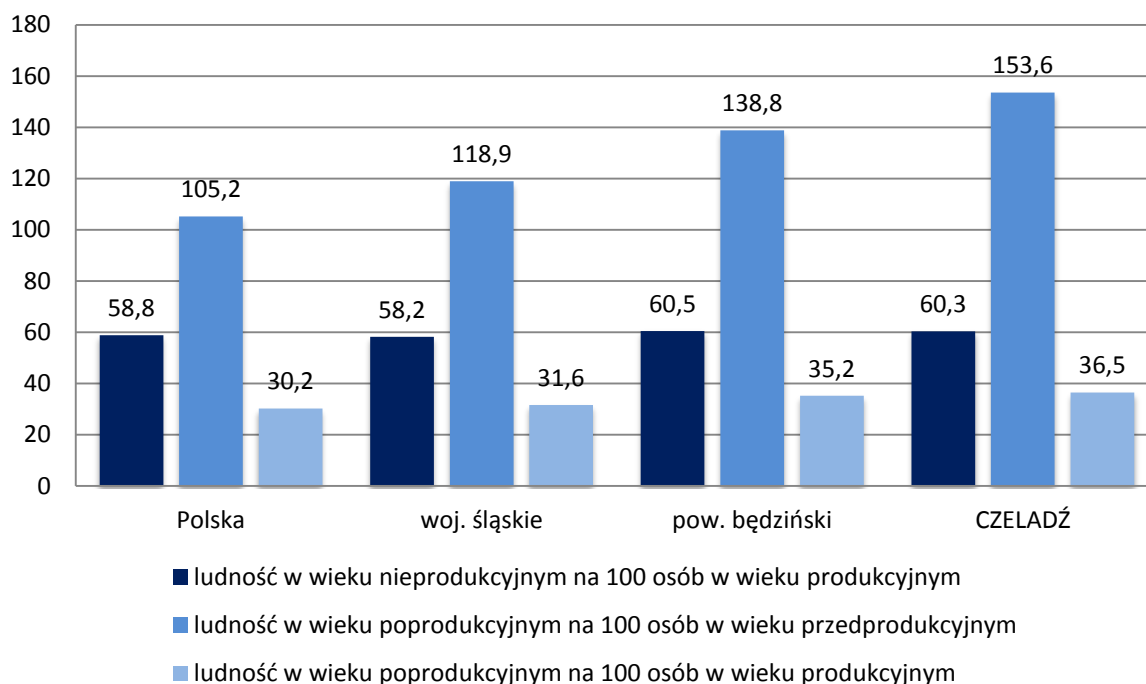

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS 2015

Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku jest niekorzystna w porównaniu ze strukturą ludności w Polsce, województwie i powiecie. Szczególnie niepokojący jest niski odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym (14,8%), niższy niż w kraju (18%), województwie śląskim (16,8%) i powiecie będzińskim (15,8%). Wysoki jest odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (22,8%), wyższy niż średnio w kraju (19%), województwie śląskim (20%) i powiecie będzińskim (21,9%). [BDL GUS 2015]

Ze strukturą ludności według ekonomicznych grup wieku nierozzerwalnie powiązane są wskaźniki obciążenia demograficznego, które obrazują relacje pomiędzy określonymi grupami wiekowymi w danej populacji. Pierwszym analizowanym wskaźnikiem jest liczba osób w wieku nieprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 2014 roku na obszarze gminy Czeladź na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało przeciętnie 60,3 osób w wieku nieprodukcyjnym. Tym samym analizowany wskaźnik osiągnął wartość zbliżoną do średniej dla powiatu będzińskiego (60,5), ale niższą niż średnia dla Polski (58,8) i województwa śląskiego (58,2), co przedstawiono na wykresie 11. Niekorzystnie wypada również wskaźnik przedstawiający liczbę osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym. W 2014 w Czeladzi wskaźnik ten wyniósł aż 153,6 osób, a więc znacznie więcej niż w kraju (105,2), województwie śląskim (118,9) i powiecie będzińskim (138,8). Na 100 osób w wieku produkcyjnym w Czeladzi przypada 36,5 osób w wieku poprodukcyjnym – niemal o 6 osób więcej niż średnio w Polsce (30,2). Jest to także wynik niekorzystny w porównaniu ze średnią dla województwa śląskiego (31,6) oraz nieznacznie gorszy w porównaniu z powiatem będzińskim (35,2). [BDL GUS 2015]

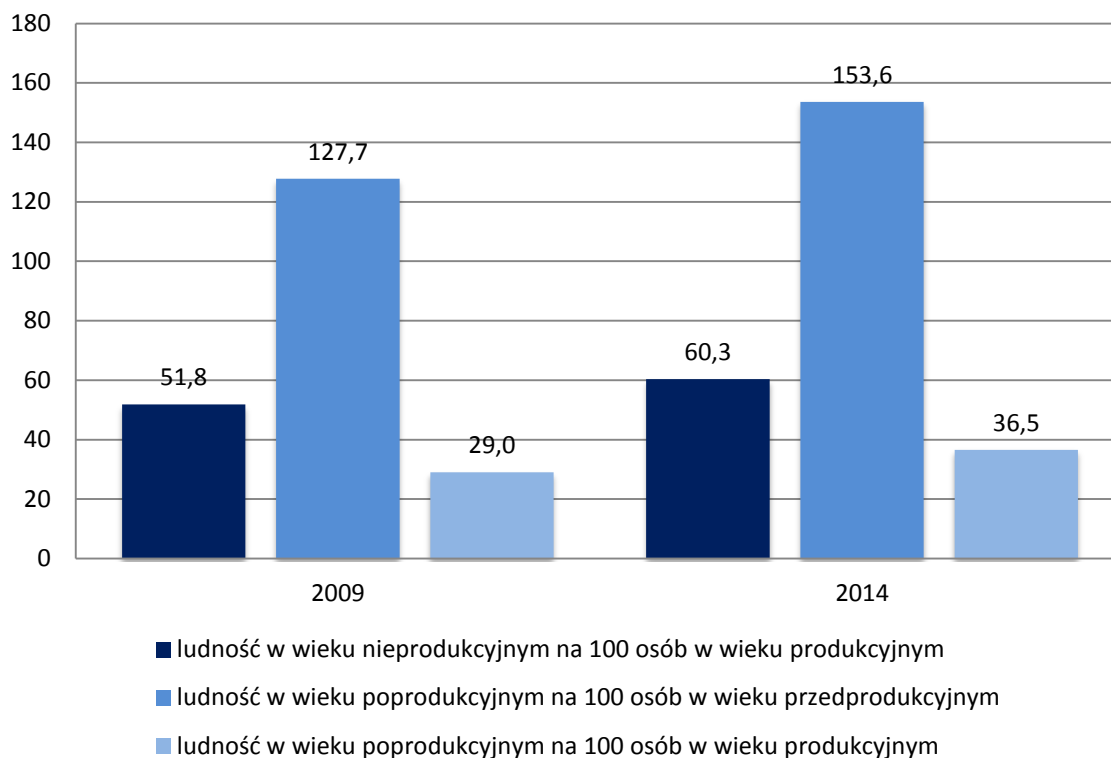
Wykres 11. Wskaźniki obciążenia demograficznego w Czeladzi na tle kraju, województwa śląskiego i powiatu będzińskiego w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS 2015

Niepokojący jest fakt, iż analizowane wskaźniki obciążenia demograficznego systematycznie rosną w kolejnych latach. Porównując rok 2014 z 2009 można zauważyć, że liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym wzrosła w Czeladzi o 16,4%, liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym wzrosła o 20,3%, zaś liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wzrosła o 25,9%. Wzrost wskaźników obciążenia demograficznego jest zgodny z ogólnopolską tendencją. Daje się jednak zauważyć, że dynamika zmian w Czeladzi jest większa, zwłaszcza w przypadku dwóch wskaźników: liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (w Polsce w latach 2009-2014 wzrost o 7%) oraz liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (w Polsce w ciągu 5 lat wzrost o 18%). [BDL GUS 2015].

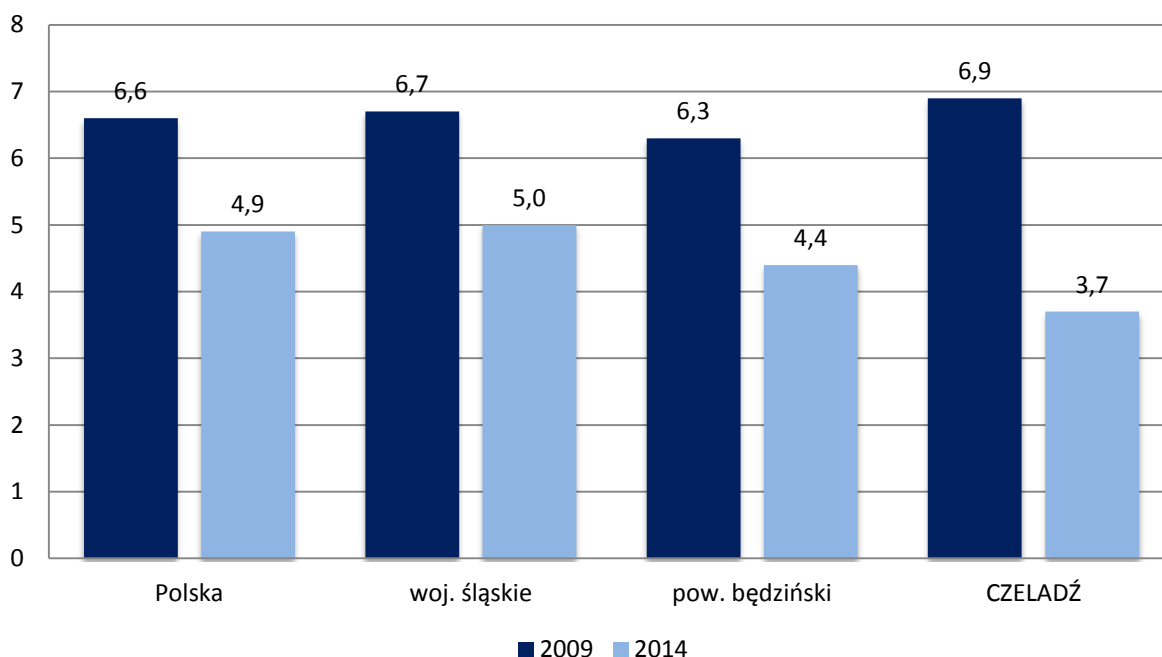
Wykres 12. Wskaźniki obciążenia demograficznego w Czeladzi w latach 2009 i 2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS 2015

Kolejnym wskaźnikiem świadczącym o sytuacji demograficznej danej jednostki terytorialnej jest liczba małżeństw zawieranych na 1000 ludności. Wartości tego wskaźnika z pewnością odzwierciedlają zmiany zachowań społecznych, jakie obserwujemy w ciągu ostatnich kilkunastu lat. Niemniej jednak, wskaźnik ten w sposób pośredni odzwierciedla odczucia mieszkańców w kwestii stabilności i jakości życia na danym obszarze. Decyzje o zawarciu małżeństwa oraz o posiadaniu potomstwa są chętniej podejmowane wówczas, gdy ludzie postrzegają swoją sytuację życiową jako dobrą i ustabilizowaną w określonej przyszłości. Niepokojący może być zatem fakt, że liczba małżeństw zawieranych na 1000 ludności jest w Czeladzi (3,7) niższa niż średnio w Polsce (4,9), województwie śląskim (5) i powiecie będzińskim (4,4) [BDL GUS 2015]. Warto zauważyć, że w ciągu ostatnich pięciu lat w Czeladzi nastąpił największy spadek liczby zawieranych małżeństw (o 46,4%) w porównaniu ze średnią dla Polski (spadek o 25,8%), województwa śląskiego (spadek o 25,3%) i powiatu będzińskiego (spadek o 30,2%). Liczbę małżeństw zawartych na 1000 ludności w Czeladzi w porównaniu z Polską, województwem śląskim i powiatem będzińskim w latach 2009 i 2014 r. przedstawiono na wykresie 12.

Wykres 13. Liczba małżeństw zawieranych na 1000 ludności w Czeladzi w porównaniu z Polską, województwem śląskim i powiatem będzińskim w latach 2009 i 2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS 2015

Struktura płci mieszkańców miasta Czeladź jest podobna do tendencji ogólnopolskiej, a więc odnotowuje się dużą przewagę kobiet nad mężczyznami. W 2014 roku na 100 mężczyzn przypadało 110 kobiet. Identyczny wynik odnotowuje się w całym powiecie będzińskim, natomiast w regionie, jak i w całej Polsce wskaźnik ten wynosi 107. Taki stan rzeczy można tłumaczyć przede wszystkim wydłużeniem trwania życia ludności. W Czeladzi wśród osób w wieku 70+ na 100 mężczyzn przypada ponad 180 kobiet.

Na migracje w Polsce częściej decydują się kobiety jako bardziej mobilne zawodowo. W związku z czym osobami napływającymi na obszar miasta w znacznej mierze są kobiety. Z drugiej strony starzenie się społeczności lokalnej powoduje jednocześnie wzrost udziału kobiet w populacji, co wynika z ich dłuższego życia (w Czeladzi na 100 mężczyzn od 70 r. ż. w tym samym wieku przypada ponad 180 kobiet).

Tabela 21. Struktura płci w Mieście Czeladź na tle porównywanych jednostek.

	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety na 100 mężczyzn
Polska	19858793	18619809	107
województwo śląskie	2373207	2212717	107
powiat będziński	78792	71945	110
miasto Czeladź	17113	15553	110

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS 2015

6.2. Edukacja i kapitał ludzki

Edukacja jest bardzo ważnym elementem polityki społecznej w mieście, a instytucje oświatowe nie tylko pełnią rolę edukacyjną, ale także wychowawczą, czy integrującą społeczność lokalną. W związku z tym są bardzo ważnymi instytucjami w kontekście podejmowanych działań rewitalizacyjnych, nawet jeśli miałyby one nie zostać włączone do obszaru objętego rewitalizacją, niezmiennie będą funkcjonalnie powiązane z takimi obszarami, poprzez swoich uczniów, czy ich rodziców, którzy na wyznaczonych obszarach mieszkają. Ponadto szkoły mogą podejmować wiele działań, wychodzących poza swoje mury – lekcje w terenie, sprzątanie świata itp.

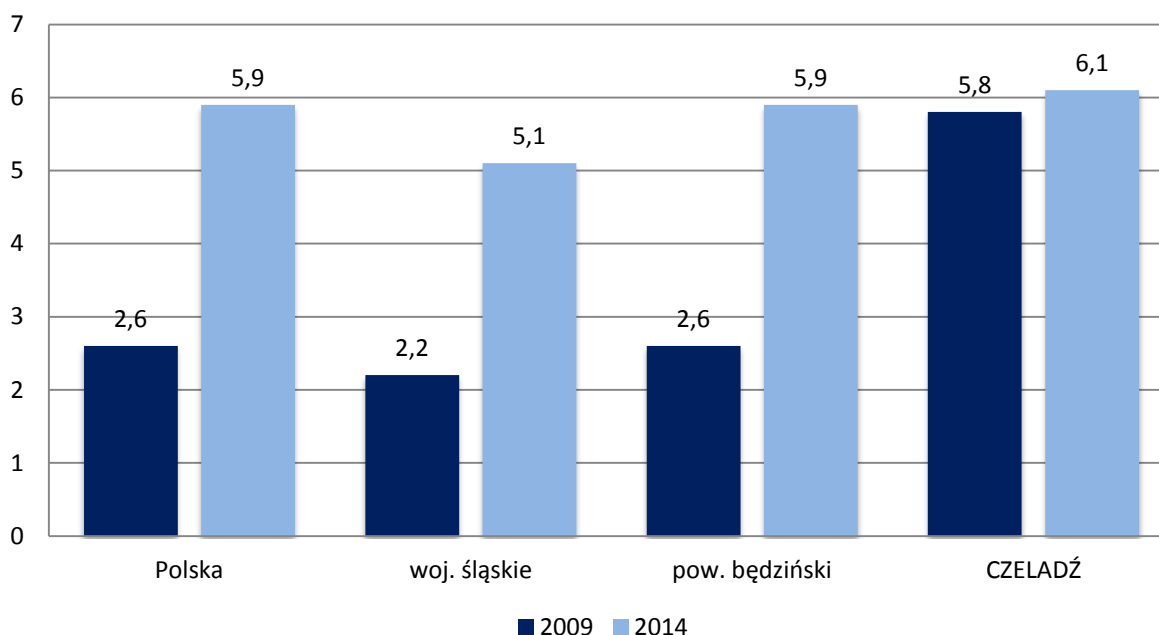
50

Wychowanie przedszkolne

W 2014 r. w Czeladzi opieką żłobkową objętych było 47 dzieci przy 48 miejscach w Żłobku Miejskim (ul. 35-lecia PRL 6, 41-250 Czeladź) wraz z filią przy ul. Krótkiej 4.

Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową (rozumiany jako stosunek liczby wszystkich dzieci objętych opieką w żłobkach, oddziałach żłobkowych oraz od 2012 r. w klubach dziecięcych, do liczby dzieci w grupie wieku do lat 3, bez trzylatków, wyrażony procentowo) jest w Czeladzi (6,1%) nieco wyższy niż średnio w Polsce (5,9%), województwie śląskim (5,1%) i powiecie będzińskim (5,9%), co przedstawiono na wykresie 14. W porównaniu z rokiem 2009 wskaźnik ten utrzymuje się na podobnym poziomie (wzrost o 5%), podczas gdy w Polsce nastąpił wzrost o ok. 127%.

Wykres 14. Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową w Czeladzi na tle kraju, województwa śląskiego i powiatu będzińskiego w 2009 i 2014 r. (%).

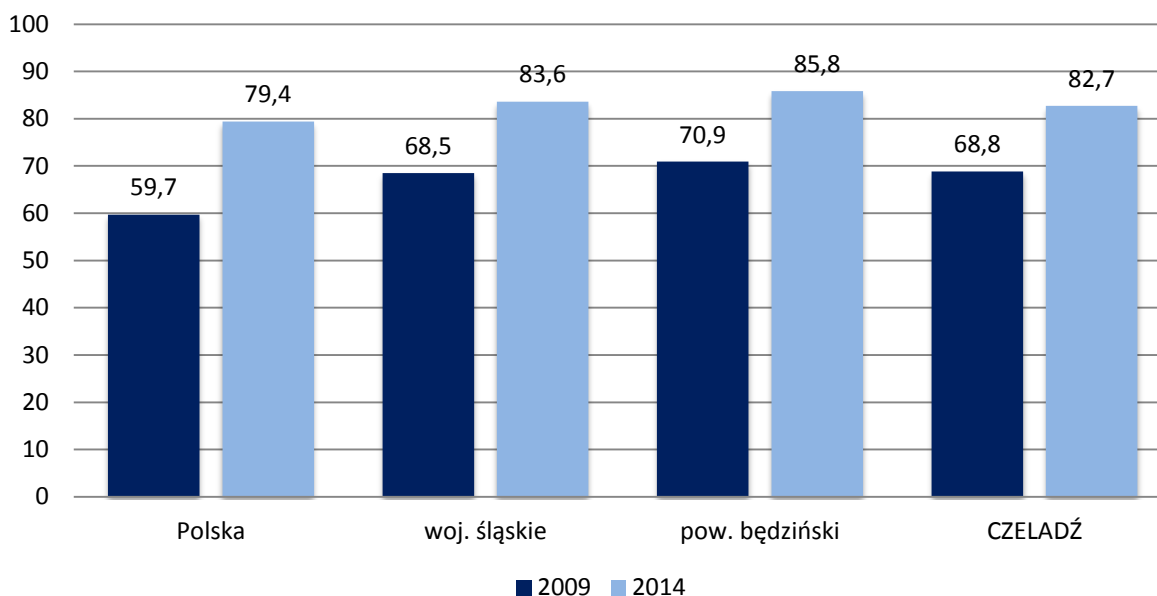
Źródło: opracowanie własne na podstawie: BDL GUS 2015

W 2014 r. w Czeladzi było 10 przedszkoli (o 3 więcej niż w roku 2009), w tym następujące przedszkola publiczne:

- **Przedszkole Publiczne nr 1** (ul. Czeczotta 4, 41-250 Czeladź),
- **Przedszkole Publiczne nr 4** (ul. Miasta Auby 14, 41-250 Czeladź),
- **Przedszkole Publiczne nr 5** (ul. Krótka 1, 41-253 Czeladź),
- **Przedszkole Publiczne nr 7** (ul. Waryńskiego 19, 41-250 Czeladź),
- **Przedszkole Publiczne nr 9** (ul. 35-lecia 8, 41-250 Czeladź),
- **Przedszkole Publiczne nr 10** (ul. Żeromskiego 19, 41-253 Czeladź),
- **Przedszkole Publiczne nr 11** (ul. Kombatantów 2, 41-250 Czeladź).

W 2014 r. 748 dzieci w wieku 3–5 lat objętych było w Czeladzi wychowaniem przedszkolnym – o 164 dzieci więcej, niż w roku 2009. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym jest w Czeladzi (82,7%) wyższy niż średnio w kraju (79,4%), lecz niższy niż w województwie śląskim (83,6%) i powiecie będzińskim (85,8%), co przedstawiono na wykresie 15. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat udział ten systematycznie wzrastał, co jest zgodne z ogólnopolską tendencją. W porównaniu z rokiem 2009, odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w Czeladzi zwiększył się o 20%, podczas gdy w kraju nastąpił wzrost o 33%.

Wykres 15. Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w Czeladzi na tle kraju, województwa śląskiego i powiatu będzińskiego w 2009 i 2014 r. (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: BDL GUS 2015

Szkolnictwo podstawowe

Na terenie gminy Czeladź funkcjonują cztery szkoły podstawowe:

Szkoła Podstawowa nr 1 im. Stanisławy Łakomnik w Czeladzi (ul. Władysława Stanisława Reymonta 80, 41-250 Czeladź).

Szkoła posiada bogatą ofertę zajęć pozalekcyjnych: m.in. logopedycznych, wyrównawczych, korekcyjno – kompensacyjnych, tanecznych, sportowych, przyrodniczych, komputerowych. W szkole działa też młodzieżowe koło filatelistyczne im. Czesława Słani. Biblioteka jest miejscem organizowania licznych wydarzeń i konkursów. W świetlicy uczniowie mogą aktywnie spędzać czas wolny, m.in. uczestnicząc w zajęciach plastycznych, czytelniczych, ruchowych czy rozwijających sprawność logicznego myślenia. Uczniowie odnoszą sukcesy w konkursach, również na poziomie regionalnym i ogólnokrajowym. Szkole przyznano Certyfikat Śląskiej Sieci Szkół Promujących Zdrowie.⁸

Szkoła Podstawowa nr 2 im. Marii Konopnickiej w MZS w Czeladzi (ul. Szkolna 6, 41-250 Czeladź).

Szkoła Podstawowa nr 2 im. Marii Konopnickiej wraz z Gimnazjum nr 1 wchodzi w skład Miejskiego Zespołu Szkół w Czeladzi. Zajęcia odbywają się w odnowionym budynku. Oprócz sal przedmiotowych uczniowie mają do dyspozycji salę gimnastyczną, zespół boisk sportowych, świetlicę, stołówkę, bibliotekę, sklepik uczniowski oraz salę zabaw dla najmłodszych dzieci. W szkole działa również Izba Regionalna i Sztolnia – miejsce, w którym uczniowie mogą poznawać specyfikę pracy górników oraz tradycje i historię regionu. Działa tutaj również Szkolne Koło Caritas, organizujące różnorodne akcje charytatywne oraz występy artystyczne w Domu Seniora. Szkoła dysponuje szeroką ofertą zajęć pozalekcyjnych: kół przedmiotowych, zajęć dydaktyczno – wychowawczych, rewalidacyjnych, wokalnych, tanecznych i plastycznych. Zespół taneczny Miesz Masz oraz dwa zespoły wokalne: Bell Canto i Mini Babki, odnoszą liczne sukcesy. Dla młodzieży uzdolnionej sportowo tworzone są klasy sportowe. Szkoła uzyskała certyfikat „Szkoly w ruchu”. Jest otwarta na propozycje uczniów, a sprawnie działający Samorząd Uczniowski podejmuje nowe inicjatywy, organizuje akcje, imprezy szkolne i konkursy. Szkoła współpracuje z wieloma podmiotami, wśród których można wymienić Urząd Gminy, Bibliotekę Miejską, Straż Miejską, Dom Seniora, Parafię św. Stanisława Biskupa i Męczennika oraz zagraniczne szkoły partnerskie w ramach programu Erasmus Plus.⁹

Szkoła Podstawowa nr 3 im. Janusza Korczaka w Czeladzi (Stanisława Staszica 47, 41-250 Czeladź)

Szkoła mieści się w budynku, który w 2010 roku został poddany termomodernizacji. Oprócz sal lekcyjnych, bazę dydaktyczną stanowi pracownia przyrodnicza, sala komputerowa, pracownia językowa, świetlica, stołówka, biblioteka z czytelnią oraz świetlica środowiskowa „Skrzat”, której działalność skierowana jest do dzieci zagrożonych niedostosowaniem społecznym i trudną sytuacją w rodzinie. Baza sportowa obejmuje salę gimnastyczną, kompleks boisk sportowych Orlik oraz salki do zajęć rekreacyjnych i gimnastyki korekcyjnej. W szkole istnieją też oddziały integracyjne oraz Izba Tradycji. Współpracuje z klubami sportowymi i stowarzyszeniami (m.in.

⁸ <http://www.sp1.czeladz.pl/content/view/463/113/> [30.10.2015]

⁹ Raport z ewaluacji problemowej, Szkoła Podstawowa nr 2 w Czeladzi, Kuratorium Oświaty w Katowicach

Polskim Stowarzyszeniem im. Janusza Korczaka, Stowarzyszeniem Miłośników Czeladzi, Klubem Rodów Czeladzkich i Harcerskim Kręgiem Seniorów), jest członkiem Klubu Szkół UNICEF. Działa tutaj jedyna na terenie Czeladzi Gromada Zuchowa „Kajtusie Czarodzieje”. Szkoła prowadzi działalność nowatorską – wśród innowacji pedagogicznych można wymienić m.in. „Zastosowanie środków multimedialnych w edukacji wczesnoszkolnej”, „Czeladź moje miasto”, „Origami – nauka czy zabawa”, „Przygotowanie uczniów do uczestnictwa w życiu kulturalnym i obywatelskim miasta”. W ciągu ostatnich 5 lat szkoła uczestniczyła w programach unijnych i rządowych: „Początki wszystkiego”, „Pierwsze uczniowskie doświadczenia drogą do wiedzy” i „Czeladzka Liga Naukowa”. Była też organizatorem Ogólnopolskiej Wigilii Korczakowskiej oraz współorganizatorem (razem z Uniwersytetem Śląskim i Urzędem Marszałkowskim) Wojewódzkiej Konferencji „Kiedy śmieje się dziecko” dla uczczenia „Roku Janusza Korczaka”. Działa tutaj Dział Szkolne Koło Caritas. Wraz z nauczycielami uczniowie uczestniczyli w projektach międzynarodowych współpracując ze Szkołą Marcel Pagnole w Aubry – zaprzyjaźnione miasto we Francji.¹⁰

Szkoła Podstawowa nr 7 im. 1000-lecia Państwa Polskiego (ul. Spacerowa 2, 41-253 Czeladź)

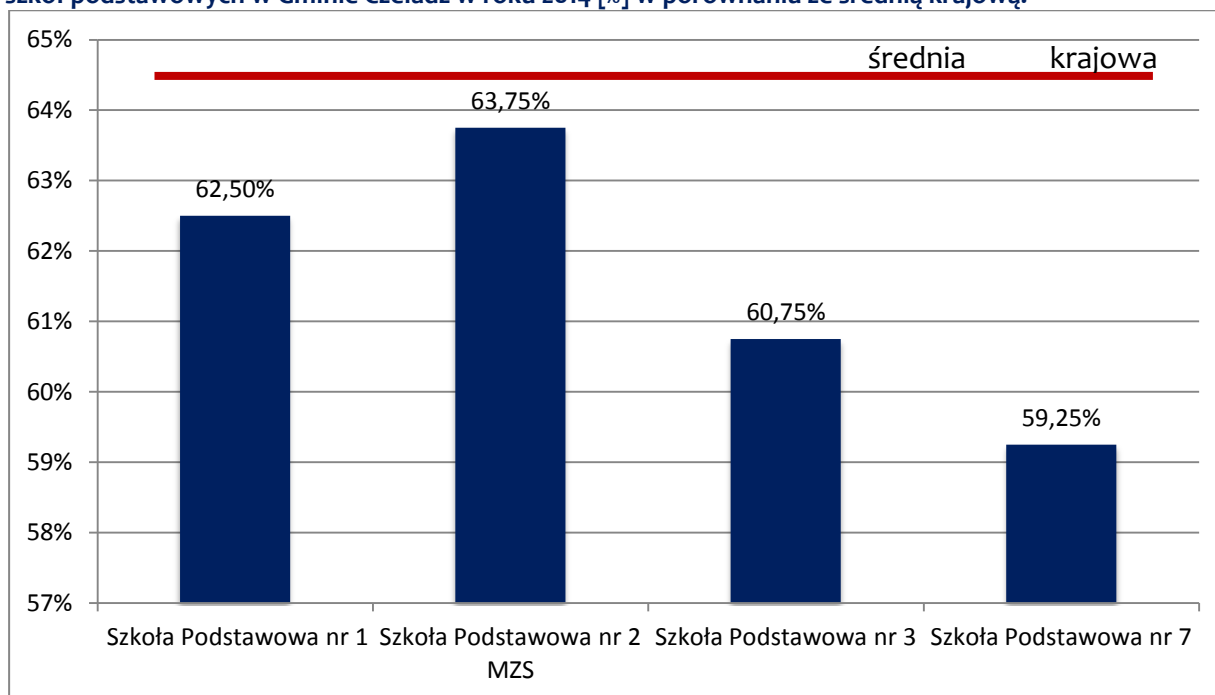
Zajęcia odbywają się w dwóch odnowionych budynkach. Uczniowie mają do dyspozycji boisko szkolne i plac zabaw, dwie świetlice oraz świetlicę środowiskową „Klub Szerszeni”. Dzięki bogatej ofercie zajęć pozalekcyjnych wszyscy uczniowie mogą rozwijać swoje talenty i zainteresowania. Angażują się w organizowanie akcji i wydarzeń (np. „Warto być dobrym”, „Posprzątaj po swoim psie”, „Zakręcona noc w szkole”) oraz współdziałają ze Stowarzyszeniem Osób Niepełnosprawnych „Familia”. Szkoła jest otwarta na potrzeby środowiska lokalnego i często z nim współpracuje, np. poprzez organizację uroczystości integrujących (np. Piknik Familijny, Odpust Parafialny) lub służących kształtowaniu postaw patriotycznych (np. „Rocznica Zbrodni Katyńskiej”, „11 Listopada Dniem Niepodległości”).¹¹

Jednym ze wskaźników, który może świadczyć o jakości kształcenia szkół na poziomie podstawowym są wyniki egzaminów po VI klasie. Jest to tzw. sprawdzian szóstoklasisty – zestandaryzowany, powszechny egzamin o charakterze ponadprzedmiotowym. Sprawdza umiejętności czytania ze zrozumieniem, pisania, korzystania z informacji oraz wykorzystywania wiedzy w praktyce. Uczniowie mogą uzyskać na egzaminie wynik od 0 do 40 punktów. W niniejszej diagnozie wyniki zostały przedstawione w jednostkach procentowych, dzięki czemu czytelnikowi łatwo wyobrazić sobie poziom uzyskanych przez uczniów wyników, dodatkowo wartości procentowe można porównywać z innymi wynikami uczniów, np. z egzaminów gimnazjalnych.

¹⁰ Raport z ewaluacji problemowej, Szkoła Podstawowa nr 3 im. Janusza Korczaka w Czeladzi, Kuratorium Oświaty w Katowicach

¹¹ Raport z ewaluacji całościowej, Szkoła Podstawowa nr 7 im. 1000-lecia Państwa Polskiego, Kuratorium Oświaty w Katowicach

Wykres 16. Przeciętne wyniki sprawdzianu po VI klasie szkoły podstawowej uzyskiwane przez uczniów szkół podstawowych w Gminie Czeladź w roku 2014 [%] w porównaniu ze średnią krajową.

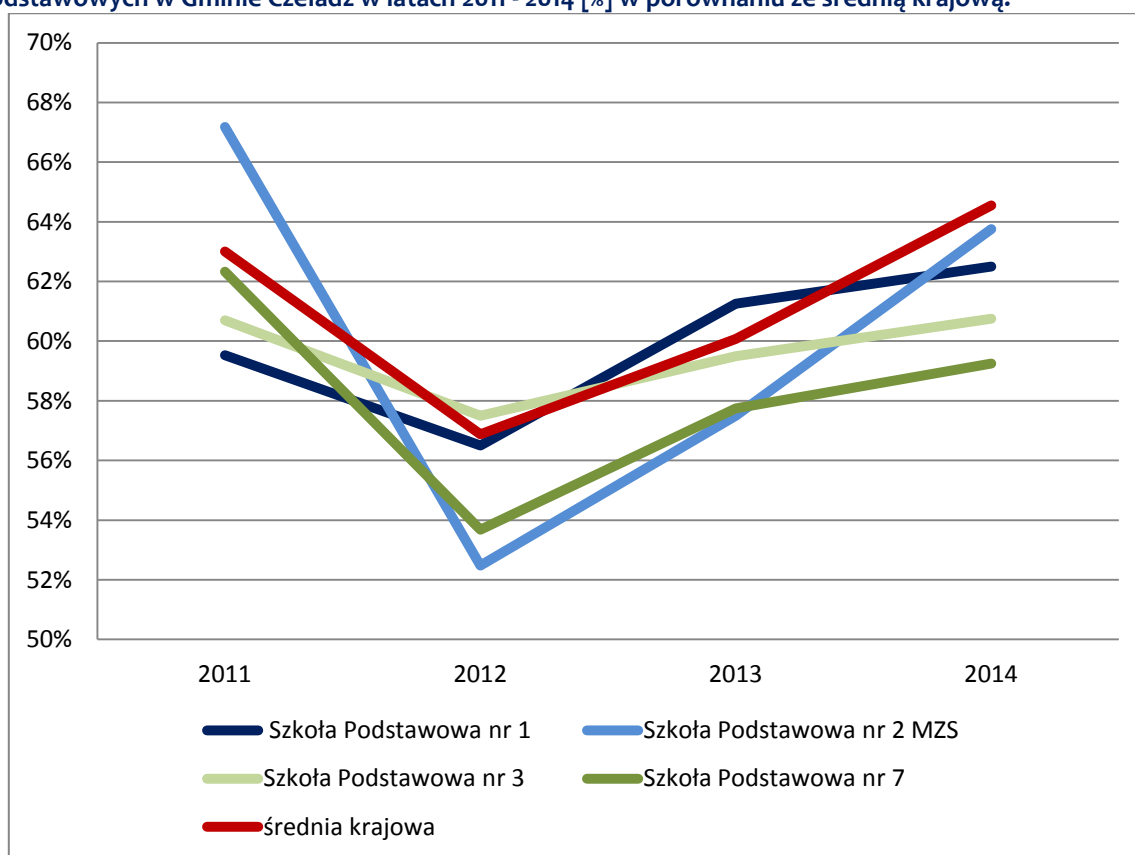
Źródło: opracowanie własne na podstawie OKE w Jaworznie

Na wykresie 16 porównano wyniki uzyskane w szkołach gminy Czeladź w 2014 roku ze średnią krajową wynoszącą 64,55%. Niepokojący jest fakt, iż w 2014 roku średni wynik ze sprawdzianu szóstoklasisty dla szkół gminy Czeladź (62,3%) był niższy niż średnia krajowa (64,55%), wojewódzka (63,6%) i powiatowa (63,6%). Jak widać na wykresie 16 wszystkie szkoły na terenie Czeladzi osiągnęły wyniki niższe niż średnia krajowa. Najlepiej wypadła Szkoła Podstawowa nr 2 ze średnim wynikiem 25,5 punktów, co stanowi 63,75%. Jest to wartość niższa od średniej krajowej o mniej niż jeden punkt procentowy, a jednocześnie wyższa niż średnia dla województwa śląskiego i powiatu będzińskiego. Na drugim miejscu znajduje się Szkoła Podstawowa nr 1 ze średnim wynikiem 25 punktów, co stanowi (62,5%), na trzecim – Szkoła Podstawowa nr 3 ze średnim wynikiem 24,3 punktów (60,75%). W 2014 roku najgłębiej pod względem wyników Sprawdzianu wypadła Szkoła Podstawowa nr 7 – średnio 23,7 punktów, co stanowi 59,25%.

Jak widać na wykresie 17. średnie wyniki sprawdzianu szóstoklasisty w latach 2011 - 2014 kształtowały się w Czeladzi podobnie jak w Polsce – zgodnie z tą tendencją wyniki były wyższe w 2011 roku, w 2012 egzamin wypadł znacznie gorzej, a w latach 2013 – 2014 obserwujemy wzrost przeciętnych wyników zarówno dla kraju, jak i Czeladzi.

Największą dynamiką zmian pod względem wyników Sprawdzianu VI-klasisty charakteryzowała się Szkoła Podstawowa nr 2 – w 2011 średnia w tej szkole wyniosła ponad 67%, a rok później zaledwie 52,5%. W latach 2013 i 2014 nastąpił wzrost przeciętnych wyników w tej szkole do poziomu 63,8%.

Wykres 17. Średnie wyniki sprawdzianu po VI klasie szkoły podstawowej uzyskiwane przez uczniów szkół podstawowych w Gminie Czeladź w latach 2011 - 2014 [%] w porównaniu ze średnią krajową.

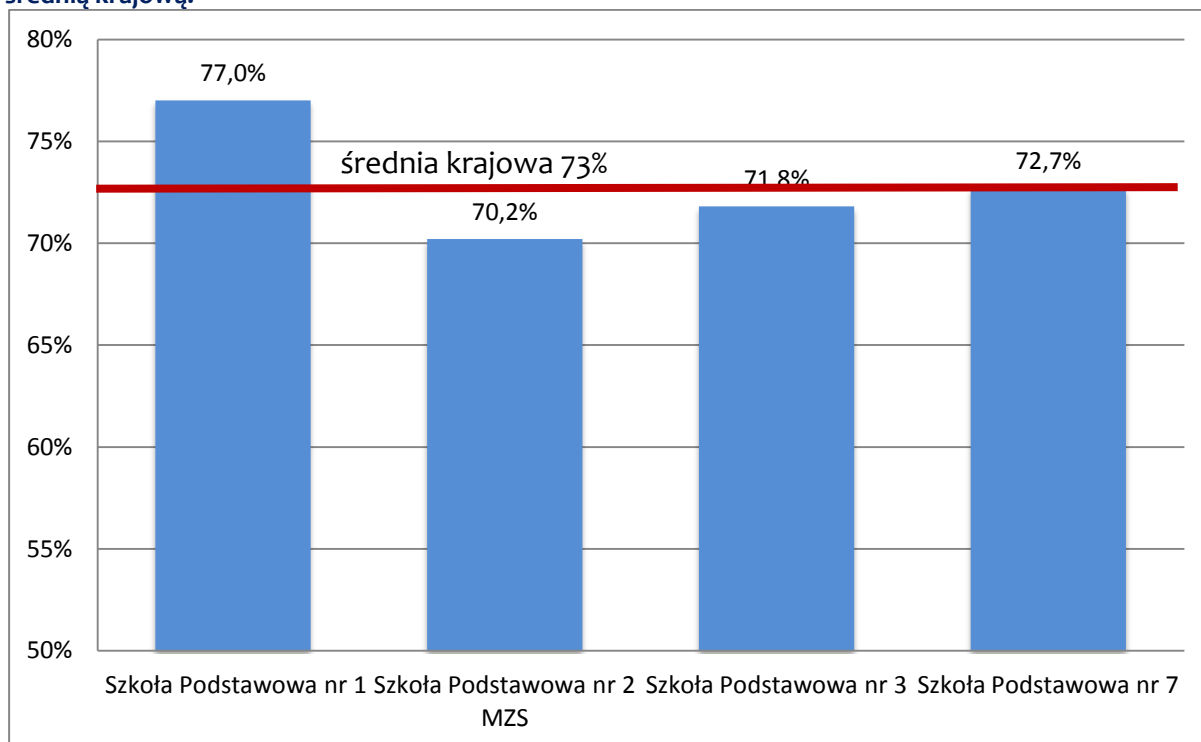
Źródło: opracowanie własne na podstawie OKE w Jaworznie

Od 2015 roku nastąpiła zmiana w formule przeprowadzania Sprawdzianu Vi-klasisty. Odwołuje się on obecnie do trzech kluczowych przedmiotów, którymi są: język polski, matematyka i język obcy nowożytny, z tym że podstawą do wielu zadań są teksty i informacje z zakresu historii i przyrody.

Egzamin posiada dwie części: Pierwsza obejmuje zadania z matematyki i języka polskiego, a druga z języka obcego nowożytnego. Na wykresach 18 – 20 przedstawiono wyniki ze sprawdzianu uzyskane w 2015 roku przez poszczególne szkoły podstawowe w Czeladzi w porównaniu do średniej krajowej.

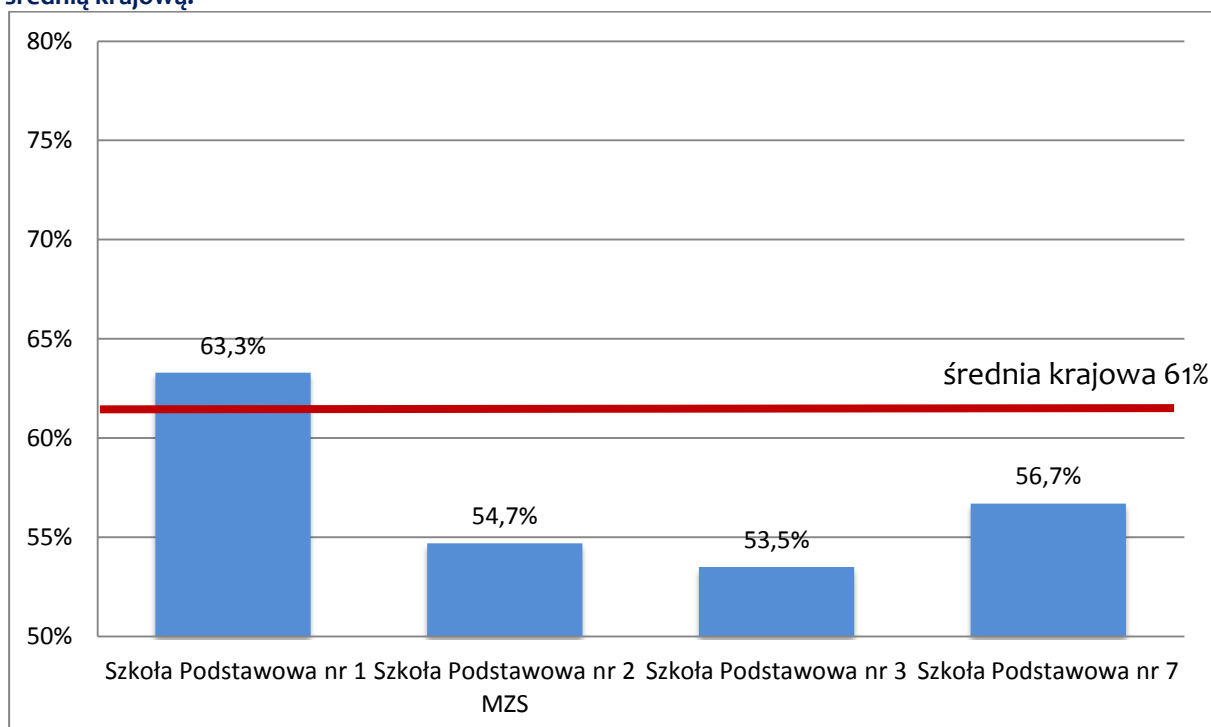

Wykres 18. Średnie wyniki części z języka polskiego ze sprawdzianu po VI klasie szkoły podstawowej uzyskiwane przez uczniów szkół podstawowych w Gminie Czeladź w roku 2015 [%] w porównaniu ze średnią krajową.

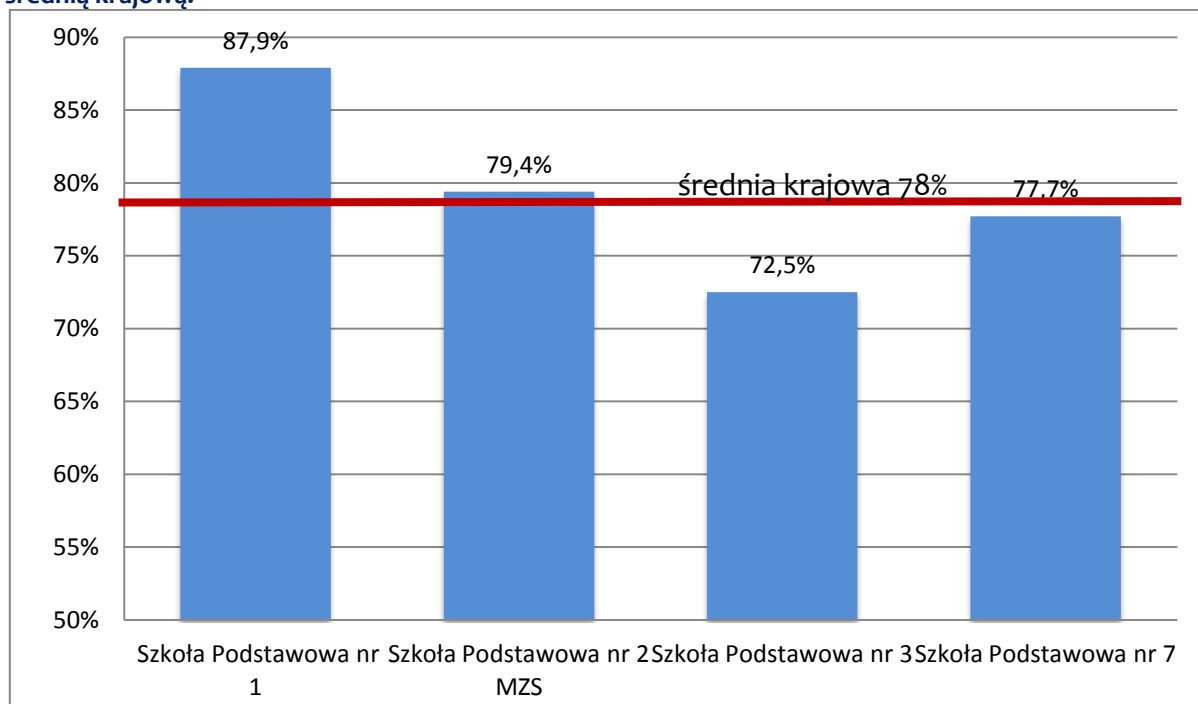
Źródło: opracowanie własne na podstawie OKE w Jaworznie

Wykres 19. Średnie wyniki części matematycznej sprawdzianu po VI klasie szkoły podstawowej uzyskiwane przez uczniów szkół podstawowych w Gminie Czeladź w roku 2015 [%] w porównaniu ze średnią krajową.

Źródło: opracowanie własne na podstawie OKE w Jaworznie

Wykres 20. Średnie wyniki z języka angielskiego ze sprawdzianu po VI klasie szkoły podstawowej uzyskiwane przez uczniów szkół podstawowych w Gminie Czeladź w roku 2015 [%] w porównaniu ze średnią krajową.

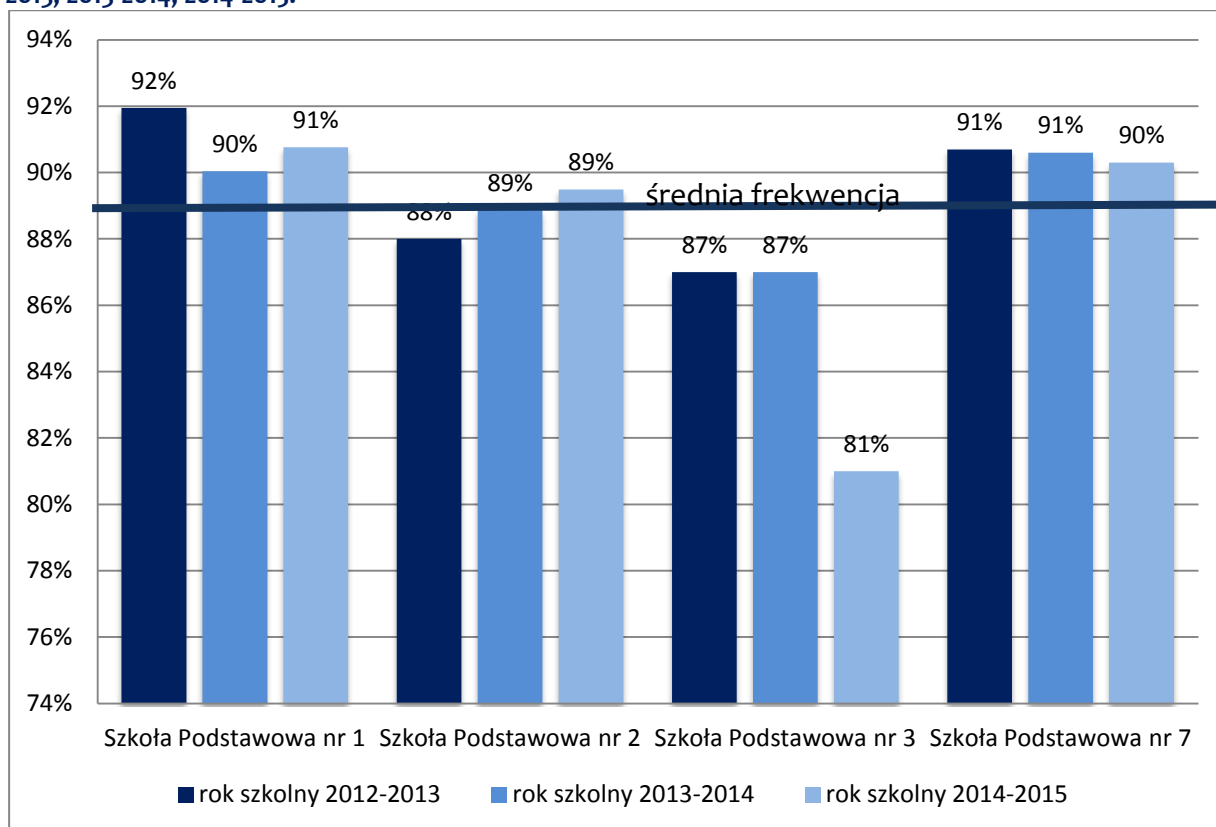
Źródło: opracowanie własne na podstawie OKE w Jaworznie

W 2015 spośród wszystkich szkół podstawowych funkcjonujących na terenie Miasta Czeladź Sprawdzian Szóstoklasisty wypadł najlepiej w Szkole Podstawowej nr 1 zarówno w części obejmującej matematykę, język polski, jak i język angielski. W odniesieniu do każdej części egzaminu jest to wynik lepszy niż średnia krajowa. Świadczy to na korzyść szkoły, gdyż jeszcze rok wcześniej (2014) uzyskiwane wyniki uczniów były niższe od średniej krajowej, a w samej Czeladzi szkoła ta znajdowała się na drugim miejscu pod względem osiągniętych przez uczniów wyników, za Szkołą Podstawową nr 2.

W odniesieniu do egzaminów z przedmiotów, takich jak matematyka i język polski, w 2015 roku na drugim miejscu w gminie znalazła się Szkoła Podstawowa nr 7 z wynikami niższymi od średniej krajowej. Z kolei w przypadku wyników osiągniętych z egzaminu z języka angielskiego na drugim miejscu w 2015 roku wśród czeladzkich szkół znalazła się Szkoła Podstawowa nr 2, której uczniowie średnio uzyskali 79,4% punktów, osiągając tym samym wynik lepszy od średniej dla kraju o ponad 1 pp.

Najniższy wynik z egzaminu z matematyki i języka angielskiego uzyskała Szkoła Podstawowa nr 3 (odpowiednio 53,5% oraz 72,5%), lecz w części egzaminu dotyczącej języka polskiego uzyskała wyższy wynik niż Szkoła Podstawowa nr 2 (odpowiednio 71,8% oraz 70,2%).

Wykres 21. Średnia frekwencja uzyskana przez uczniów szkół podstawowych w Czeladzi w latach: 2012-2013, 2013-2014, 2014-2015.

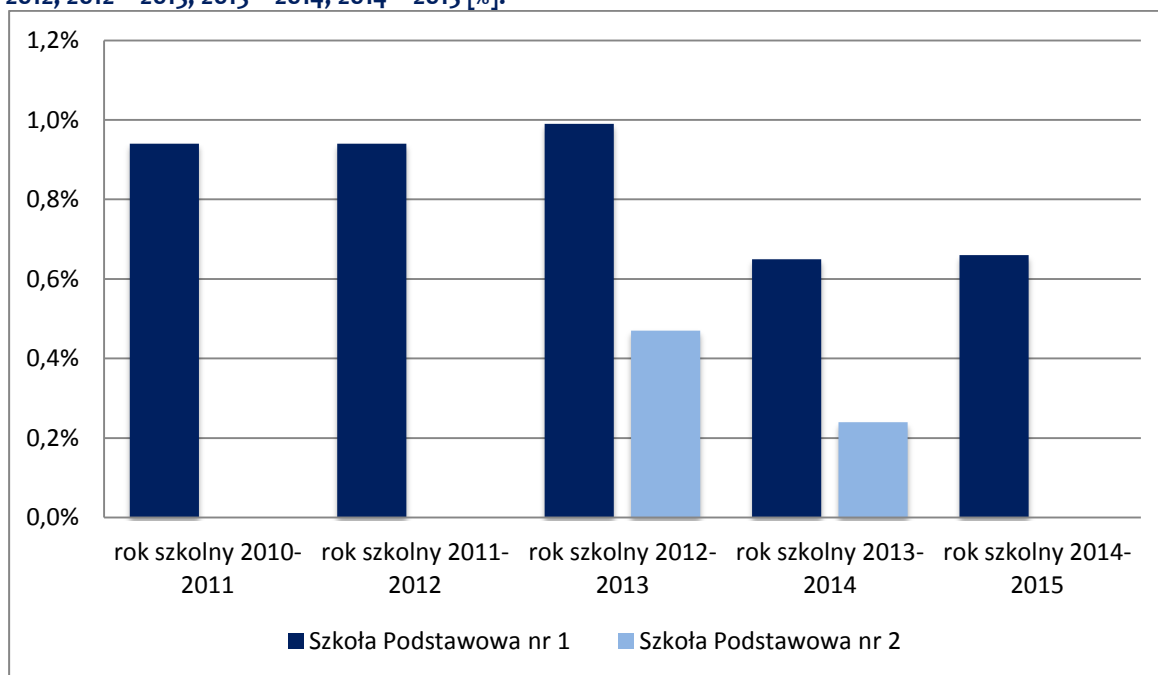
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych szkół podstawowych w Czeladzi

Na przestrzeni lat 2012 – 2015 najniższą frekwencję odnotowano w Szkole Podstawowej nr 3. W każdym z badanych okresów czasowych jest ona niższa niż średnia frekwencja obliczona dla czterech czeladzkich szkół podstawowych na przestrzeni lat 2012 – 2015 (88,81%) i wynosi 87% w latach 2012 – 2014 oraz 81% w roku 2014 – 2015.

Do analizy problemów wychowawczych przyjęto w niniejszej diagnozie trzy wskaźniki wyrażone procentowo: nadzory kuratorskie, ilość pism kierowanych na policję oraz ilość pism kierowanych do sądu. Jeśli chodzi o nadzory kuratorskie, to sytuacja ta dotyczy tylko Szkoły Podstawowej nr 3. W ciągu ostatnich pięciu lat udział uczniów objętych nadzorem kuratorskim kształtował się na poziomie pomiędzy 1% a 1,5% (w roku 2014 – 2015 1,5%). Jeśli chodzi o pisma kierowane na policję, to problem ten dotyczy dwóch szkół, lecz w szczególności Szkoły Podstawowej nr 1, co przedstawiono na wykresie 21. Na przestrzeni lat 2010 – 2015 liczba pism kierowanych na policję, w stosunku do liczby uczniów zmniejszyła się z poziomu ok. 0,95% do ok. 0,65%. Problem kierowania pism do sądu nie dotyczy w ogóle Szkoły Podstawowej nr 7, natomiast najsilniej występuje w Szkole Podstawowej nr 3, co widać na wykresie 22. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat można jednak zaobserwować bardzo korzystną tendencję w tej szkole, gdyż liczba pism kierowanych do sądu systematycznie zmniejszała się z poziomu 3,2% w roku 2010 – 2011 do 1,2% w roku 2014 – 2015. Dla Szkoły Podstawowej nr 1 wskaźnik wzrósł z poziomu 1,57% do 1,65% (porównując rok szkolny 2010 – 2011 z rokiem 2014 – 2015), mimo że w roku szkolnym 2012 – 2013 wynosił tylko 0,99%. Prezentowany wskaźnik dynamicznie kształtował się w Szkole Podstawowej

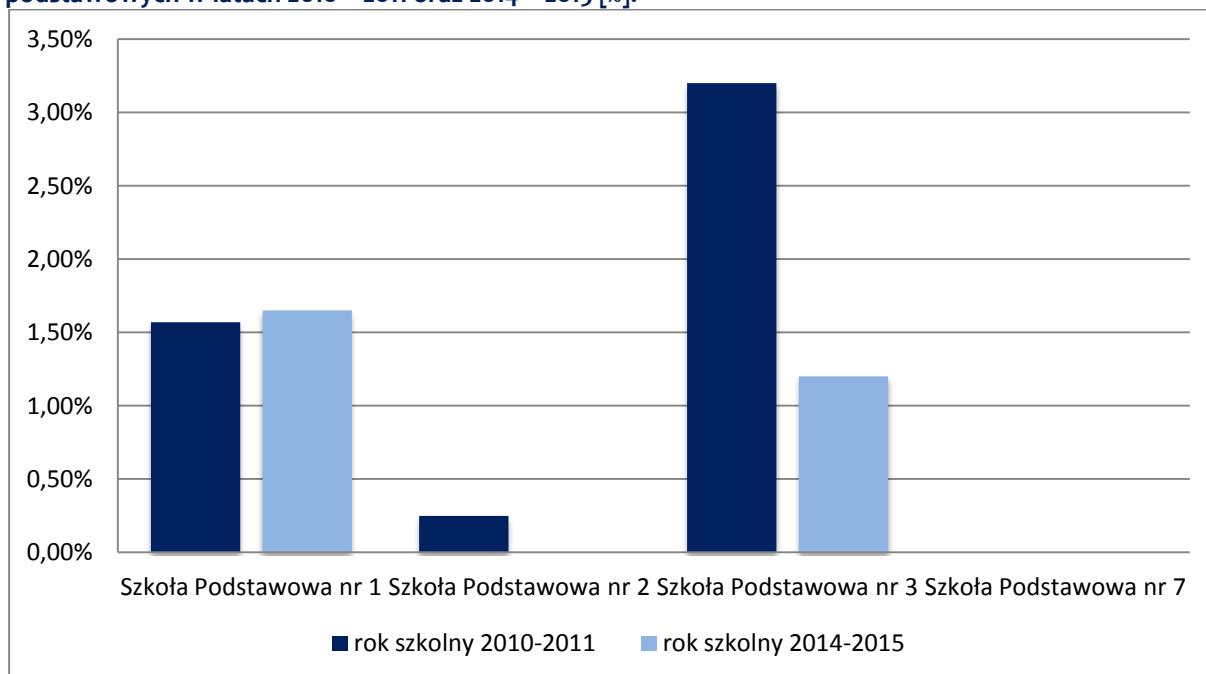
nr 2. Początkowo wykazywał tendencję wzrostową (najwyższy wynik w roku szkolnym 2012 – 2013 – 1,41%), a od roku 2013 spadek. W roku 2014 – 2015 nie wykazano tego problemu.

Wykres 22. Liczba pism kierowanych na policję w stosunku do liczby uczniów latach 2010 – 2011, 2011 – 2012, 2012 – 2013, 2013 – 2014, 2014 – 2015 [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych szkół podstawowych w Czeladzi

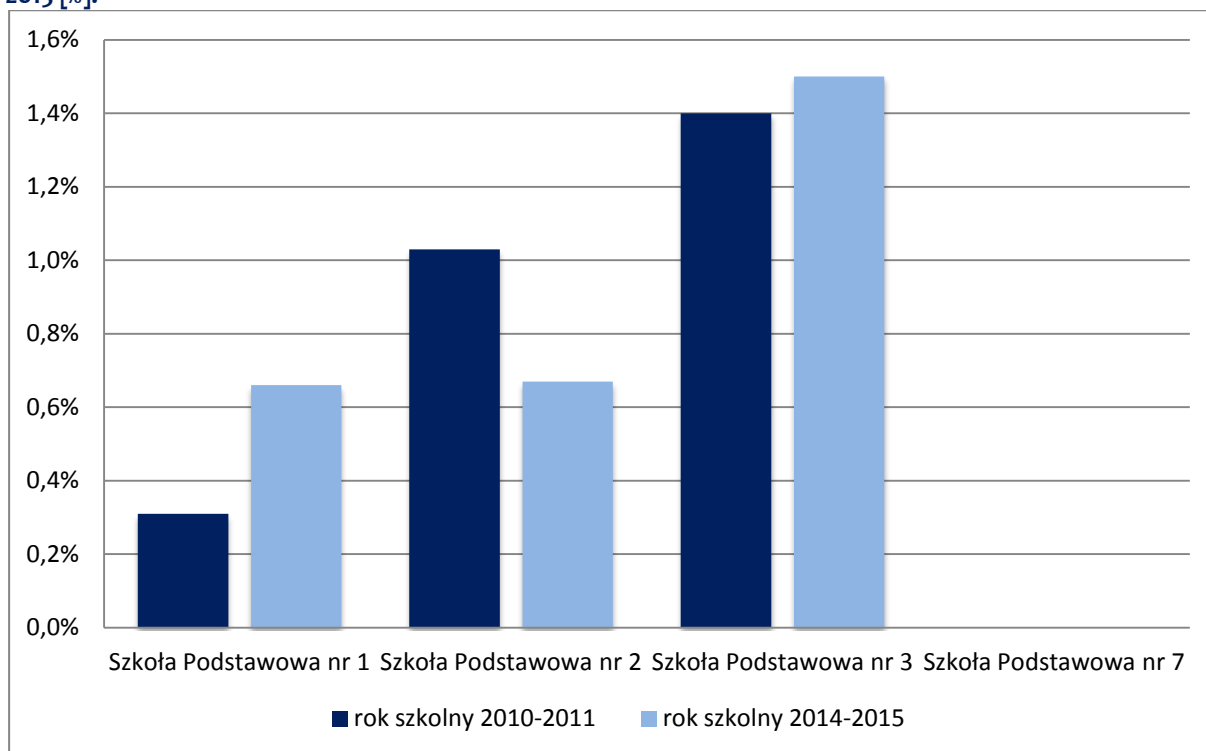
Wykres 23. Liczba pism kierowanych do sądu w stosunku do liczby uczniów w czeladzkich szkołach podstawowych w latach 2010 – 2011 oraz 2014 – 2015 [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych szkół podstawowych w Czeladzi

Wśród innych problemów wychowawczych najwięcej wskazano w Szkole Podstawowej nr 7.

Wykres 24. Opóźnienia edukacyjne w czeladzkich szkołach podstawowych w latach 2010 – 2011 oraz 2014 – 2015 [%].

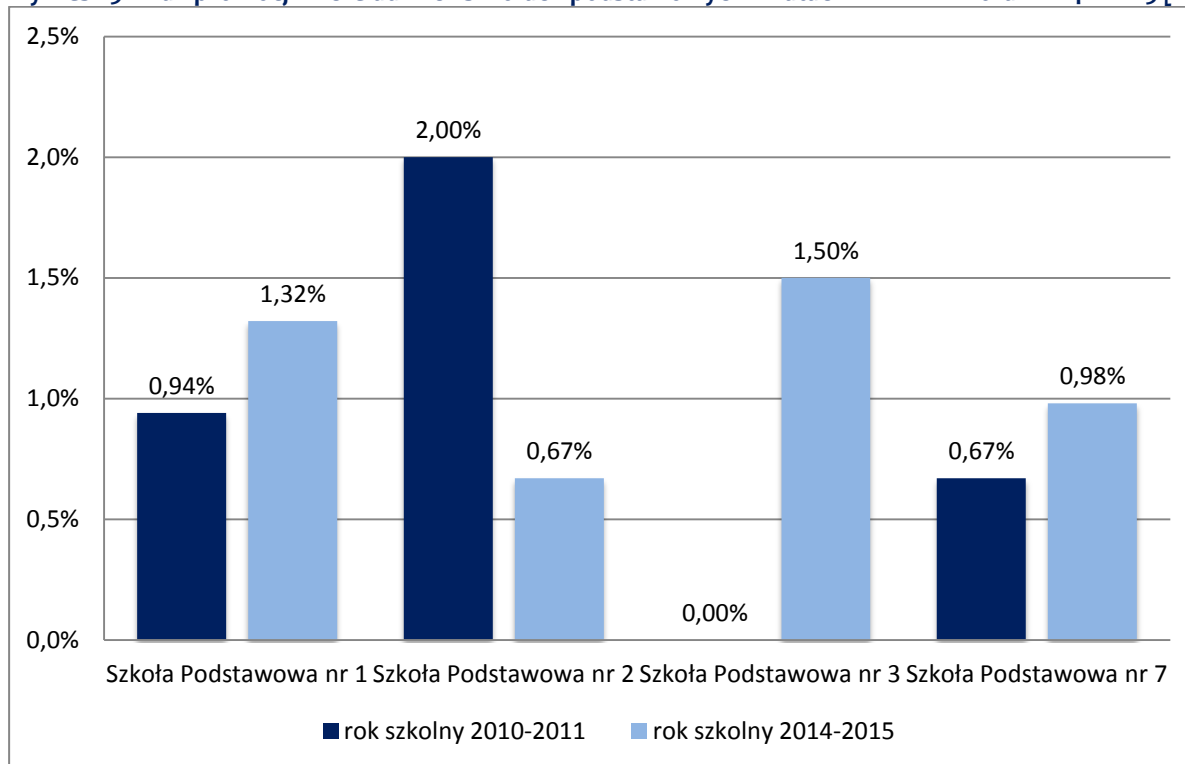

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych szkół podstawowych w Czeladzi

Największe opóźnienia edukacyjne odnotowano w Szkole Podstawowej nr 3, jednakże na przestrzeni lat 2010 – 2015 wskaźnik ten kształtował się bardzo dynamicznie – od poziomu 1,4% w roku szkolnym 2010 – 2011, przez wzrost w kolejnym roku szkolnym do poziomu 1,9%, kolejny spadek do 1,3% i wzrost w roku 2013 – 2014 do 1,7%. W roku szkolnym 2014 – 2015 wskaźnik ten wyniósł 1,5%, a więc o 0,1 punktu procentowego więcej niż w roku 2010 – 2011. W Szkole Podstawowej nr 1 wskaźnik prezentujący opóźnienia edukacyjne wzrósł z poziomu 0,31% w roku szkolnym 2010 – 2011 do 0,66% w roku szkolnym 2014 – 2015, natomiast w Szkole Podstawowej nr 2 odnotowano w analizowanych latach spadek wartości wskaźnika z 1,03% do 0,67%. W Szkole Podstawowej nr 7 nie odnotowano opóźnień edukacyjnych.

Największy problem z brakiem promocji szkoły odnotowano w 2014 roku w Szkole Podstawowej nr 3, a w dalszej kolejności w Szkole Podstawowej nr 1. W szkołach tych problem braku promocji nasilił się w porównaniu z rokiem 2010 – 2011. Największą dynamikę zmian w tym zakresie odnotowano w Szkole Podstawowej nr 2, gdzie analizowany wskaźnik zmniejszył się na przestrzeni lat 2010 – 2015 z poziomu 2% do 0,67%. Sugerowałoby to podjęcie pewnych działań, celem wypromowania szkoły.

Wykres 25. Brak promocji w czeladzkich szkołach podstawowych w latach 2010 – 2011 oraz 2014 – 2015 [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych szkół podstawowych w Czeladzi

Szkolnictwo gimnazjalne

Na terenie gminy Czeladź funkcjonują następujące gimnazja:

- **Gimnazjum nr 1 w MZS w Czeladzi** (ul. Szkolna 6, 41-250 Czeladź)

Gimnazjum nr 1 wraz ze Szkołą Podstawową nr 2 im. Marii Konopnickiej wchodzi w skład Miejskiego Zespołu Szkół w Czeladzi. Oprócz sal lekcyjnych, mieszczą się tu pracownia, świetlica, sklepik uczniowski oraz biblioteka, w której organizowane są różne wydarzenia. W szkole utworzono też Izbę Regionalną i Sztolnię. Bezpośrednio do gimnazjum przylega budynek sali gimnastycznej, w której odbywają się zajęcia wychowania fizycznego. Obok niej znajdują się boiska do piłki nożnej i siatkówki. Uczniowie odnoszą sukcesy w konkursach i zawodach sportowych. Dziewczęta trenują siatkówkę, a chłopcy koszykówkę. Niektórzy uczęszczają do klas sportowych. Szkoła współpracuje z wieloma podmiotami, m.in.: Urzędem Miasta Czeladzi, Sądem Rodzinnym i Nieletnich, MOSiR-em, Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną, Biblioteką Miejską, Muzeum Saturn, Domem Seniora, Policją, Miejskim Czeladzkim Klubem Sportowym, Strażą Miejską, Miejskim Szkolnym Związkiem Sportowym, Parafią św. Stanisława Biskupa i Męczennika oraz Stowarzyszeniem Przyjaźni Polsko – Ukraińskiej „ZUSTRIĆ”. Gimnazjum utrzymuje kontakt ze szkołą partnerską w Burgdorf w Niemczech. W 2014 roku miała miejsce wymiana gimnazjalistów z Czeladzi z uczniami tej szkoły. W 2015 roku szkoła otrzymała Krajową Odznakę Jakości za projekt eTwinning GAME! (Garden In Amazing Mathematical Experiences). Jest to wyróżnienie dla nauczycieli i szkół, których działania w ramach eTwinningu reprezentują wysoki poziom.¹²

¹² <http://www.mzs.czeladz.pl/> [30.10.2015]

– **Gimnazjum nr 2** (ul. Katowicka 42, 41-250 Czeladź)

Szkoła posiada bogatą ofertę zajęć pozalekcyjnych, m.in. Szkolne Koło Caritas Diecezji Sosnowieckiej, Koło Miłośników Książek, koło szachowe, teatralne, recytatorskie, plastyczne, taneczne, liczne koła przedmiotowe, SKS. Uczniowie uczestniczą w akcjach charytatywnych, pomagają schroniskom dla zwierząt. Szkoła współpracuje z wieloma instytucjami lokalnymi, m.in.: Wydziałem Polityki Społecznej i Edukacji, Wydziałem Promocji, Wydziałem Kultury Urzędu Miejskiego w Czeladzi, Zespołem Szkół Specjalnych w Czeladzi, „Caritas” Diecezji Sosnowieckiej, „Hospicjum św. Tomasza w Sosnowcu”, Parafią pw. św. Stanisława, Miejską Biblioteką Publiczną, Nadleśnictwem Siewierz, Muzeum „Saturn”. Organizowane są też debaty uczniowskie („Zarażmy uczniów samorządnością”, „Z samorządu szkolnego do lokalnego”). Uczniowie odnoszą liczne sukcesy sportowe, a z każdym rokiem przybywa laureatów i finalistów konkursów przedmiotowych organizowanych przez Śląskiego Kuratora Oświaty. W latach 2012 – 2014 szkoła realizowała projekt „Students Online Safety” w ramach programu „Uczenie się przez całe życie – Comenius”. Celem projektu było zwrócenie uwagi uczniów, rodziców i nauczycieli na korzystanie z Internetu w bezpieczny sposób, tak by nie narażać siebie i innych. Poruszono takie zagadnienia, jak m.in. reputacja w sieci, cyberprzemoc, wykradanie danych, bezpieczne i niebezpieczne strony internetowe. Projekt zrealizowany we współpracy z siedmioma szkołami: z Cypru, Niemiec, Grecji, Hiszpanii, Turcji, Finlandii i Słowenii, przyczynił się do rozwinięcia umiejętności naukowo – technicznych i informatycznych oraz znajomości języka angielskiego uczniów współpracujących z kolegami zza granicy.¹³

– **Gimnazjum nr 3 im. Polskiej Macierzy Szkolnej w Czeladzi** (ul. Lwowska 2, 41-253 Czeladź)

Baza dydaktyczna szkoły obejmuje salę komputerową, przedmiotów ogólnych, geograficzną, biologiczno – chemiczną fizyczną, pracownię językową, pomieszczenie do rewalidacji, salę gimnastyczną, kryty basen, salę taneczną, centrum multimedialne, świetlicę i stołówkę. Część zajęć pozalekcyjnych realizowanych jest w ramach Szkolnego Koła Sportowego, a część, w tym fotograficznych, sportowych, artystycznych i językowych, jest realizowana w ramach zadań publicznych, na które środki otrzymało Stowarzyszenie Rodziców Uczniów. Gimnazjum uczestniczy w różnych projektach. W roku szkolnym 2015/2016 uczniowie biorą udział w projekcie edukacyjnym Mistrzowie Kodowania. Ma on na celu upowszechnienie nauki programowania na lekcjach informatyki. Uczniowie uczą się programowania w intuicyjnym języku Scratch.¹⁴

Raport z ewaluacji problemowe, Gimnazjum nr 1, Czeladź, , Kuratorium Oświaty w Katowicach

¹³ <http://www.gim2.czeladz.pl/> [30.10.2015]

Raport z ewaluacji problemowej: efekty, Gimnazjum nr 2, Czeladź, Śląski kurator oświaty, Kuratorium Oświaty w Katowicach

¹⁴ <http://www.gim3.czeladz.pl/> [30.10.2015]

Raport z ewaluacji problemowej, Gimnazjum nr 3, Czeladź, , Kuratorium Oświaty w Katowicach

Tabela 22. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w szkołach działających na terenie Miasta Czeladź na tle porównywanych jednostek w 2015 roku.

	Część humanistyczna		Część matematyczno-przyrodnicza	
	Średnia [%]		Średnia [%]	
	Język polski	Historia i WOS	Matematyka	Przedmioty przyrodnicze
Polska	62	64	48	50
województwo śląskie	61,88	63,52	47,25	49,45
powiat będziński	60,75	63,15	45,31	48,19
miasto Czeladź	60,15	62,63	42,59	45,12
Miejski Zespół Szkół - Gimnazjum nr 1	64,79	69,25	49,30	52,13
Gimnazjum nr 2	62,23	61,65	43,12	43,95
Gimnazjum nr 3	53,53	56,81	35,29	39,08

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE w Jaworznie

O jakości kształcenia placówek gimnazjalnych świadczyć mogą wyniki egzaminów gimnazjalnych. Jak możemy zauważyć w tabeli 22. w 2015 roku najlepszymi wynikami z egzaminów gimnazjalnych cieszyła się szkoła Gimnazjum nr 1. W szkole tej uczniowie uzyskali wyniki zdecydowanie wyższe niż średnie zarówno dla całego kraju, województwa czy powiatu ze wszystkich przedmiotów (j. polski, historia i WOS, matematyka oraz przedmiotów przyrodniczych). Warto podkreślić, że w Gimnazjum nr 1 z przedmiotów historia i WOS (69,63%) uczniowie uzyskali wyniki lepsze o ponad 5 pp. niż średnia dla kraju, która wyniosła w 2015 roku 64%. Najstabilniej w wynikach egzaminów gimnazjalnych wypadła szkoła Gimnazjum nr 3, w której to uczniowie uzyskiwali wyniki z poszczególnych przedmiotów o około 10 pp. niższych niż średnia dla kraju. Również Gimnazjum nr 2 wypadło nie najlepiej ze względu na oceny uzyskane przez uczniów w Egzaminie Gimnazjalnym. Poza egzaminem z języka polskiego uczniowie średnio otrzymywali wyniki niższe niż średnia dla kraju, województwa śląskiego, czy nawet powiatu będzińskiego.

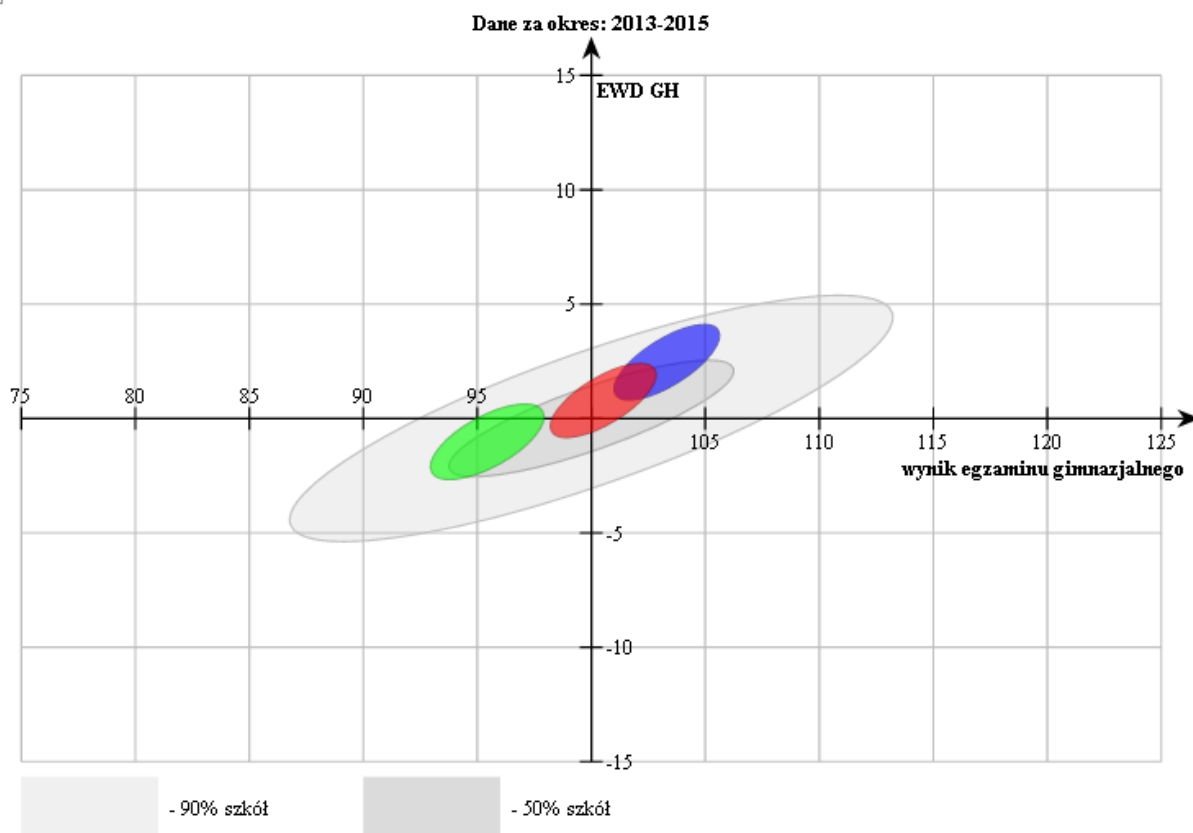
Same wyniki egzaminów gimnazjalnych nie pokazują w sposób obiektywny jakości kształcenia w danej szkole. Istotne jest również uwzględnienie efektywności nauczania. Dlatego też pod uwagę wzięto kolejny wskaźnik - tzw. „Edukacyjną Wartość Dodaną” (EWD) – pokazujący nie tylko ostateczne wyniki osiągnięte przez uczniów na egzaminach gimnazjalnych, ale również autentyczny wkład szkoły w edukację uczniów. Pozycja osiągnięta przez daną szkołę przedstawiana jest w układzie współrzędnych w postaci elipsy (jest to obszar, w którym z 95% pewnością znajduje się gimnazjum ze względu na wynik egzaminu i EWD; wielkość elipsy odzwierciedla niepewność szacowania wskaźników dla szkoły: im więcej danych, tym mniejsza niepewność i mniejsza elipsa). Oś pozioma wskazuje średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego, a oś pionowa symbolizuje trzyletnią EWD danej szkoły. Umieszczenie szkoły w układzie współrzędnych pozwala na wyróżnienie pięciu typów szkół:

- **Szkoły neutralne** – charakteryzują się średnimi w skali kraju wynikami egzaminacyjnymi oraz przeciętną efektywnością nauki. Na wykresie elipsa takiej szkoły znajduje się na przecięciu osi.
- **Szkoły sukcesu** – posiadają wysokie wyniki z egzaminów oraz wysoką efektywność nauczania (na wykresie pierwsza ćwiartka).
- **Szkoły wspierające** – osiągają przeciętne wyniki egzaminacyjne, jednak efektywność nauczania jest wysoka (na wykresie druga ćwiartka).
- **Szkoły wymagające pomocy** – uzyskują zarówno niskie wyniki na egzaminach gimnazjalnych, jak i niską efektywność nauczania (na wykresie trzecia ćwiartka).
- **Szkoły niewykorzystanych możliwości** – uzyskują wysokie wyniki egzaminu gimnazjalnego, lecz posiadają słabą efektywnością nauczania (na wykresie czwarta ćwiartka).

Jak można zauważyć na rysunku 1, biorąc pod uwagę wyniki z egzaminów i efektywność nauczania przedmiotów humanistycznych w latach 2013 - 2015, najlepiej wypada Gimnazjum nr 1 w MZS w Czeladzi - jest to szkoła sukcesu. Zarówno Edukacyjna Wartość Dodana jak i wyniki egzaminów w Gimnazjum nr 2 wypadają przeciętnie. Jest to zatem szkoła neutralna. Natomiast Gimnazjum nr 3 wymaga pomocy. Efekty nauczania są zbliżone do przeciętnych, ale wyniki egzaminu gimnazjalnego plasują się poniżej średniej.

Bardzo interesujące wydaje się porównanie wskaźnika na przestrzeni kilku lat. Rysunek 2 przedstawia zestawienie z roku 2011 (obejmujące okres nauczania 2009 – 2011). Patrząc na wykres możemy zauważyć, że jeszcze w 2011 roku wszystkie szkoły gimnazjalne w Czeladzi charakteryzowały się zbliżonym poziomem nauczania oraz osiąganymi wynikami w przedmiotach humanistycznych. Na lepsze poprawiła się sytuacja Gimnazjum nr 1. Natomiast w Gimnazjum nr 3 zarówno poziom nauczania, jak i wyniki egzaminów, uległy nieznacznemu pogorszeniu. W niewielkim stopniu pogorszyła się również sytuacja Gimnazjum nr 2.

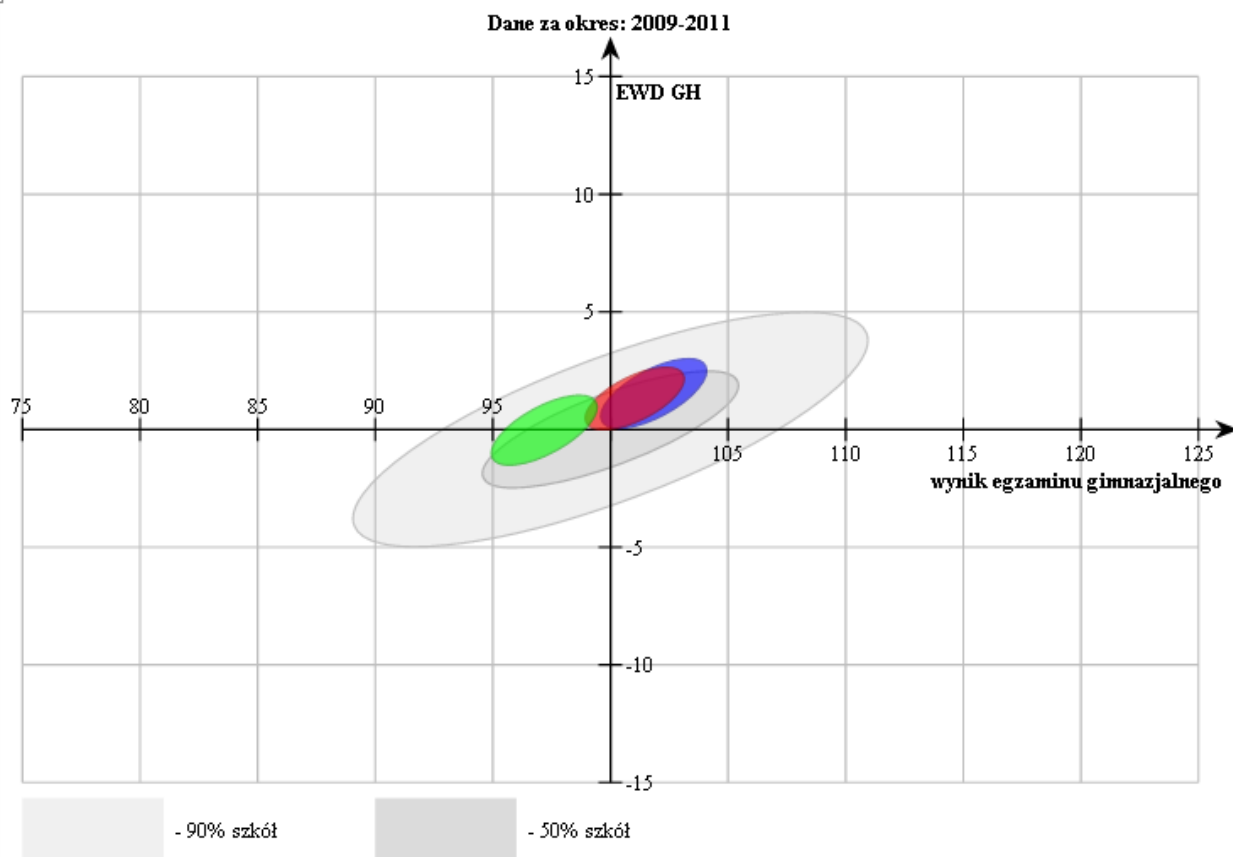
Rysunek 29. Wartość wskaźnika EWD osiągnięta przez szkoły gimnazjalne funkcjonujące na terenie Gminy Czeladź z przedmiotów humanistycznych (okres 2013 - 2015).

☒	Szkoła	Liczba uczniów
☒	■ Gimnazjum nr 1 w MZS w Czeladzi (Szkolna 6, 41-250 Czeladź)	178
☒	■ Gimnazjum nr 2 w Czeladzi (Katowicka 42, 41-250 Czeladź)	185
☒	■ Gimnazjum nr 3 w Czeladzi (Lwowska 2, 41-253 Czeladź)	177

Źródło: <http://ewd.edu.pl/>

Rysunek 30. Wartość wskaźnika EWD osiągnięta przez szkoły gimnazjalne funkcjonujące na terenie Gminy Czeladź z przedmiotów humanistycznych (okres 2009 - 2011).

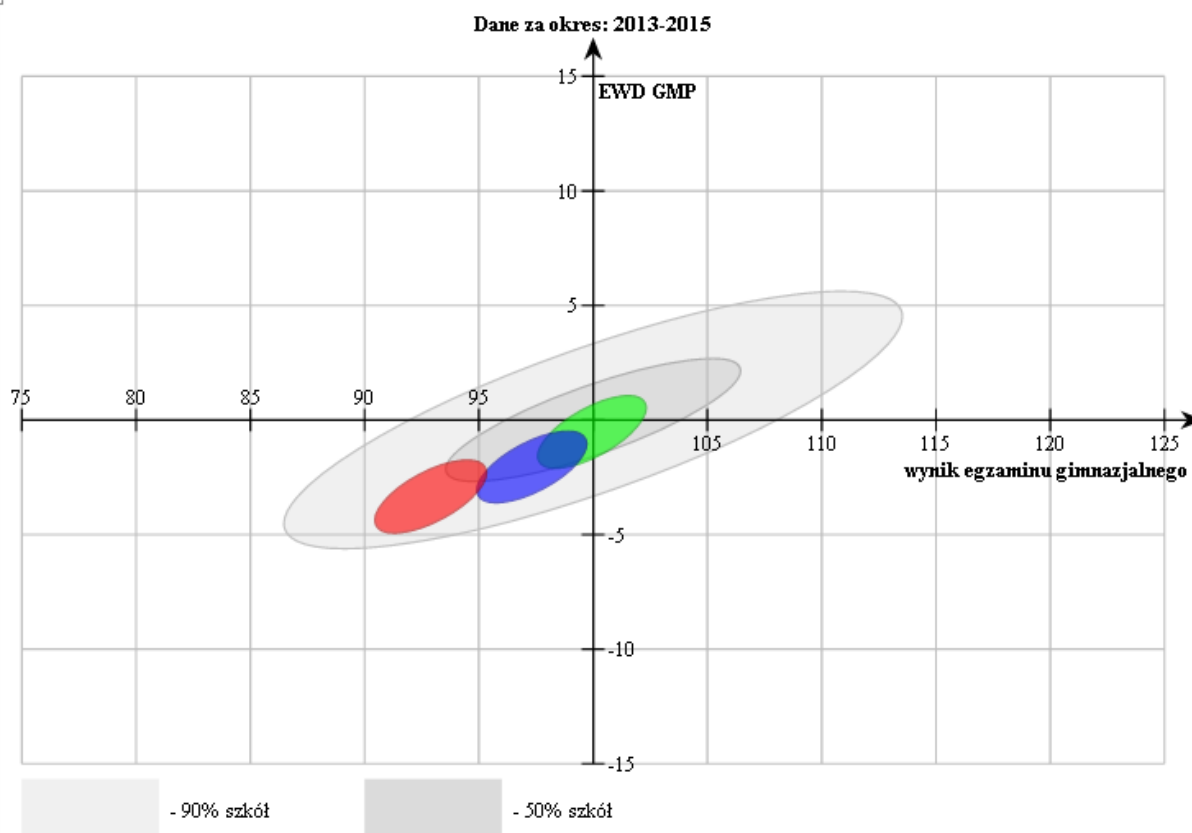

☒	Szkoła	Liczba uczniów
☒	■ Gimnazjum nr 1 w MZS w Czeladzi (Szkolna 6, 41-250 Czeladź)	205
☒	■ Gimnazjum nr 2 w Czeladzi (Katowicka 42, 41-250 Czeladź)	257
☒	■ Gimnazjum nr 3 w Czeladzi (Lwowska 2, 41-253 Czeladź)	203

Źródło: <http://ewd.edu.pl/>

Gimnazja wypadają zdecydowanie gorzej pod względem osiąganych wyników jak i poziomu nauczania przedmiotów matematyczno – przyrodniczych. Jak widać na rysunku 3, tylko Gimnazjum nr 1 jest w tym zakresie szkołą neutralną (lata 2013 – 2015). Zarówno Gimnazjum nr 1 jak i Gimnazjum nr 3 wymagają pomocy – efekty nauczania i wyniki egzaminów plasują się poniżej średniej. W porównaniu z przedziałem czasowym 2009 – 2011 (rysunek 4) ewidentnie pogorszyła się sytuacja Gimnazjum nr 2 – jeszcze w 2011 roku była to szkoła neutralna. Już w 2011 roku Gimnazjum nr 3 było szkołą wymagającą wsparcia, a jego sytuacja dodatkowo pogorszyła się na przestrzeni kilku lat zarówno pod względem Edukacyjnej Wartości Dodanej, jak i wyników egzaminów.

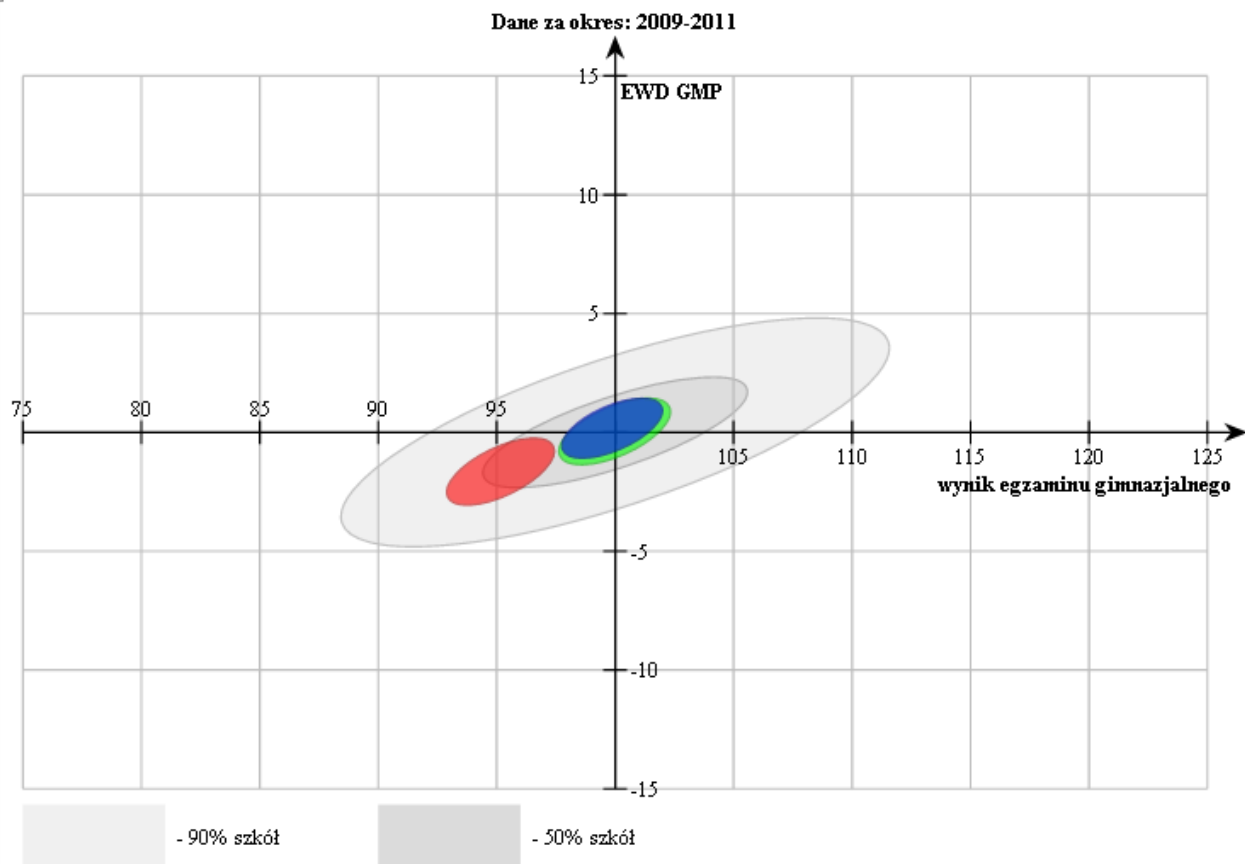
Rysunek 31. Wartość wskaźnika EWD osiągnięta przez szkoły gimnazjalne funkcjonujące na terenie Gminy Czeladź z przedmiotów matematyczno – przyrodniczych (okres 2013 - 2015).

☒	Szkoła	Liczba uczniów
☒	■ Gimnazjum nr 1 w MZS w Czeladzi (Szkolna 6, 41-250 Czeladź)	179
☒	■ Gimnazjum nr 2 w Czeladzi (Katowicka 42, 41-250 Czeladź)	185
☒	■ Gimnazjum nr 3 w Czeladzi (Lwowska 2, 41-253 Czeladź)	177

Źródło: <http://ewd.edu.pl/>

Rysunek 32. Wartość wskaźnika EWD osiągnięta przez szkoły gimnazjalne funkcjonujące na terenie Gminy Czeladź z przedmiotów matematyczno – przyrodniczych (okres 2009 - 2011).

☒	Szkoła	Liczba uczniów
☒	■ Gimnazjum nr 1 w MZS w Czeladzi (Szkolna 6, 41-250 Czeladź)	205
☒	■ Gimnazjum nr 2 w Czeladzi (Katowicka 42, 41-250 Czeladź)	257
☒	■ Gimnazjum nr 3 w Czeladzi (Lwowska 2, 41-253 Czeladź)	203

Źródło: <http://ewd.edu.pl/>

Szkolnictwo ponadgimnazjalne

Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych są bardziej mobilni i często wybierając szkołę kierują się jakością kształcenia i własnymi zainteresowaniami. Rozważając wybór szkoły myślą oni raczej o swojej przyszłości, pracy, studiach niż o bliskości położenia szkoły. W związku z tym w niniejszym rozdziale dotyczącym szkół ponadgimnazjalnych analiza będzie obejmowała jedynie uczniów szkół ponadgimnazjalnych z całego powiatu będzińskiego, jednak jedynie tych, którzy faktycznie są mieszkańcami obszarów wskazanych jako zdegradowane. Nie będzie to zatem analiza jakości kształcenia w tych szkołach a raczej analiza kierunków migracji edukacyjnej uczniów oraz osiągniętych przez nich wyników.

69

Na terenie miasta Czeladź funkcjonuje jedna szkoła ponadgimnazjalne w Zespole Szkół Ogólnokształcących i Technicznych w Czeladzi (ul. Grodziecka 29).

W ramach szkoły działają:

- **Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie**
 - o Możliwość kształcenia w klasie: ogólnej, wojskowej oraz o profilu biznesowo-językowym.
- **Technikum nr 1**
 - o Możliwość kształcenia w zawodach: technik hotelarstwa, technik logistyki, technik ochrony środowiska, technik spedytor, technik organizator reklamy, technik handlowiec.

Do szkół tych w 2015 roku uczęszczało łącznie 53 osoby z terenów uznanych za zdegradowane w mieście. Liczba uczniów z tych obszarów ulega systematycznemu zmniejszeniu na przestrzeni ostatnich lat w 2012 roku uczyło się tutaj 72 osoby z tych obszarów, w 2013 – 71, a w 2014 już tylko 59 osób. Najwięcej uczniów z terenów uznanych za zdegradowane mieszka na terenie dzielnicy Nowe Miasto – 35 osób. Jest to jednak naturalna kolej rzeczy, ze względu na bliskość tej placówki oświatowej. Z obszaru Starych Piasków w szkołach tych w 2015 roku uczyło się 8 uczniów, ze Starego Miasta – 7, a z Kolonii Saturn -3.

- I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Będzinie

W 2015 roku do szkoły tej uczęszczało łącznie 25 uczniów z terenów objętych rewitalizacją w Mieście Czeladź, z czego najwięcej z obszaru Nowego Miasta (15 osób) oraz z Kolonii Saturn (6 osób). Z kolei 3 uczniów mieszkało w dzielnicy Stare Piaski, a 1 na terenie Starego Miasta. Warto podkreślić, że liczba uczniów dojeżdżających z terenów rewitalizowanych wzrasta z roku na rok, w 2012 roku było to bowiem tylko 16 uczniów, podczas gdy w 2013 oraz 2014 roku 23 uczniów. Może być to spowodowane wysokim poziomem nauczania, jaki jest reprezentowany przez szkołę, której uczniowie średnio osiągają wyniki z egzaminów maturalnych wyższe niż dla całego kraju czy powiatu będzińskiego.

- II Liceum Ogólnokształcące w Będzinie

W 2015 roku do II Liceum Ogólnokształcącego w Będzinie uczęszczało łącznie 29 osób z terenu wybranego do rewitalizacji w Czeladzi., podczas gdy w przeciągu ostatnich 4 lat liczba ta uległa niewielkiemu zmniejszeniu, w 2012 roku do szkoły uczęszczało bowiem 32 osoby, a w latach 2013 i

2014 po 44 uczniów. Według danych uzyskanych ze szkoły można określić, iż maturzyści z Czeladzi radzili sobie całkiem dobrze podczas egzaminów, uzyskując uśrednione wyniki ze wszystkich egzaminów w granicach 60% (najlepszy uczeń osiągnął średni wynik 77,2%, a najgorszy 46%).

– **III Liceum Ogólnokształcące w Będzinie**

Jest to szkoła, do której w 2015 roku uczęszczało jedynie 9 uczniów z terenów uznanych za zdegradowane w Czeladzi. Uczniowie Ci zamieszkiwali dzielnice Kolonia Saturn, Stare Piaski oraz Nowe Miasto (w każdym z obszarów po 3 uczniów). Wyniki z egzaminu maturalnego dla tych uczniów wypadły również bardzo korzystnie. Z języka polskiego uczniowie uzyskali średnio 78%, z języka obcego 77%, a z matematyki 56%.

– **Zespół Szkół Ogólnokształcących w Wojkowicach**

Do Zespołu Szkół w Wojkowicach w 2015 roku uczęszczało łącznie 20 osób mieszkających na terenach uznanych za zdegradowane w Czeladzi, najczęściej pochodziło z dzielnicy Kolonia Saturn (8) i kolejno Stare Piaski (5), Nowe Miasto (4) oraz Stare Miasto (3). Warto podkreślić, że w z roku na rok w tej szkole uczy się coraz więcej dzieci ze wspomnianych terenów, w 2010 roku było to jedynie 10 uczniów, rok później 16, a od 2014 roku jest to 20 uczniów. Brak jest danych na temat wyników uczniów z egzaminów końcowych.

– **Zespół Szkół Techniczno-Usługowych w Będzinie.**

Zespół Szkół Techniczno-Usługowych w Będzinie w 2015 roku uczył 31 osób z terenów, najczęściej z obszaru Starych Piasków (13). Z dzielnicy Nowe Miasto do szkoły w Będzinie uczęszczało 8 osób, z Kolonii Saturn 7, a ze Starego Miasta 3 osoby. Liczba uczniów z tych terenów podlega wahaniom. W 2014 roku uczyło się tutaj 40 uczniów, rok później jedynie 15, a w roku 2014 - 20. Brak jest danych na temat wyników uczniów z egzaminów końcowych, jednakże wiadomo, iż w 2014 roku do egzaminu maturalnego przystąpiło 9 osób, a zdało go 5 osób.

6.3. Ochrona zdrowia i opieka medyczna

Usługi z zakresu ochrony zdrowia i opieki medycznej stanowią bardzo istotny element usług o charakterze publicznym. Dostępność różnorodnych placówek opieki zdrowotnej, jak np. szpitali, ośrodków zdrowia, poradni i specjalistycznych przychodni lekarskich, przekłada się na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców.

Największą jednostką prowadzącą działalność z zakresu opieki zdrowotnej na obszarze miasta jest Powiatowy Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej (ul. Szpitalna 40, 41-250 Czeladź, znajdujący się na terenie obszaru zdegradowanego Nowe Miasto) świadczący usługi medyczne w ramach działalności podstawowej i pomocniczej. Działalność podstawowa prowadzona jest w szpitalu liczącym 292 łóżka i 20 miejsc dziennego pobytu psychiatrycznego, w Zakładzie Pielęgnacyjno – Opiekuńczym liczącym 35 łóżek oraz w Przychodni Specjalistycznej z 19 poradniami specjalistycznymi, podstawową opieką zdrowotną (również nocną i świąteczną) oraz medycyną pracy. Działalność pomocnicza dotyczy Działu Diagnostyki Medycznej i Analitycznej oraz Zakładu Fizjoterapii i Rehabilitacji. Powiatowy Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej ma również swoją siedzibę w Będzinie, gdzie obejmuje szpital, Przychodnię Specjalistyczną, Dział Diagnostyki Medycznej i Analitycznej oraz Zakład Rehabilitacji Leczniczej¹⁵.

71

W Czeladzi funkcjonują następujące oddziały szpitalne¹⁶:

- Izba Przyjęć,
- Oddział Chorób Wewnętrznych II,
- Oddział Rehabilitacji,
- Oddział Urazowo-Ortopedyczny,
- Oddział Otorynolaryngologiczny,
- Oddział Neurologiczny,
- Oddział Udarowy,
- Oddział dla Nerwowo i Psychicznie Chorych,
- Dzienny Oddział Psychiatryczny,
- Oddział Dziecięcy,
- Oddział Opieki Paliatywnej,
- Dział Anestezjologii.

Przychodnia Specjalistyczna w PZZOZ w Czeladzi obejmuje następujące poradnie¹⁷: kardiologiczną, diabetologiczną, chirurgiczną, otorynolaryngologiczną, dermatologiczną, urazowo – ortopedyczną, rehabilitacyjną, urologiczną, reumatologiczną, zdrowia psychicznego, terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia, położniczo – ginekologiczną, alergologiczną dla dzieci, neurologiczną dla dzieci, preluksacyjną, chorób tarczycy, leczenia bólu, wad postawy, pracownię ultrasonografii (USG bioderek), Poradnię Lekarza Rodzinnego, Poradnię Medycyny Pracy, Poradnię Medycyny Paliatywnej oraz Hospicjum domowe.

¹⁵ <http://bip-pzzoz.powiat.bedzin.pl/bipkod/002/001>

¹⁶ <http://bip-pzzoz.powiat.bedzin.pl/bipkod/001/001>

¹⁷ <http://bip-pzzoz.powiat.bedzin.pl/bipkod/001/003>

łącznie na terenie miasta Czeladź w 2014 r. funkcjonowało 18 przychodni [BDL GUS 2015] ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. Oprócz Przychodni Specjalistycznej w PZZOZ są to między innymi¹⁸:

- NZOZ Lekarz Rodzinny (ul. Tulipanów 14, 1-250 Czeladź),
- NZOZ „ALFA-MED” (ul. Szpitalna 11, 41-250 Czeladź, znajdujący się na terenie obszaru zdegradowanego Nowe Miasto),
- NZOZ „F-Med.” (ul. 21 Listopada 12, 41-250 Czeladź, znajdujący się na terenie obszaru zdegradowanego Kolonia Saturn),
- NZOZ „Medical-M&S” (ul. Zwycięstwa 38, 41-253 Czeladź, znajdujący się na terenie obszaru zdegradowanego Stare Piaski),
- NZOZ „MEDILUX” (ul. 17 Lipca 12, 41-250 Czeladź znajdujący się na terenie obszaru zdegradowanego Nowe Miasto),
- NZOZ „OP-Med” Medycyna Szkolna - Usługi Pielęgniarskie (ul. Reja 7, 41-250 Czeladź),
- NZOZ PARTNER – DENTAL (ul. Wincentego Pola 4a, 41-253 Czeladź),
- NZOZ Praktyka Lekarza Rodzinnego (ul. 35-Lecia 1 A, 41-250 Czeladź),
- NZOZ „Pol-Sana-Med” (ul. Kościelna 5, 41-250 Czeladź)
- NZOZ „ZDROVIT” (ul. 35-lecia 1A, 41-250 Czeladź).

Gmina Czeladź charakteryzuje się stosunkowo wysokim poziomem dostępności do usług ochrony zdrowia w zakresie leczenia otwartego. W 2014 r. na jedną przychodnię lekarską przypadało przeciętnie 1815 mieszkańców, a więc o 104 osoby mniej niż średnio w Polsce. Okazuje się jednak, że Czeladź wypada pod tym względem gorzej niż województwo śląskie i powiat będziński, co przedstawiono w tab. 19. W stosunku do roku 2009 nastąpiła poprawa analizowanego wskaźnika – liczba mieszkańców przypadających na jedną przychodnię lekarską zmniejszyła się bowiem o 18,9%. Spadek ten jest zbliżony do ogólnopolskiej tendencji (średnio w Polsce na przestrzeni lat 2009 – 2014 liczba osób na jedną przychodnię lekarską zmniejszyła się o 18,3%). Należy jednak zauważyć, że znaczna poprawa prezentowanego wskaźnika na terenie Czeladzi wynika nie tylko z przyrostu liczby przychodni (o 3 w latach 2009-2014), ale również z niekorzystnego zjawiska dynamicznego zmniejszania się liczby ludności miasta.

Tabela 23. Liczba mieszkańców przypadających na jedną przychodnię lekarską w Czeladzi w 2014 r.

	Polska	woj. śląskie	pow. będziński	Miasto Czeladź
2009	2349	1918	1911	2237
2014	1919	1634	1733	1815

Źródło: opracowanie własne na podstawie: BDL GUS 2015

W 2014 r. w Czeladzi udzielono 167419 porad lekarskich z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, co w przeliczeniu na 100 mieszkańców daje wynik 513 porad – aż o 97 więcej niż średnio w Polsce, a także znacznie więcej niż w województwie śląskim i powiecie będzińskim (tab. 2). Na przestrzeni lat 2009 – 2014 liczba porad lekarskich udzielonych w Czeladzi wzrosła aż o 36%, podczas gdy średnio w kraju wzrost wynosił 2,5%. Opisana sytuacja może wynikać z rosnącej

¹⁸ <http://www.czeladz.pl/pl/component/content/article/66/154-opieka-medyczna--przychodnie-zdrowia>

świadomości społecznej w zakresie opieki zdrowotnej oraz wysokiej i wciąż poprawiającej się dostępności do przychodni lekarskich. Z drugiej jednak strony jest to bardzo niepokojące zjawisko, gdyż świadczy o pogarszającej się sytuacji zdrowotnej społeczeństwa. W pewnej mierze może wiązać się to z rosnącym odsetkiem osób w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 24. Liczba porad lekarskich (POZ) w przeliczeniu na 100 mieszkańców w Czeladzi w 2014 r.

	Polska	woj. śląskie	pow. będziński	Miasto Czeladź
2009	405	407	399	377
2014	415	423	433	513

Źródło: opracowanie własne na podstawie: BDL GUS 2015

Liczba mieszkańców przypadających na jedną aptekę ogólnodostępną (3267) jest wyższa niż średnio w kraju (3094), województwie śląskim (3150) i powiecie będzińskim (2956). Na przestrzeni ostatnich pięciu lat liczba ta uległa zmniejszeniu o ok. 12%, co jest zgodne z ogólnopolską tendencją.

Tabela 25. Liczba mieszkańców przypadających na jedną aptekę ogólnodostępną w Czeladzi w 2014 r

	Polska	woj. śląskie	pow. będziński	Miasto Czeladź
2009	3528	3946	2960	3729
2014	3094	3150	2956	3267

Źródło: opracowanie własne na podstawie: BDL GUS 2015

6.4. Pomoc społeczna

Zakres prowadzonych działań rewitalizacyjnych w znacznym stopniu uzależniony jest od rozpoznania problemów społecznych występujących na obszarze zdegradowanym. Dlatego też analiza istniejących problemów i zakresu działalności instytucji pomocy społecznej stanowi istotny element diagnozy.

Instytucje pomocy społecznej

Zadania z zakresu pomocy społecznej w gminie Czeladź realizowane są przez **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Czeladzi** (ul. 17 Lipca 27, 41-250 Czeladź, znajdujący się w granicach obszaru zdegradowanego Nowe Miasto), spełniający zadania własne i zlecone. Pracują w nim 84 osoby zatrudnione na umowę o pracę. MOPS realizuje następujące formy pomocy społecznej: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne, interwencja kryzysowa. Ponadto udziela się pomocy osobom pozbawionym schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania. Udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego miejsca noclegowego w noclegowniach, schroniskach, domach dla bezdomnych i innych miejscach do tego przeznaczonych. Przyznanie niezbędnego ubrania następuje przez dostarczenie osobie potrzebującej bielizny, odzieży i obuwia odpowiednich do jej indywidualnych właściwości oraz pory roku. Pomoc doraźna albo okresowa w postaci jednego gorącego posiłku dziennie przysługuje osobie, która własnym staraniem nie może go sobie zapewnić. Kolejną formą pomocy udzielanej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Czeladzi są usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze, przysługujące osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione. Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Czeladzi współpracuje **Dom Pomocy Społecznej „SENIOR” im. J. Kaczmarka w Czeladzi** (ul. Szpitalna 5a, 41-250 Czeladź), położony w podobszarze Nowe Miasto.¹⁹

W ramach pomocy dla rodzin dysfunkcyjnych i problemowych, dzieci mogą korzystać z **Sekcji Opiekuńczo – Wychowawczej** (ul. Zwycięstwa 6, 41-253 Czeladź) zlokalizowanej w Starych Piaskach oraz **Filii Ośrodka Wspierania Dziecka i Rodziny w Będzinie, Placówka Wsparcia Dziennego w Czeladzi** (ul. 11 Listopada 8, 41-250 Czeladź), położonej w Nowym Mieście²⁰. Sekcja Opiekuńczo – Wychowawcza obejmuje swym zasięgiem tylko dzielnicę Piaski, natomiast z Filii Ośrodka Pomocy Dziecku i Rodzinie korzystają dzieci z centralnej części Czeladzi. Zajęcia opiekuńczo – wychowawcze w świetlicach realizowane są w formie grupowej i indywidualnej poprzez rozwijanie zainteresowań i uzdolnień indywidualnych zgodnie z zasadami pracy socjalnej. Jest tu realizowana działalność opiekuńczo – wychowawcza, diagnostyczna i socjoterapeutyczna. Dzieciom w placówkach stworzono warunki do odrabiania lekcji i wyrównywania braków w procesie kształcenia. Ośrodek Wspierania Dziecka i Rodziny w Będzinie, Filia w Czeladzi podjął

¹⁹ <http://www.mops.czeladz.pl/content/view/93/43/>

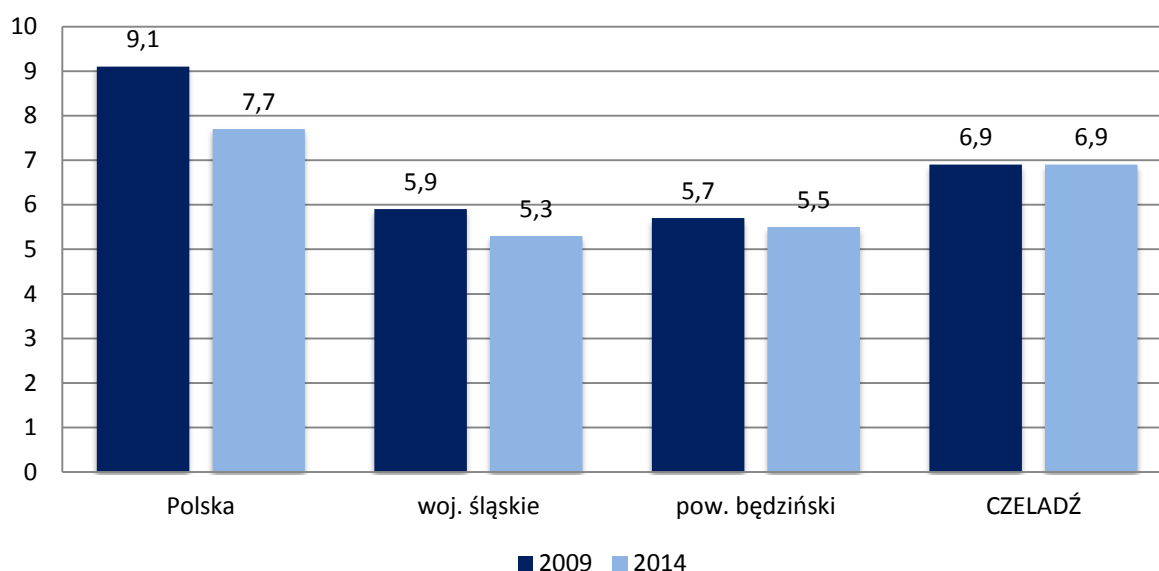
²⁰ <http://www.mops.czeladz.pl/content/view/93/43/>

w latach 2010 – 2015 szereg inicjatyw celem przeciwdziałania przemocy domowej na terenie miasta Czeladź, m.in.²¹: organizacja pikników internetowych pt. „Sieciaki na wakacjach” w celu zapobiegania cyberprzemocy, realizacja autorskich programów wzmacniających profilaktykę rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie pt. „Przygody w Stumilowym Lesie” oraz „Robaczki z Zaginionej Krainy”, realizacja spotkań z postanowień Sądu Rodzinnego na terenie Ośrodka, pomiędzy rodzicami i dziećmi, indywidualne konsultacje psychologiczne z osobami doświadczającymi przemocy i sprawcami przemocy w rodzinie, konsultacje rodzinne prowadzone przez psychologa, udział w grupach roboczych i zespołach interdyscyplinarnych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie i demoralizacji dzieci i młodzieży, wsparcie klientów doświadczających przemocy w sporządzaniu pism urzędowych, organizacja Dnia Rodziny na terenie Ośrodka w ramach wzmacniania więzi między rodzicami i dziećmi oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W latach 2010 – 2015 z pomocy Ośrodka Wspierania Dziecka i Rodziny w Będzinie, Filia w Czeladzi skorzystało 89 osób.

Problemy społeczne na terenie miasta Czeladź

Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem (zasięg korzystania z pomocy społecznej) wynosi w Czeladzi 6,9% (wykres 26), a więc mniej niż średnio w Polsce (7,7%), lecz więcej niż w województwie śląskim (5,3%) i powiecie będzińskim (5,5%). Na przestrzeni lat 2009 – 2014 wartość ta zmieniała się nieznacznie (najmniejsza wartość w 2012 r. – 6,5%, największa w 2013 r. – 7%). W porównaniu z rokiem 2009 udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem w Czeladzi nie zmienił się, podczas gdy zarówno w województwie śląskim i powiecie będzińskim, jak i średnio w Polsce wartość ta uległa zmniejszeniu (w kraju aż o 1,4%).

Wykres 26. Zasięg korzystania z pomocy społecznej w Czeladzi w 2014 r. (%).

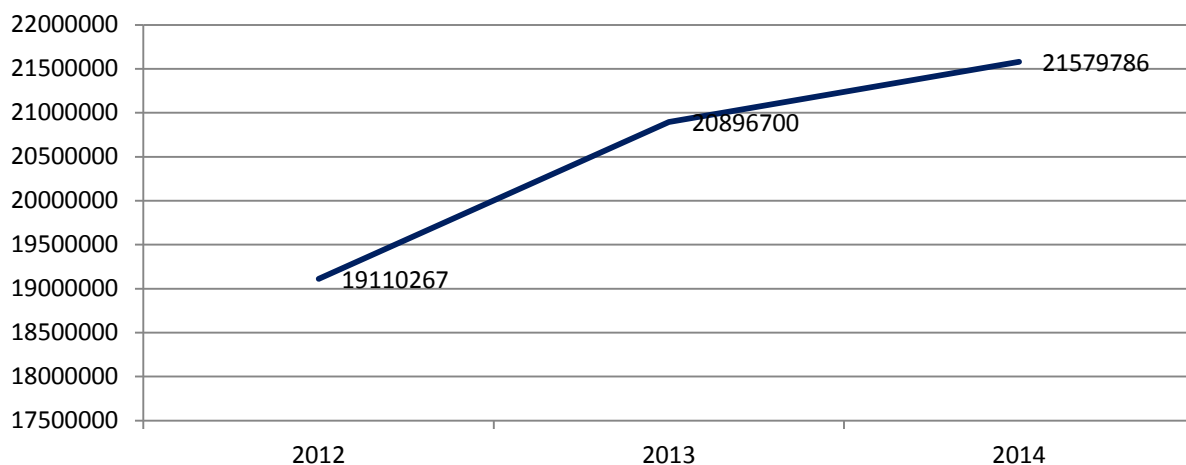

Źródło: opracowanie własne na podstawie: BDL GUS 2015

²¹ Informacje z Ośrodka Wspierania Dziecka i Rodziny w Będzinie, Filia w Czeladzi

Jak pokazano na wykresie 27, wielkość wydatków na pomoc społeczną w Czeladzi w latach 2012 – 2014 systematycznie rosła. Wydatki budżetu gminy Czeladź w dziale 852 – Pomoc społeczna wynosiły w 2014 r. 21579786 zł, tj. o 13% więcej niż w roku 2012.

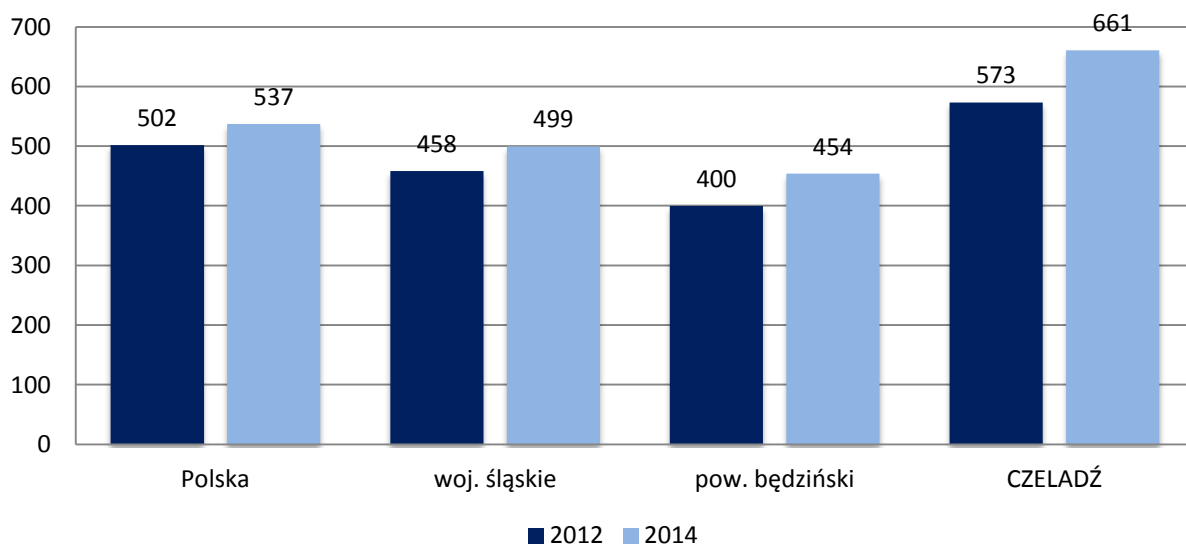
Wykres 27. Wydatki budżetu gminy Czeladź w dziale 852 – Pomoc społeczna na przestrzeni lat 2012 – 2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: BDL GUS 2015

Wydatki budżetu na pomoc społeczną w przeliczeniu na 1 mieszkańca są w Czeladzi (661 zł) wyższe niż średnio w Polsce (537 zł), województwie śląskim (499 zł) i powiecie będzińskim (454 zł), co przedstawiono na wykresie 28. We wszystkich porównywanych jednostkach terytorialnych w latach 2012 – 2014 wydatki na pomoc społeczną wzrosły, jednak dynamika zmian jest największa w Czeladzi i wynosi aż 15% (Polska 7%, województwo śląskie 9%, powiat będziński 13%).

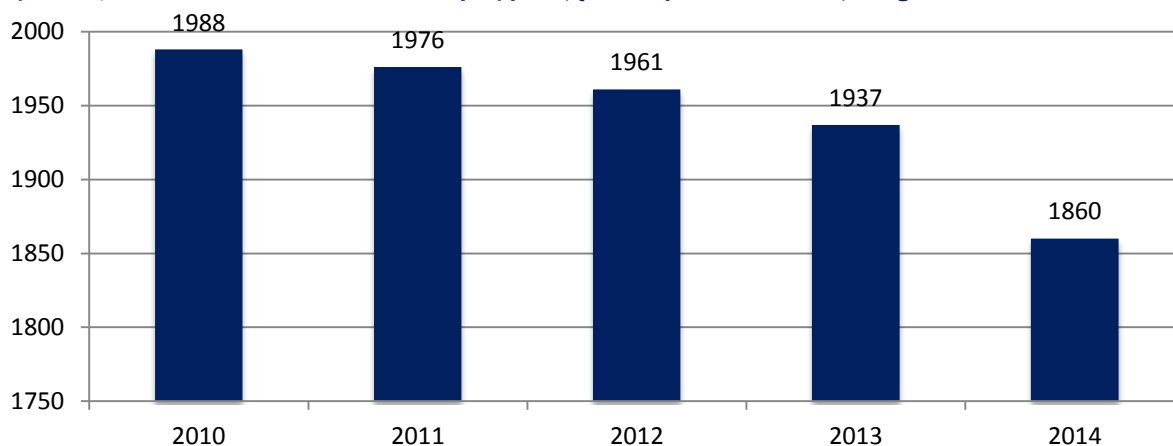
Wykres 28. Wydatki budżetu gminy Czeladź na pomoc społeczną w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2014 r. (zł).

Źródło: opracowanie własne na podstawie: BDL GUS 2015

Liczba mieszkańców Czeladzi maleje, zmniejsza się również liczba mieszkańców przypadających na 1 pracownika socjalnego (wykres 29).

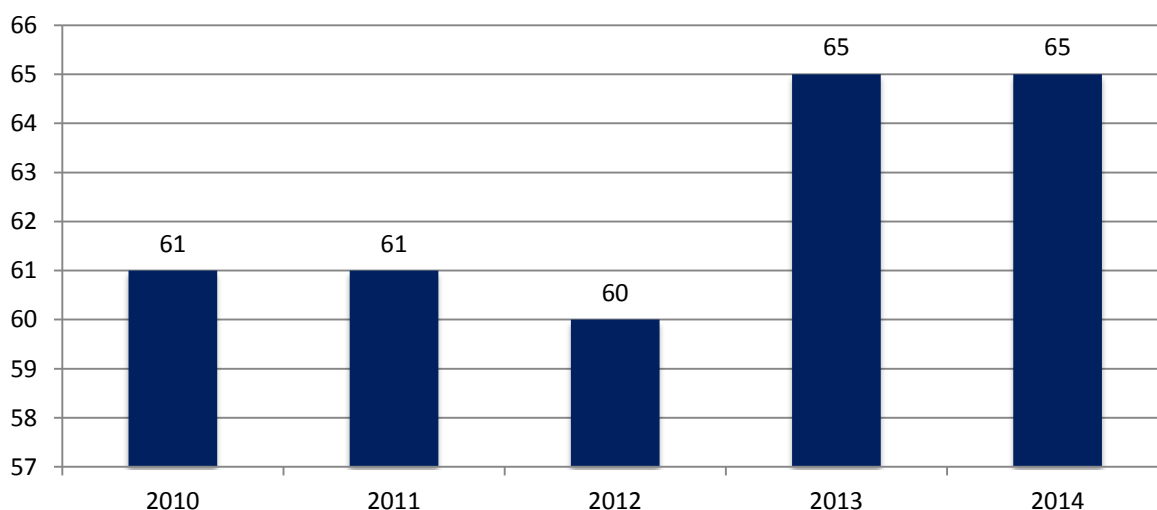
Wykres 29. Liczba mieszkańców Czeladzi przypadająca na 1 pracownika socjalnego w latach 2010-2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czeladzi za rok 2014

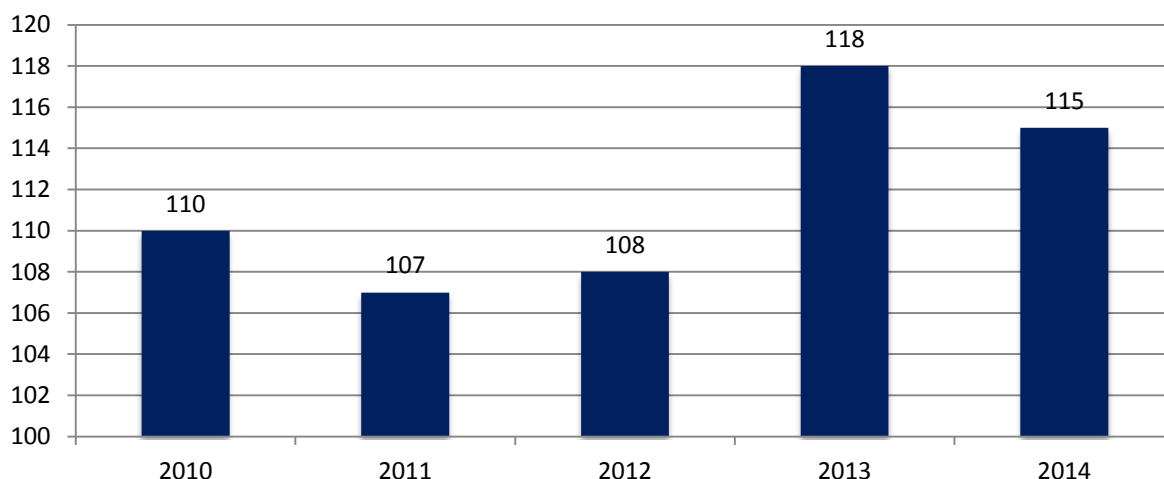
Okazuje się jednak, że liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia oraz z pomocy finansowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czeladzi przypadająca na jednego pracownika socjalnego w ciągu ostatnich pięciu lat wykazywała tendencję wzrostową (wykres 30 i 31).

Wykres 30. Liczba rodzin korzystających z pomocy finansowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czeladzi przypadająca na jednego pracownika socjalnego w latach 2010-2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czeladzi za rok 2014

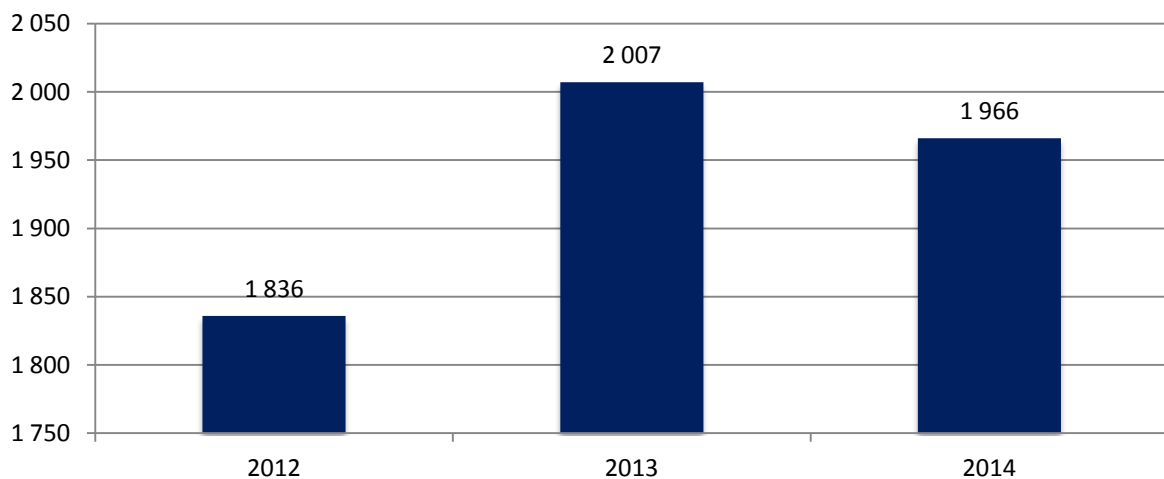
Wykres 31. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czeladzi przypadająca na jednego pracownika socjalnego w latach 2010-2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czeladzi za rok 2014

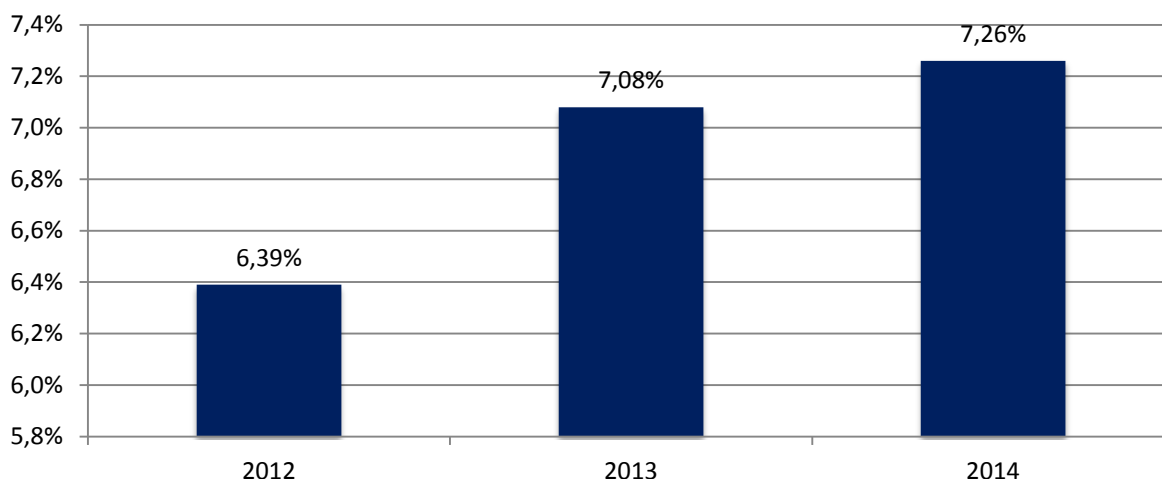
Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia była wprawdzie niższa w roku 2014 (1966 osób) niż o rok wcześniej (2007 osób), jednak w porównaniu z rokiem 2012 wzrosła o 130 osób, tj. o 7% (wykres 32). Szczególnie niepokojący jest fakt, że na przestrzeni lat 2012 – 2014 procentowy udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców Czeladzi systematycznie wzrastał z poziomu 6,39% w roku 2012 do 7,26% w roku 2014.

Wykres 32. Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czeladzi w latach 2012 – 2014.

Opracowanie własne na podstawie: A. Józwin-Rybska, T. Karcz, Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2014 dla gminy Czeladź, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Czeladzi

Wykres 33. Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców Czeladzi w latach 2012 – 2014 (%).

Opracowanie własne na podstawie: A. Józwin-Rybska, T. Karcz, Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2014 dla gminy Czeladź, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Czeladzi

Analizując dane dotyczące liczby rodzin i osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie (tab. 22) można zauważyć, że w latach 2012-2014 wartości te wzrosły o ok. 8%. Wzrost liczby osób korzystających ze świadczeń dotyczy wszystkich kategorii ekonomicznych grup wieku (osoby w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym). Niepokojący jest wzrost liczby osób długotrwale korzystających ze świadczeń (o 14% w latach 2012 – 2014). Dominującymi problemami społecznymi są: bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwała choroba, bezdomność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. Należy zauważyć, że w przypadku problemów, jakimi są bezrobocie, ubóstwo oraz długotrwała lub choroba, na przestrzeni lat 2012 – 2014 wzrosła liczba zarówno rodzin, jak i osób w rodzinach objętych pomocą i wsparciem (tab. 5).

Tabela 26. Liczba rodzin i osób, którym przyznano świadczenie w latach 2012 i 2014.

	2012	2014
Liczba osób ogółem	1770	1895
Liczba rodzin	1 014	1 099
Liczba osób w rodzinach	2 131	2 297
Osoby długotrwale korzystające ze świadczeń	317	361
Osoby w wieku 0-17 lat	511	521
Osoby w wieku produkcyjnym	1 109	1 173
Osoby w wieku poprodukcyjnym	150	201

Opracowanie własne na podstawie: A. Józwin-Rybska, T. Karcz, Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2014 dla gminy Czeladź, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Czeladzi

Tabela 27. Powody udzielania pomocy i wsparcia przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Czeladzi w latach 2012 i 2014.

	Liczba rodzin objętych pomocą i wsparciem		Liczba osób w rodzinach objętych pomocą i wsparciem	
	2012	2014	2012	2014
Ubóstwo	454	456	952	957
Bezrobocie	644	696	1 557	1 651
Niepełnosprawność	309	300	560	528
Długotrwała lub ciężka choroba	323	359	605	659
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	144	147	538	511
Alkoholizm	87	84	151	145
Narkomania	7	2	13	4
Potrzeba ochrony macierzyństwa	28	29	-	-
Bezdomność	67	56	81	66
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	27	33	53	59
Zdarzenia losowe	4	1	7	2
Przemoc w rodzinie	6	8	21	21
Razem				

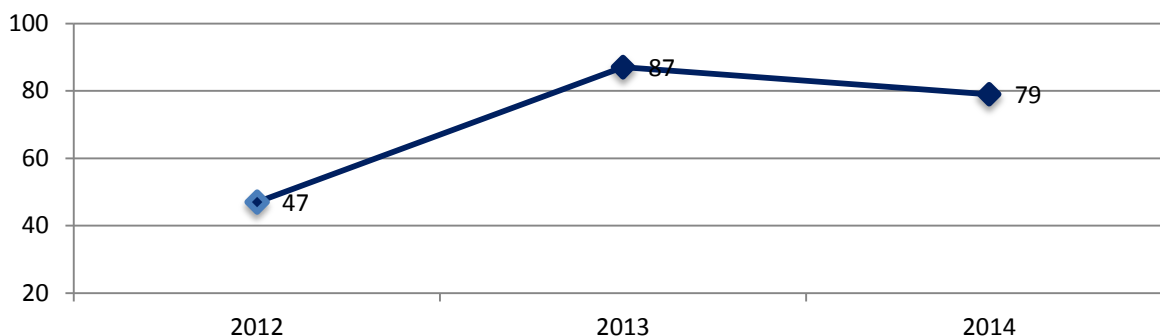
Opracowanie własne na podstawie: A. Józwin-Rybska, T. Karcz, *Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2014 dla gminy Czeladź*, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Czeladzi

Niepokojący jest wzrost liczby pacjentów Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i współuzależnienia w Czeladzi z 404 osób w 2012 r., do 437 osób w 2014 r.

W latach 2012 – 2014 w Czeladzi wszczęto łącznie 213 procedur „Niebieskiej Karty”, w tym 47 w 2012 r., 87 w 2013 r. i 79 w 2014 r.. W 2014 r. rodziny, w których zostały rozpoczęte procedury „Niebieska Karta” składały się z 292 osób, wliczając w to osoby wobec których zachodziło podejrzenie, iż są sprawcami przemocy.²²

²² Informacje z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czeladzi

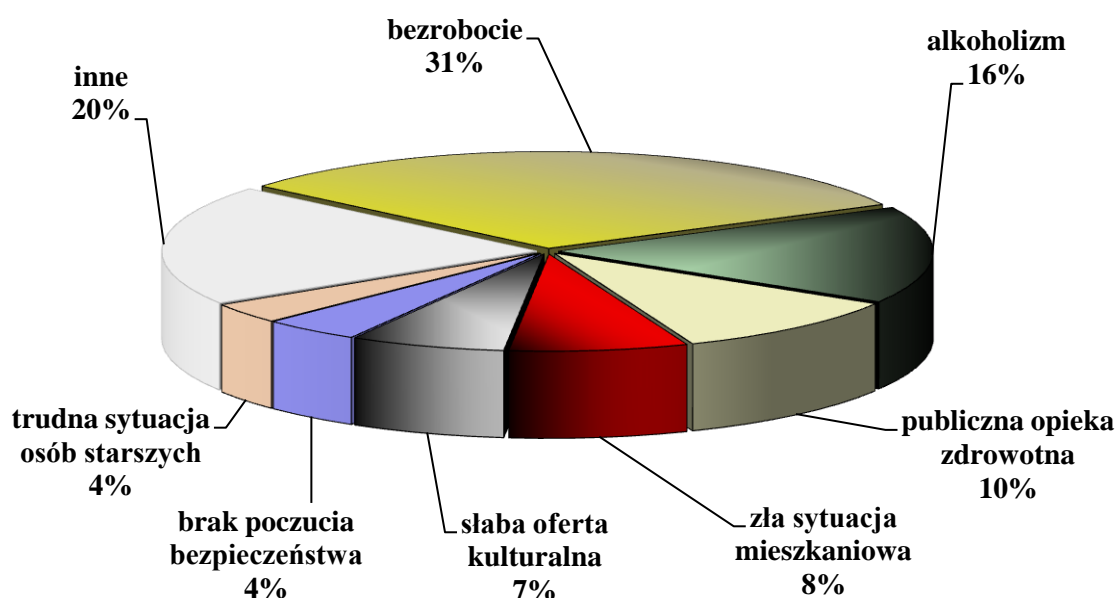
Wykres 34. Procedury „Niebieskiej Karty” wszczęte w Czeladzi w latach 2012 – 2014.

Opracowanie własne na podstawie informacji z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czeladzi

Analizując liczbę klientów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czeladzi można zauważyć, że znaczna część mieszkańców miasta nie radzi sobie z zaspokojeniem podstawowych potrzeb. Często jest to spowodowane starzeniem się społeczeństwa (do pomocy społecznej zgłasza się więcej osób samotnych, schorowanych, niepełnosprawnych, ponoszących wysokie koszty związane z leczeniem i zakupem leków) oraz trudną sytuacją na rynku pracy. Część mieszkańców miasta osiąga niskie dochody, które nie pozwalają na zabezpieczenie podstawowych potrzeb. Brak pracy powoduje, iż w sytuacji pogorszenia stanu zdrowia, mieszkańcy nie posiadają uprawnień do świadczeń emerytalno – rentowych z ZUS, dlatego też większość z nich uzyskuje orzeczenia o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, co przy niskim dochodzie lub jego całkowitym braku uprawnia ich do otrzymania zasiłku stałego i możliwości opłacania przez Ośrodek składki zdrowotnej.

Wykres 35. Główne problemy Miasta w opinii jego mieszkańców.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, 2015

Analizując problemy społeczne w mieście warto także odnieść się do badań prowadzonych przez różne instytucje. Wykres 35. przedstawia rozkład odpowiedzi na pytania ankietowe dotyczące

skali występowania problemów w Czeladzi. Badania te prowadzone były na zlecenie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czeladzi, służące opracowaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Jak można zauważyć na wykresie 35. w opinii mieszkańców największym problemem w mieście jest problem bezrobocia (aż 31% wszystkich odpowiedzi), kolejnym problemem który zauważają mieszkańcy Miasta jest alkoholizm (16% wskazań). Warto wspomnieć, iż oba te problemy są pośrednio związane z brakiem ofert pracy dla mieszkańców, na co zwracali uwagę mieszkańcy. Równocześnie należy zauważyć, że sytuacja na lokalnym rynku pracy jest trudna nie tylko dla osób pozostających bez pracy, ale także wśród osób zatrudnionych, którzy pracują w złych warunkach, często za bardzo niskie pensje a ich sytuacja jest niestabilna. Warto wspomnieć, że aż 20% badanych uznało, że to inne problemy społeczne są ważnymi i należy na nie właśnie zwrócić uwagę, a wśród nich znalazły się problemy rodzinne, niski przyrost naturalny, migracja mieszkańców oraz brak miejsc dla dzieci (np. placów zabaw).

Problemy społeczne na obszarze zdegradowanym²³

Spośród 1099 rodzin korzystających z pomocy społecznej na terenie miasta Czeladź w 2014 r. aż 837 rodzin (76%) mieszkało na obszarach objętych rewitalizacją. Procentowy stosunek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej na obszarze zdegradowanym do wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej na terenie miasta przedstawiono na wykresie 36.

²³ Ze względu na brak danych uszczegółowionych do poziomu adresów, w niniejszym podrozdziale posłużono się danymi dla całych ulic również wówczas, gdy część ulicy należy do obszaru zdegradowanego. Opisana sytuacja dotyczy ulic

Starego Miasta:

Katowicka (na obszarze zdegradowanym od nr 1 do 45, od początku do ul. 1 Maja),

Staszica (od nr 5 do nr 43, od ul. Mysłowickiej do SP nr 3),

Przełajska (do nr 26, od początku do Sadowej),

Reymonta (do numeru 51, do ul. Nowopogońskiej),

Mysłowicka (do nr 12, od początku do wys. Reymonta),

Kolonii Saturn:

Legionów (parzyste od nr 2 do 36, od początku do ul. Równoległej),

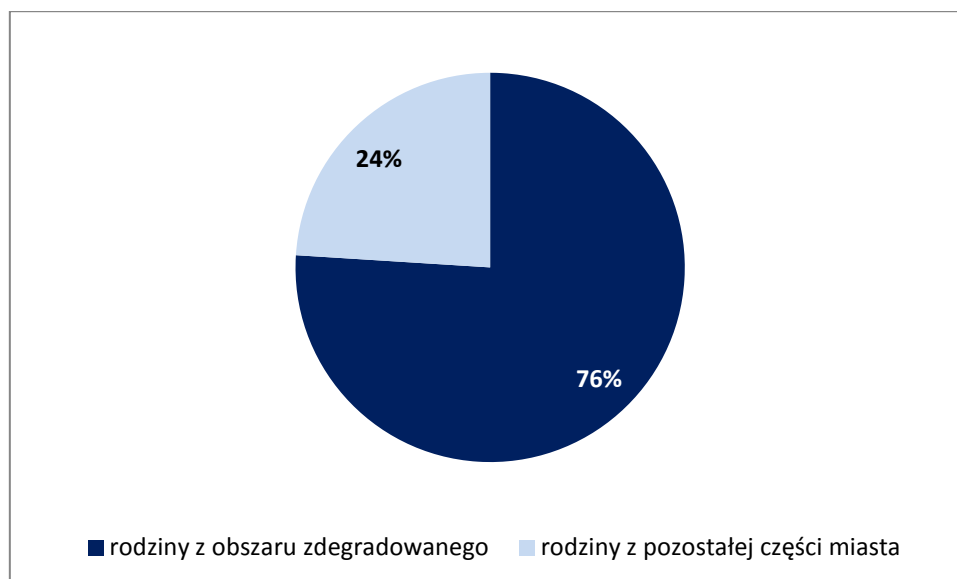
Starych Piasków:

Nowopogońska (od nr 210 do nr 242 parzyste),

Nowego Miasta:

Wojkowicka (do nr 14 i 15)

Wykres 36. Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej na obszarze zdegradowanym w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej w Czeladzi.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czeladzi za rok 2014

Spośród czterech podobszarów obszaru zdegradowanego w 2014 r. najwięcej rodzin korzystało z pomocy społecznej w Nowym Mieście (298 rodzin), a w dalszej kolejności w Starym Mieście (211), Starych Piaskach (195) i Kolonii Saturn (133). W tab. 6 przedstawiono liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej w odniesieniu do poszczególnych ulic obszaru zdegradowanego.

Tabela 28. Liczba rodzin korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czeladzi w 2014 r. w odniesieniu do poszczególnych ulic obszaru zdegradowanego.

STARE MIASTO		NOWE MIASTO		STARE PIASKI		KOLONIA SATURN	
ulica	liczba rodzin	ulica	liczba rodzin	ulica	liczba rodzin	ulica	liczba rodzin
Bytomska	24	Grodziecka	22	Krakowska	3	Legionów	46
Kilińskiego	7	Juliana Tuwima	42	Lwowska	0	Górnicza	2
Nadrzeczna	0	11 Listopada	8	Płocka	0	Węglowa	14
Podwalna	1	Armii Krajowej	21	Krzywa	5	21 Listopada	50
Pieńkowskiego	4	Asfaltowa	0	Brzechwy	1	Dehnelów	21
Związku Orła Białego	0	Szkolna	25	Warszawska	21		
Katowicka	61	17 Lipca	43	Bema	3		
Grodziecka	0	Szpitalna	68	Kościuszki	24		
Rynkowa	5	Ogrodowa	16	Zwycięstwa	19		
Rynek	6	Czysta	0	3 Kwietnia	34		
Kacza	6	Spółdzielcza	13	Mickiewicza	13		

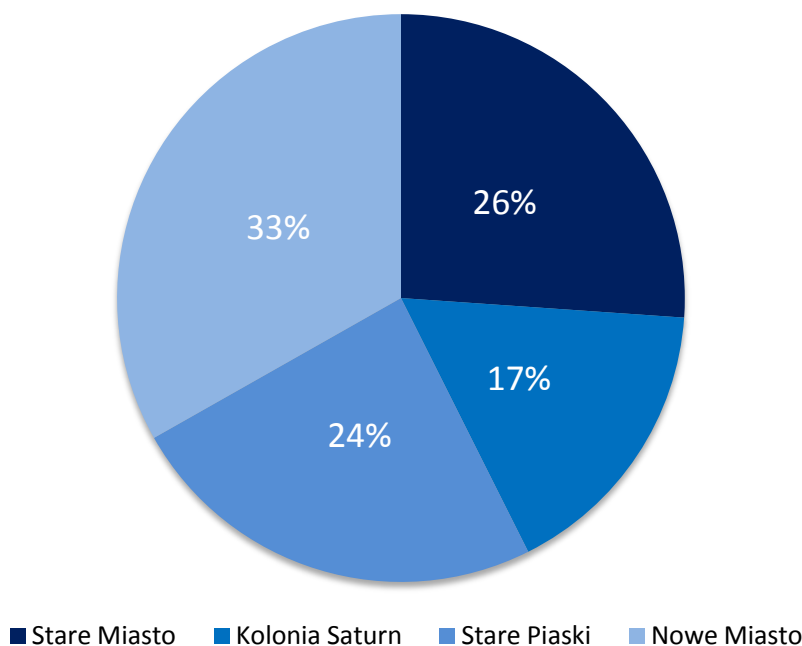
Ciasna	2	Wojkowicka	9	Sikorskiego	2		
Mysłowicka	13	Waryńskiego	31				
Walna	1			Graniczna	0		
1 Maja	0			Francuska	3		
Żabia	0			Trznadla	3		
Staszica	14			Betonowa	22		
Przełajska	11			Nowopogońska	42		
Reymonta	49						
Cmentarna	0						
Poprzeczna	6						
Górna	0						
Modrzejewska	1						
Kościelna	0						
RAZEM	211	RAZEM	298	RAZEM	195	RAZEM	133

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czeladzi za rok 2014

Najwięcej osób korzysta z pomocy społecznej w Nowym Mieście (298 osób). Jest to obszar gęsto zaludniony, na którym koncentrują się różne negatywne zjawiska społeczne. Spośród wszystkich osób korzystających z pomocy MOPS-u na tym obszarze aż 51% mieszka przy ul. Szpitalnej, 17 Lipca i Juliana Tuwima. Na obszarze Starego Miasta szczególnie wyróżniają się trzy ulice pod względem liczby osób korzystających z pomocy społecznej: Katowicka, Reymonta i Bytomska. Dane dotyczące ul. Katowickiej mogą jednak nie być w pełni miarodajne, gdyż spora część problemów koncentruje się przy tej ulicy poza obszarem zdegradowanym, zwłaszcza przy odgałęzieniu ul. Nowa. W Kolonii Saturn aż 72% osób korzystających z pomocy społecznej mieszka przy ulicach: 21 Listopada i Legionów.

Procentowy udział rodzin korzystających z pomocy społecznej na poszczególnych podobszarach w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej na obszarze zdegradowanym przedstawiono na wykresie 37.

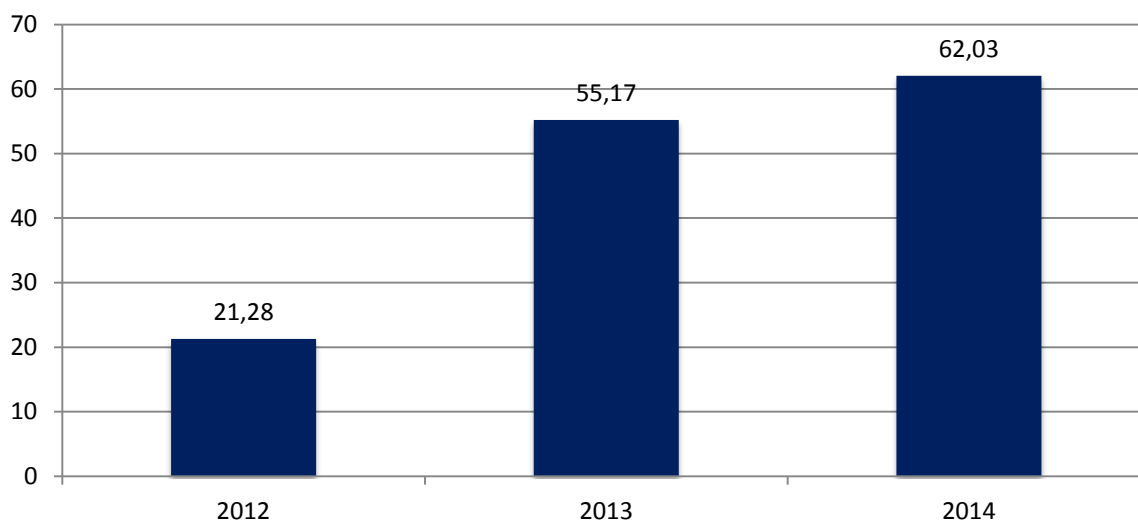
Wykres 37. Procentowy udział rodzin korzystających z pomocy społecznej na poszczególnych podobszarach obszaru zdegradowanego w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej na tym obszarze w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czeladzi za rok 2014

Istotnym problemem, który w ostatnich latach nasila się na obszarze zdegradowanym, jest przemoc w rodzinie. Jak wynika z danych Komisariatu Policji w Czeladzi, w 2014 r. na obszarze tym wydano w sumie 49 Niebieskich Kart, co stanowi aż 62% Niebieskich Kart wydanych na terenie miasta. Szczególnie niepokojący jest fakt, że udział Niebieskich Kart wydanych na obszarze zdegradowanym w ogólnej liczbie wszystkich Niebieskich Kart wydanych na terenie miasta dynamicznie wzrasta, co przedstawiono na wykresie 38.

Wykres 38. Udział Niebieskich Kart wydanych na obszarze zdegradowanym w ogólnej liczbie wszystkich Niebieskich Kart wydanych na terenie miasta Czeladź w latach 2012 – 2014 (%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Czeladzi

Jak wynika z wywiadu IDI z przedstawicielem instytucji pomocy społecznej, dużo osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem mieszka na Starych Piaskach, a także w części Starego Miasta przy ul. Staszica, Bytomska i w części ul. Katowickiej. W poszczególnych podobszarach obszaru zdegradowanego koncentrują się różne problemy:

– **Stare Miasto**

Problem ubóstwa, uzależnień i nieporadności życiowo – wychowawczej dotyczy przede wszystkim ul. Bytomskiej. Nie ma tutaj jednak wielu osób korzystających z pomocy społecznej. Klienci MOPS-u koncentrują się tylko w kilku kamienicach.

– **Nowe Miasto**

Dużo osób korzysta z pomocy społecznej, są to głównie mieszkańcy ul. 17 lipca, Ogrodowej i Szpitalnej. Na ul. Ogrodowej szczególnym problemem jest przestępczość.

– **Kolonia Saturn**

Na ul. Węglowej bardzo liczna grupa osób korzysta z pomocy społecznej. Jest też pewna grupa klientów MOPS-u przy ul. 21 listopada i Dehnelów. W Kolonii Saturn dużym problemem są uzależnienia, ale jest to złożone zjawisko: bezrobociu towarzyszy bieda i alkoholizm. Narkomania zdarza się bardzo rzadko. Coraz większym problemem, ale nie tylko tutaj, lecz w skali całej Czeladzi, staje się żebractwo.

– **Stare Piaski**

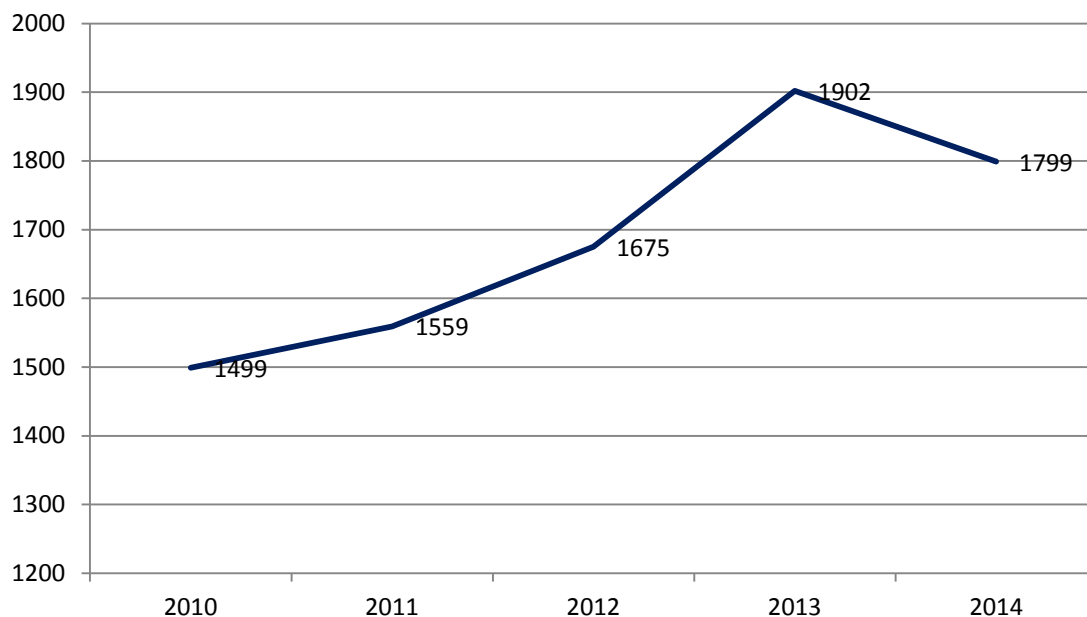
Najwięcej osób korzysta z pomocy społecznej przy ul. Betonowej i Nowopogońskiej. Tam wstępują takie problemy jak alkoholizm, bezrobocie, niezaradność w podjęciu jakiegokolwiek decyzji życiowej. Jest dużo samotnych pijących na ul. Kościuszki, Betonowa i 3 kwietnia, gdzie czynsze są niskie. Ludzie żyją głównie ze zbieractwa – puszek, butelek, surowców wtórnych. Nie płacą czynszu za mieszkanie, potem są wyeksmitowani. Problemem jest też bezdomność.

6.5. Rynek pracy

W końcu trzeciego kwartału 2014 roku²⁴ na terenie Miasta Czeladź zarejestrowanych było 1799 osób bezrobotnych, a zatem o 300 osób więcej niż w roku 2010. Należy zwrócić uwagę na to, iż od 2010 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych sukcesywnie rosła, osiągając najwyższy poziom (1902 osób) w roku 2013. Dopiero w roku 2014 odnotowano mniej osób bezrobotnych niż w roku poprzednim (wykres 39). Taki stan rzeczy jest odbiciem światowego kryzysu gospodarczego, który rozpoczął się w 2009 roku.

²⁴ Z powodu braku danych na koniec roku w niniejszej diagnozie rynku pracy wykorzystano dane PUP w Będzinie z końca trzeciego kwartału 2014 r.

Wykres 39. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w gminie miejskiej Czeladź w latach 2010-2014.

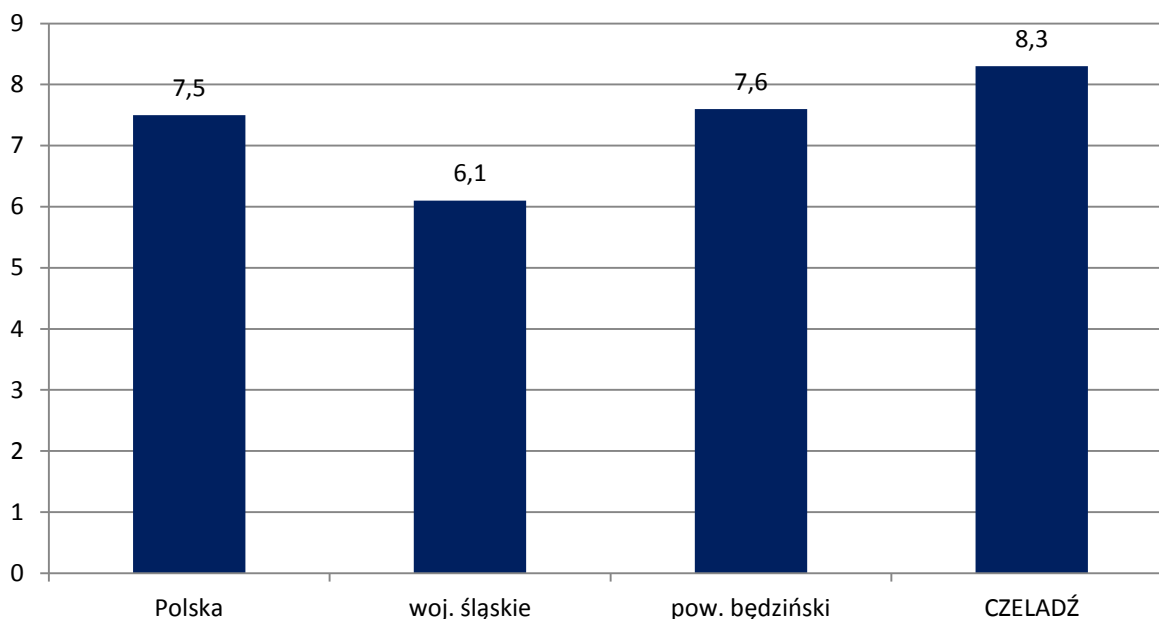

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Będzin, 2015

Ważnym wskaźnikiem mówiącym o kondycji rynku pracy na danym terenie jest udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Jak zauważamy na wykresie 40, wartość tego wskaźnika w Czeladzi jest wysoka (8,3%) w porównaniu do średniej dla kraju (7,5%) województwa śląskiego (6,1%) i powiatu będzińskiego (7,6%). Wydaje się zatem, że bezrobocie jest poważnym problemem na terenie Czeladzi.

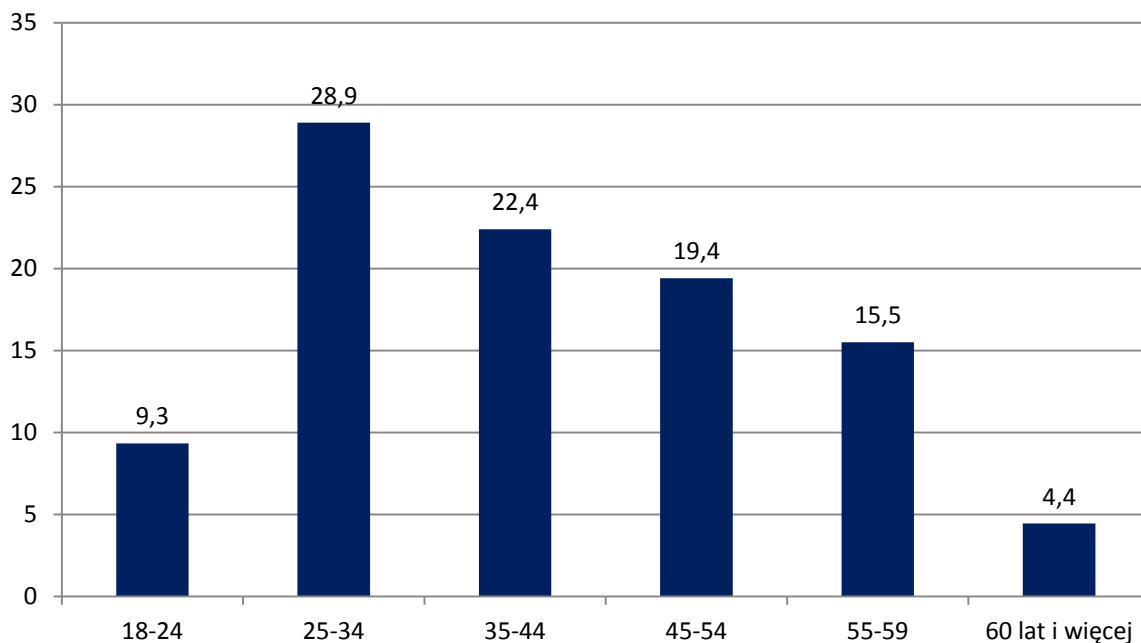
Należy zauważyć, iż najliczniejszą grupą (28,9%) osób pozostających bez pracy są osoby młode, w wieku od 25 do 34 roku życia. Aż 38,2% osób bezrobotnych nie ukończyło jeszcze 34 roku życia. Jest to niepokojąca tendencja, gdyż może skłaniać młodych ludzi do migracji w celu poszukiwania pracy. Z drugiej strony aż 39,4% bezrobotnych to osoby w wieku powyżej 45 lat, jest to zatem kolejna grupa wymagającej wsparcia.

Wykres 40. Wskaźnik bezrobocia (udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym) w Czeladzi na tle kraju, województwa śląskiego i powiatu będzińskiego w 2014 r. (%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS 2015

Wykres 41. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Czeladzi według wieku w 2014 r. (%).

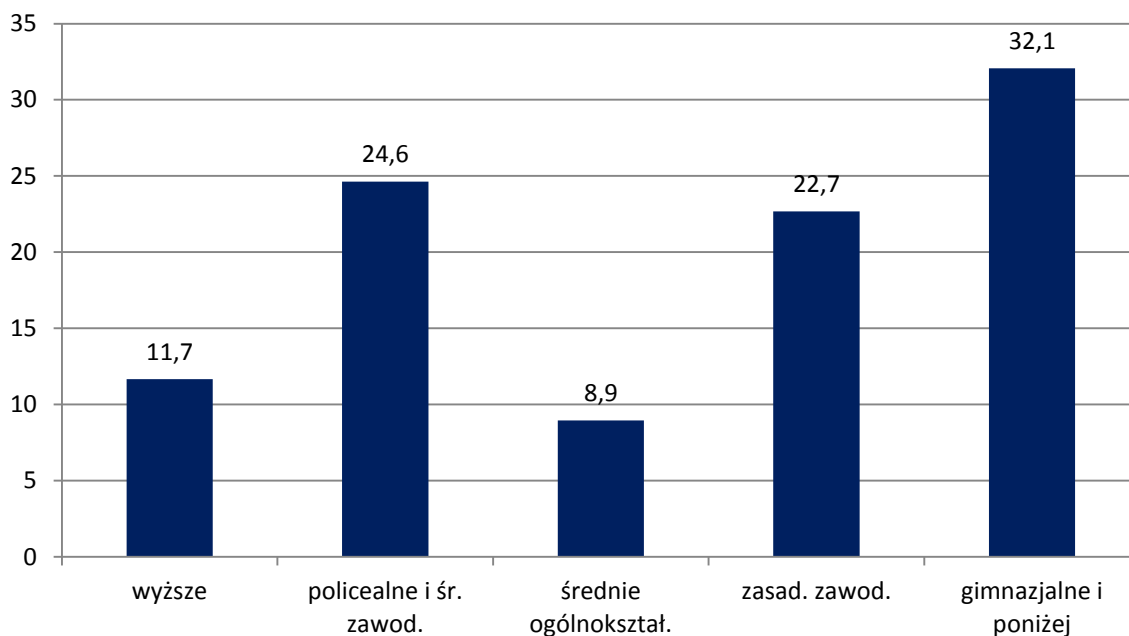

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Będzin, 2015

Kolejną istotną kwestią związaną z bezrobociem to wykształcenie osób bezrobotnych. Poziom wykształcenia osób bezrobotnych często świadczy o niedopasowaniu kompetencji do rynku pracy. Jak możemy zauważyć na wykresie 42, najwięcej osób bezrobotnych w Czeladzi w 2014 roku to osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (32,1%), a w dalszej kolejności osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (24,6%) oraz zasadniczym zawodowym (22,7%). Stosunkowo wysokie bezrobocie wśród osób z wykształceniem zawodowym może

świadczą o niedopasowaniu wykształcenia kierunkowego do rzeczywistych potrzeb lokalnego rynku pracy. Najniższe bezrobocie odnotowano wśród osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (8,9%) oraz wyższym (11,7%).

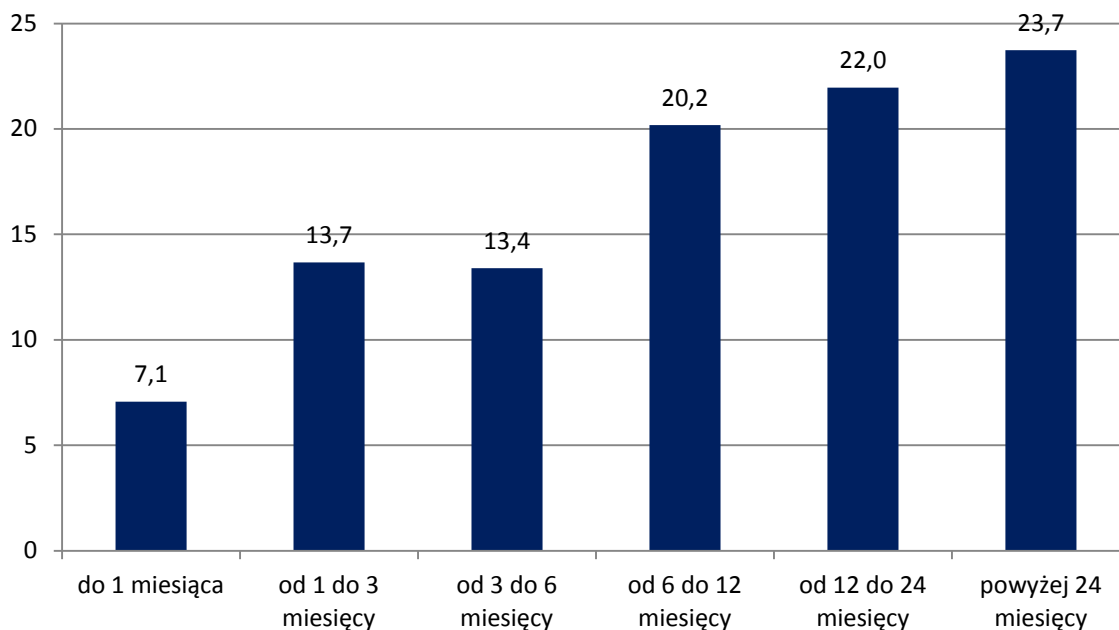
Wykres 42. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Czeladzi według wykształcenia w 2014 r. (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Będzin, 2015

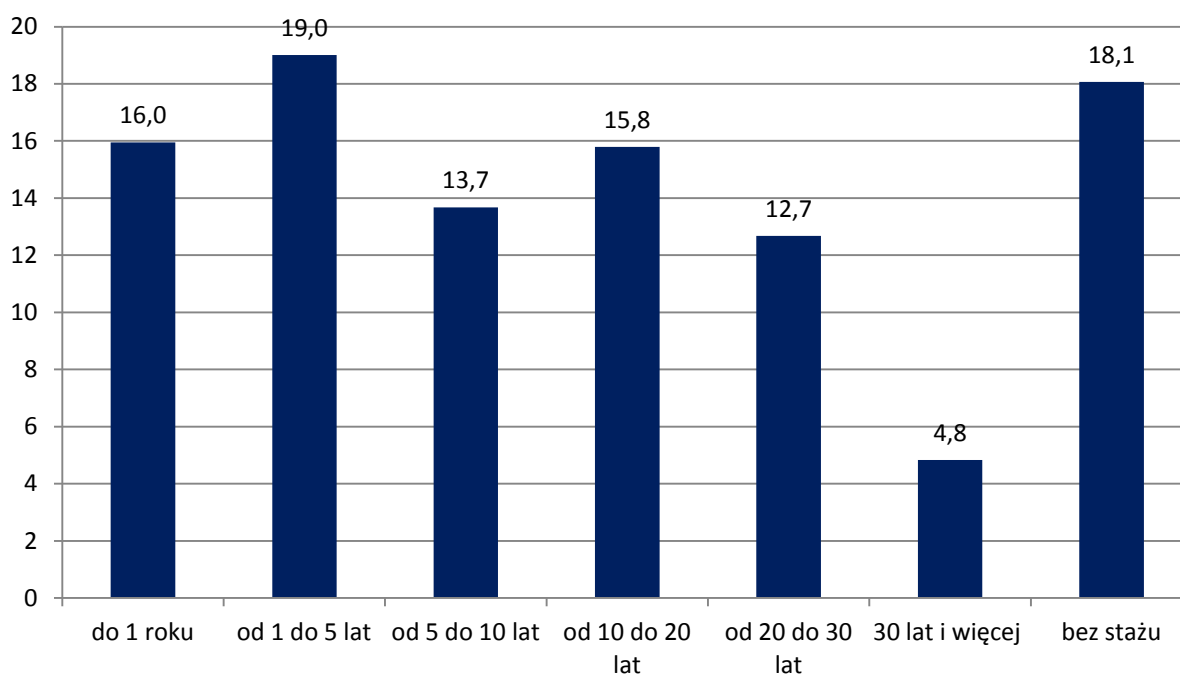
Kolejnym elementem, który zostanie poddany analizie, jest czas pozostawania bez pracy osób bezrobotnych. Jak widzimy na wykresie 43, w 2014 roku w Czeladzi co czwarty bezrobotny (23,7%) pozostawał bez pracy dłużej niż 2 lata. Z kolei 22% bezrobotnych pozostawało bez pracy od roku do dwóch lat. Należy zatem podkreślić, że ponad 45% bezrobotnych w 2014 r. na terenie gminy miejskiej Czeladź pozostawało bez pracy dłużej niż rok, co oznacza, że nie są to osoby związane z bezrobociem sezonowym. Najniższy jest odsetek osób pozostających bez pracy do 1 miesiąca (7,1%). W sumie 34,1% osób bezrobotnych pozostawało bez pracy krócej niż pół roku. Odsetek osób pozbawionych pracy przez ponad 6 miesięcy jest niemal dwukrotnie większy (65,9%). Jest to grupa wymagającego potencjalnego wsparcia. Warto bowiem pamiętać, że im dłużej osoba bezrobotna nie może znaleźć pracy, tym trudniej jest jej powrócić na rynek pracy.

Wykres 43. Liczba bezrobotnych w Czeladzi w 2014 r. wg czasu pozostawania bez pracy (%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Będzin, 2015

Wykres 44. Liczba bezrobotnych w Czeladzi w 2014 r. wg stażu pracy (%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Będzin, 2015

Liczba osób bezrobotnych według stażu pracy obrazuje wykres 44. Zdecydowanie najmniej jest bezrobotnych o stażu pracy powyżej 20 lat (17,5%), w tym osoby o stażu pracy 30 lat i więcej stanowią zaledwie 4,8% ogółu bezrobotnych. Oznacza to, że osoby o dużym doświadczeniu zawodowym są bardzo cenione w gminie. Z kolei co trzeci bezrobotny posiada stosunkowo krótki staż pracy - do 5 lat (35%). Problem bezrobocia dotyczy w znacznej mierze osób bez żadnego

stażu pracy (18,1%), a więc tych, którzy nigdy wcześniej nie pracowali. Takiej grupie bezrobotnych ciężko jest znaleźć pracę, ponieważ nie posiadają żadnego doświadczenia zawodowego.

Kolejnym istotnym wskaźnikiem mówiącym o sytuacji na rynku pracy jest liczba bezrobotnych w podziale na płeć. W Czeladzi liczba bezrobotnych mężczyzn i kobiet jest zbliżona, z lekkim wskazaniem na kobiety (51,5%), co jest w przybliżeniu zgodne ze średnią dla Polski.

Czeladź wypada bardzo korzystnie pod względem ilości osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako osoby bezrobotne. Co osiemnasta osoba bezrobotna jest osobą niepełnosprawną, podczas gdy w Polsce co siódma osoba bezrobotna jest równocześnie niepełnosprawna.

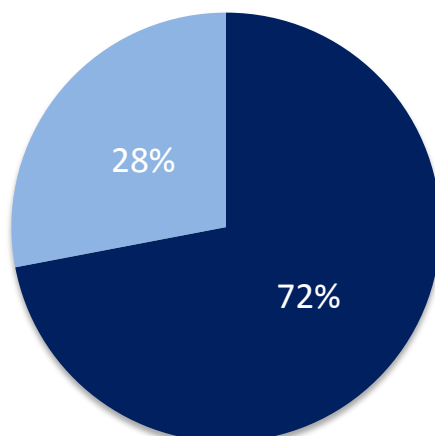
Reasumując dane dotyczące problemu bezrobocia na terenie Czeladzi warto pamiętać o kilku wrażliwych grupach, które mają problemy ze znalezieniem pracy, a więc o osobach o najniższym wykształceniu, osobach nie posiadających doświadczenia zawodowego oraz długotrwale bezrobotnych.

6.6. Bezpieczeństwo publiczne

Komisariat Policji w Czeladzi (ul. Staszica 5, 41-250 Czeladź, Stare Miasto) jest jednostką Komendy Powiatowej Policji w Będzinie. Pracuje w nim dziewięć dzielnicowych. Komenda Straży Miejskiej, w której pracuje trzynastu dzielnicowych, znajduje się przy ul. Katowickiej 45, na terenie Starego Miasta (ul. Katowicka 45, 41-250 Czeladź).

Zgodnie z danymi Straży Miejskiej w Czeladzi, w 2014 r. na obszarze zdegradowanym odnotowano łącznie 845 wykroczeń, co stanowi aż 72,3% wszystkich wykroczeń odnotowanych na terenie miasta (wykres 45).

Wykres 45. Udział liczby wykroczeń na obszarze zdegradowanym w ogólnej liczbie wykroczeń odnotowanych przez Straż Miejską na terenie miasta w 2014 r. (%)

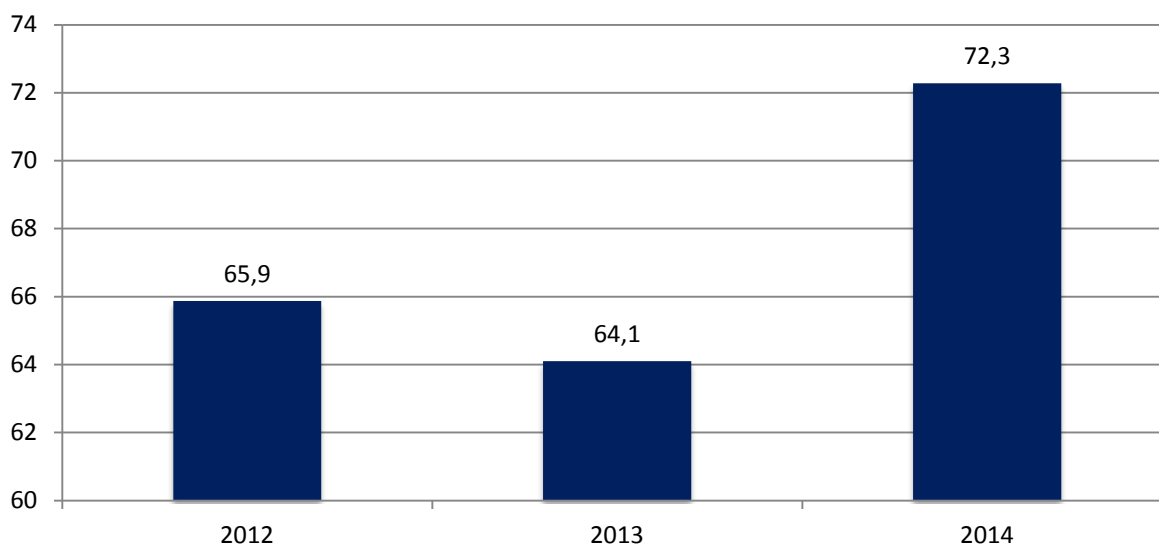

- wykroczenia na obszarze zdegradowanym
- wykroczenia w pozostałej części miasta

Opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej w Czeladzi

Na przestrzeni lat 2012 – 2014 liczba wykroczeń odnotowanych przez Straż Miejską zarówno w całym mieście, jak i na obszarze zdegradowanym, systematycznie zmniejszała się (porównując rok 2014 z 2012 nastąpił spadek odpowiednio o 29% i 22%). Pomimo zmniejszenia się ogólnej liczby wykroczeń, udział liczby wykroczeń na obszarze zdegradowanym w ogólnej liczbie wykroczeń na terenie miasta wzrósł w porównaniu z rokiem 2012, co przedstawiono na wykresie 46.

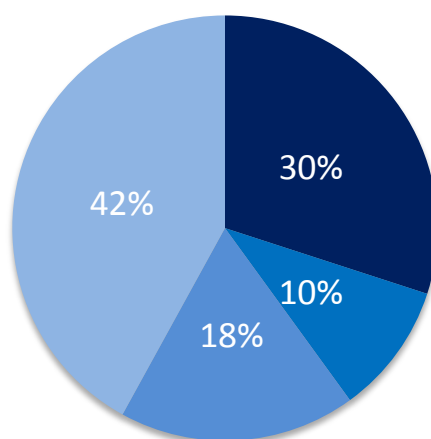
Wykres 46. Udział liczby wykroczeń na obszarze zdegradowanym w ogólnej liczbie wykroczeń odnotowanych przez Straż Miejską na terenie miasta w 2014 r. (%)

Opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej w Czeladzi

Spośród wszystkich podobszarów obszaru zdegradowanego w 2014 r. najwięcej wykroczeń (357) odnotowano w Nowym Mieście, a w dalszej kolejności w Starym Mieście (253), Starych Piaskach (149) i Kolonii Saturn (86). Procentowy udział liczby wykroczeń na poszczególnych podobszarach w ogólnej liczbie wykroczeń odnotowanych w 2014 r. na obszarze zdegradowanym przedstawiono na wykresie 47.

Wykres 47. Udział liczby wykroczeń odnotowanych na poszczególnych podobszarach obszaru zdegradowanego w ogólnej liczbie wykroczeń odnotowanych przez Straż Miejską na tym obszarze w 2014 r. (%)

■ Stare Miasto ■ Kolonia Saturn ■ Stare Piaski ■ Nowe Miasto

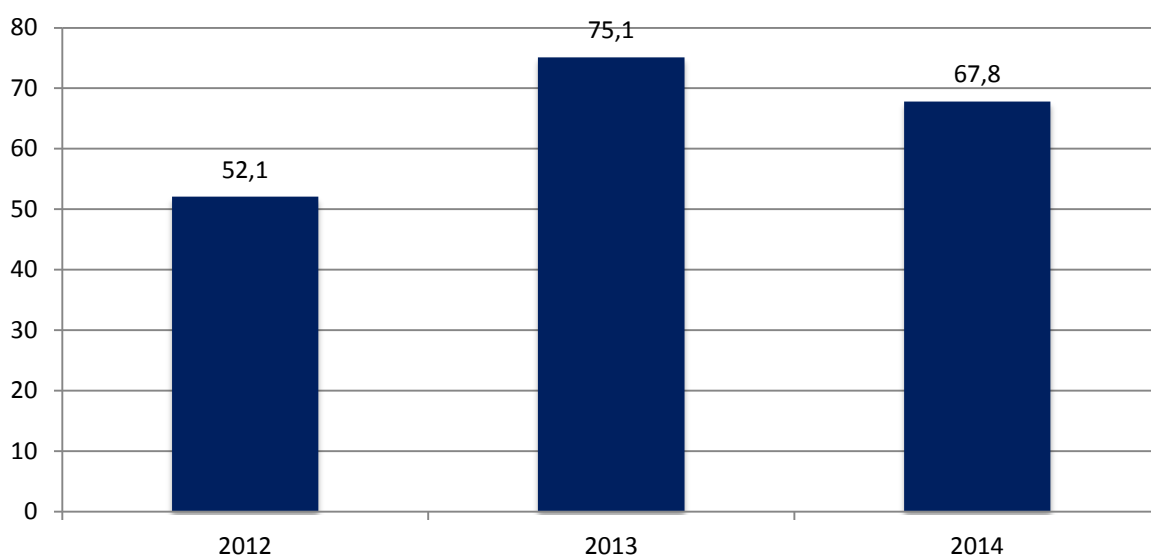
Opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej w Czeladzi

W skali całego obszaru zdegradowanego ulicą o największej odnotowanej liczbie wykroczeń była w 2014 r. ul. Katowicka (92 wykroczenia, tj. 10,9% wykroczeń na obszarze zdegradowanym oraz aż 36,3% wszystkich wykroczeń w Starym Mieście). W Kolonii Saturn aż 93% wykroczeń odnotowano tylko na dwóch ulicach: Dehnelów i Legionów (odpowiednio 49 i 31 wykroczeń). W Starych

Piaskach wyróżniającą się pod tym względem ulicą jest ul. Nowopogońska (67, tj. 45% wszystkich wykroczeń w Starych Piaskach). W Nowym Mieście uwagę zwracają trzy ulice: Szpitalna, Ogrodowa i 17 Lipca, na których odnotowano odpowiednio 85, 68, 64 wykroczeń, co daje łącznie 60,8% wszystkich wykroczeń odnotowanych na tym obszarze.

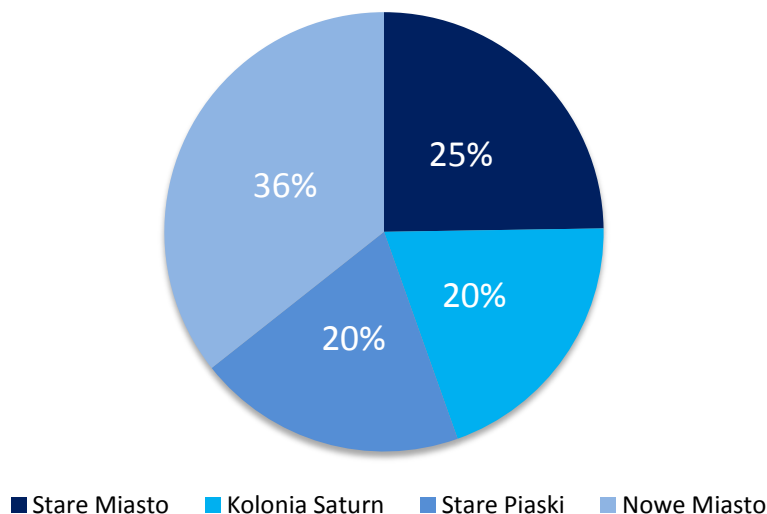
w 2014 r. na obszarze zdegradowanym odnotowano łącznie 158 wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu, co stanowi aż 67,8% wszystkich wykroczeń tego typu odnotowanych na terenie miasta. Należy zauważyć, że na przestrzeni lat 2012 – 2014 wskaźnik ten wzrósł na obszarze zdegradowanym o 4,6%, podczas gdy w całym mieście zmniejszył się o 19,7%. Udział liczby wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu na obszarze zdegradowanym w ogólnej liczbie wykroczeń tego rodzaju na terenie miasta był wprawdzie nieco niższy w roku 2014 niż rok wcześniej, jednak porównując rok 2014 z 2012 obserwujemy wzrost wskaźnika aż o 30,2%, co przedstawiono na wykresie 48. Spośród czterech podobszarów obszaru zdegradowanego, tak jak i w przypadku wykroczeń ogółem, najwięcej wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu odnotowano na obszarze Nowego Miasta (36%), a w dalszej kolejności na obszarze Starego Miasta (25%), co przedstawiono na wykresie 49.

Wykres 48. Udział liczby wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu odnotowanych przez Straż Miejską na obszarze zdegradowanym w ogólnej liczbie wykroczeń na terenie miasta (%).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej w Czeladzi

Wykres 49. Udział liczby wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu odnotowanych przez Straż Miejską w 2014 r. na poszczególnych podobzariach obszaru zdegradowanego w ogólnej liczbie wykroczeń tego rodzaju odnotowanych na całym obszarze zdegradowanym (%).

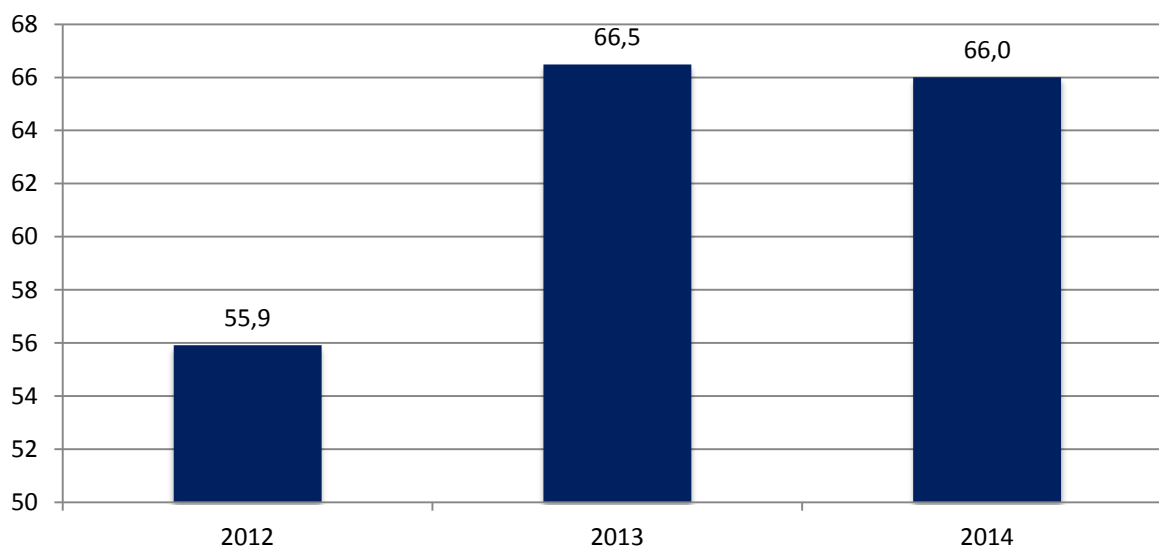

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej w Czeladzi

W skali całego obszaru zdegradowanego najwięcej wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu odnotowano na ul. Lsowskiej w Starych Piaskach (21 wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu, tj. 13,2% wykroczeń tego rodzaju na całym obszarze zdegradowanym i aż 67,7% w Starych Piaskach). Na uwagę zasługuje fakt, że w Kolonii Saturn na 31 wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu aż 30 odnotowano tylko na dwóch ulicach: Legionów i Dehnelów. W Starym Mieście wyróżnia się pod tym względem ul. Staszica (13 wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu, tj. 33,3% wykroczeń tego typu na obszarze Stare Miasto), a w Nowym Mieście ul. Szpitalna (20 wykroczeń, 35%).

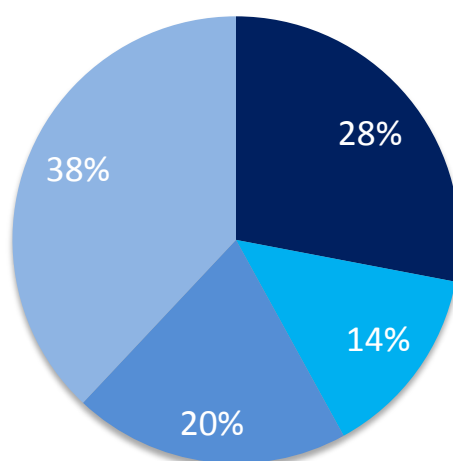
W 2014 r. na obszarze zdegradowanym Straż Miejska interweniowała 1373 razy, co stanowi aż 66% wszystkich interwencji Straży Miejskiej na terenie miasta. Porównując z rokiem 2012, udział ten wzrósł o 10 punktów procentowych, co przedstawiono na wykresie 50. Analizując liczbę interwencji w poszczególnych obszarach rewitalizacji można zauważyć, że tak jak i w przypadku wykroczeń, najbardziej problematyczne okazuje się Nowe Miasto, a w dalszej kolejności Stare Miasto (wykres 41).

Wykres 50. Udział liczby interwencji Straży Miejskiej na obszarze zdegradowanym w ogólnej liczbie interwencji na terenie miasta w 2014 r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej w Czeladzi

Wykres 51. Udział liczby interwencji Straży Miejskiej na poszczególnych podobszarach obszaru zdegradowanego w ogólnej liczbie interwencji na tym obszarze w 2014 r. (%)

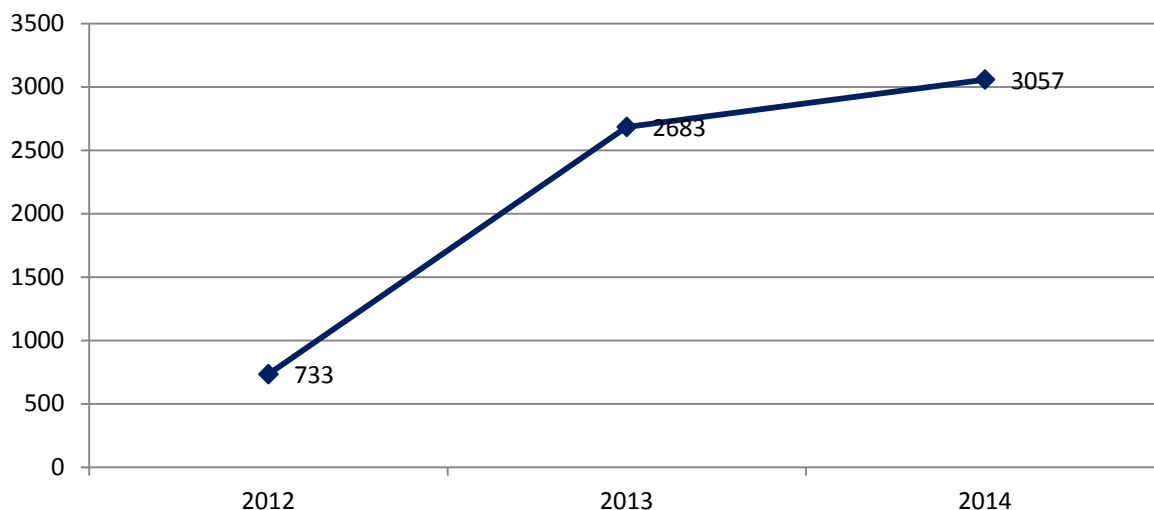

■ Stare Miasto ■ Kolonia Saturn ■ Stare Piaski ■ Nowe Miasto

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Straży Miejskiej w Czeladzi

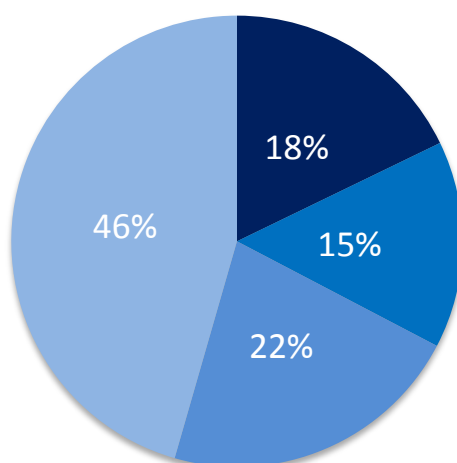
W 2014 r. Policja interweniowała na obszarze zdegradowanych aż 3057 razy, a więc cztery razy więcej niż zaledwie dwa lata wcześniej (wykres 52). Spośród czterech podobszarów Policja interweniowała zdecydowanie najczęściej w Nowym Mieście – 1412 razy, co stanowi aż 46% interwencji Policji na obszarze zdegradowanym. W Starych Piaskach Policja interweniowała 665 razy (22%), w Starym Mieście 536 razy (18%), a w Kolonii Saturn 444 razy (15%) (wykres 53).

Wykres 52. Liczba interwencji Policji na obszarze zdegradowanym w latach 2012 – 2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Czeladzi

Wykres 53. Udział liczby interwencji na poszczególnych podobszarach w ogólnej liczbie interwencji Policji na całym obszarze zdegradowanym w 2014 r. (%).

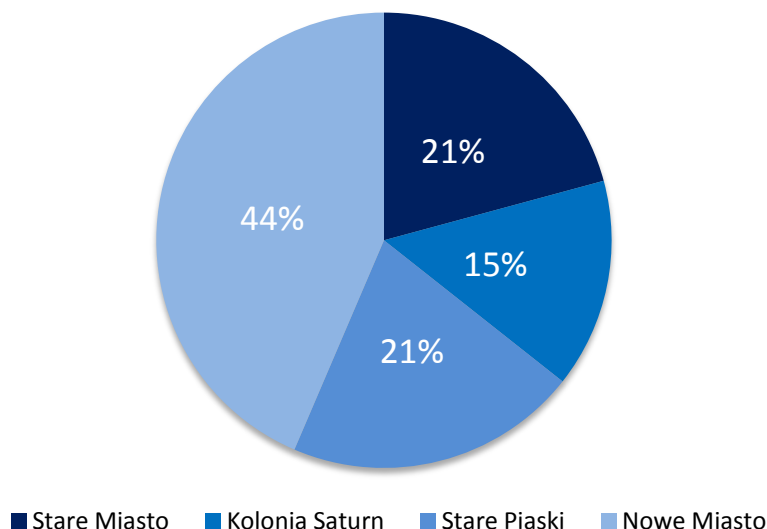

■ Stare Miasto ■ Saturn ■ Stare Piaski ■ Nowe Miasto

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Czeladzi

Łącznie w 2014 r. Straż Miejska i Policja interweniowały na obszarze zdegradowanym 4430 razy. Zdecydowanie najwięcej interwencji miało miejsce w Nowym Mieście (1933) – ponad dwukrotnie więcej niż w Starych Piaskach (940) i Starym Mieście (914) oraz trzykrotnie więcej niż w Kolonii Saturn (643). Procentowy udział interwencji na poszczególnych podobszarach w łącznej liczbie interwencji Straży Miejskiej i Policji na obszarze zdegradowanym w 2014 r. pokazano na wykresie 54.

Wykres 54. Udział liczby interwencji na poszczególnych podobszarach w łącznej liczbie interwencji Straży Miejskiej i Policji na obszarze zdegradowanym w 2014 r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji oraz Straży Miejskiej w Czeladzi

Biorąc pod uwagę łączną liczbę interwencji Straży Miejskiej i Policji na całym obszarze zdegradowanym, szczególnie wyróżnia się ul. Szpitalna, na której w 2014 r. interweniowano aż 622 razy (14% wszystkich interwencji w skali całego obszaru zdegradowanego, a zarazem 32,2% interwencji w Nowym Mieście). Poza ul. Szpitalną, w Nowym Mieście interweniowano najczęściej na ul. Ogrodowej (312), 17 Lipca (247) i Grodzieckiej (218). W Starym Mieście najwięcej interwencji miało miejsce na ul. Staszica (234) i Katowickiej (169) – w sumie 44% interwencji na tym obszarze, w Starych Piaskach – ul. Nowopogońska (352), 3 Kwietnia (109) i Zwycięstwa (103), w Kolonii Saturn – ul. Legionów (230) i ul. Dehnelów (w sumie 68,6% interwencji na tym obszarze).

Zdaniem przedstawicieli służb mundurowych, z którymi przeprowadzono wywiady IDI, trudno jest wskazać na terenie miasta najbardziej niebezpieczny obszar. Z kolei z wywiadu z przedstawicielem pomocy społecznej wynika, że są w Czeladzi miejsca szczególnie nie sprzyjające osiedlaniu się, wychowaniu dzieci, rozwojowi i wypoczynkowi, gdyż oceniane są jako złe, niebezpieczne, gdzie konieczne jest zwiększenie liczby patroli i zamontowanie monitoringu. Dotyczy to zwłaszcza następujących ulic: Bytomska (Stare Miasto), Betonowa (Stare Piaski) i Ogrodowa (Nowe Miasto). Przedstawiciele służb mundurowych wskazują, że na terenie Starego Miasta, Nowego Miasta, Starych Piasków i Kolonii Saturn pojawiają się różne problemy, jednak wszędzie dochodzi do zdarzeń na tle alkoholowym, w tym do przemocy w rodzinach.

- ✓ **Stare Miasto** jest raczej miejscem bezpiecznym i cichym, mieszkańcy chcą mieć spokój i nawet najmniejsze zakłócenie ciszy zostaje zgłaszane. Nie dochodzi tu do żadnych drastycznych wydarzeń, niemniej jednak pojawiają się różne zdarzenia, głównie w związku z nadmiernym spożyciem alkoholu. Pojawiają się przypadki przemocy rodzinnej.
- ✓ **Nowe Miasto** to obszar, w którym z reguły odnotowuje się największą liczbę interwencji w związku z zakłócaniem porządku publicznego i spożywaniem alkoholu. Zdarzają się też dewastacje mienia w budynkach oraz włamania i uszkodzenia samochodów, co często

wynika z niedostatecznej infrastruktury parkingowej. Jak i w pozostałych podobszarach obszaru zdegradowanego, pojawiają się tu przypadki przemocy w rodzinach.

- ✓ W **Kolonii Saturn** zdarzają się włamania, kradzieże pojazdów, rozboje, zakłócanie porządku, sąsiedzkie nieporozumienia, problemy wynikające z nadmiernego spożywania alkoholu, również przemoc w rodzinie. Stosunkowo dużo wykroczeń ma miejsce na terenie parku.
- ✓ **Stare Piaski** to obszar, w którym dochodzi głównie do wykroczeń wynikających z nadmiernego spożycia alkoholu, np. przemoc w rodzinach lub awantury i konflikty przy ul. Betonowej. Przy ul. Zwycięstwa i A. Mickiewicza zdarzają się problemy z kradzieżą węgla wśród sąsiadów, ale nie ma zgłoszeń zakłócania ciszy i porządku.

Jak wynika z szacunkowej oceny przedstawicieli służb mundurowych, z którymi przeprowadzono wywiady IDI, ok. 40% wszystkich przestępstw i wykroczeń w Czeladzi odnotowuje się w Nowym Mieście i Starym Mieście, ok. 30% w Starych Piaskach, a ok. 10-15% w Kolonii Saturn. Wśród wszystkich interwencji domowych ok. 30 – 40% ma miejsce w Starym Mieście, ok. 30% w Starych Piaskach, a ok. 20% w Nowym Mieście.

Kolejną kwestią związaną z bezpieczeństwem publicznym jest bezpieczeństwo ruchu drogowego. Zgodnie z danymi Komisarjatu Policji w Czeladzi, spośród czterech podobszarów obszaru zdegradowanego w 2014 r. najczęściej kolizji i wypadków miało miejsce w Starym Mieście. Odnotowano tu 212 kolizji (41,9% wszystkich, które miały miejsce na obszarze zdegradowanym) – znacznie więcej, niż w Nowym Mieście (147), Starych Piaskach (120) i Kolonii Saturn (27). W Starym Mieście w 2014 r. odnotowano 19 wypadków, w Nowym Mieście i Starych Piaskach po 13, a w Kolonii Saturn żadnego. Liczba rannych była w 2014 r. wyższa w Starym Mieście (20) niż w pozostałych podobszarach – w Starych Piaskach (17), w Nowym Mieście (14) i Kolonii Saturn (0). Z analizy przedstawionych danych wynika, iż pod względem bezpieczeństwa ruchu drogowego w skali całego obszaru zdegradowanego najlepiej wypada Kolonia Saturn, zaś najgorzej – Stare Miasto.

Odnosząc się do danych uzyskanych z badań prowadzonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej należy zauważyć, że większość ludzi jest zadowolonych z poczucia bezpieczeństwa w Czeladzi (58%). Jednakże mieszkańcy wskazali także miejsca ich zdaniem najbardziej niebezpieczne. Wśród ulic, które okazały się być najczęściej wskazywane wszystkie leżą na obszarach zdegradowanych, a były to: ul. 17 lipca (8%), Ul. Bytomska (6,8%), Ul. Tuwima (6%).

Tabela 29. Rozkład odpowiedzi na pytania o najbardziej niebezpieczne miejsce w Mieście.

Lp.	ULICE I DZIELNICE CZELADZI SZCZEGÓLNIENIE NIEBEZPIECZNE ZDANIEM MIESZKAŃCÓW	%
1	PARKI (Grabek, Miejski, Prochownia i pozostałe)	11,7
2	17 LIPCA	8,0
3	BYTOMSKA	6,8
4	BETONY	6,6
5	TUWIMA	5,9

6	CENTRUM	4,5
7	MUSIAŁA	4,2
8	KATOWICKA	4,0
9	TERENY PO KOPALNI I OKOLICE	3,9
10	ZWYCIĘSTWA	2,6
11	NOWOTKI	2,1
12	POZOSTAŁE	39,7

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Czeladzi

6.7. Oferta kulturalna

Oferta kulturalna jest jednym z istotnych czynników wpływających na poziom życia mieszkańców. Pełni także ważną rolę w ich aktywizacji – zwłaszcza oferta edukacyjna umożliwia nabycie nowych umiejętności i rozwój. Wartość dodaną w przypadku oferty kulturalnej stanowi także integracja różnych środowisk. Współpraca między nimi może przyczynić się do wzrostu świadomości lokalnej, a w konsekwencji zaowocować wieloma wartościowymi projektami i inicjatywami obywatelskimi. Dostępność i atrakcyjność oferty kulturalnej ma także istotne znaczenie w obliczu braku niektórych instytucji kultury, takich jak kina czy teatry, których w Czeladzi nie ma (poza małymi, rozproszonymi inicjatywami podejmowanymi przez mieszkańców).

Oferta kulturalna powinna być skierowana do wszystkich grup społecznych, jednak warto wśród nich wyróżnić dzieci i młodzież oraz osoby starsze. Osoby z tych grup mają więcej wolnego czasu, który mogą przeznaczyć na dodatkowe zajęcia lub inne aktywności. W ich przypadku istotne znaczenie ma oferta edukacyjna. Osoby starsze są szczególnie narażone na wykluczenie cyfrowe i społeczne, z kolei dzieci i młodzież powinny mieć możliwość rozwijania swoich zainteresowań, poznawania własnych preferencji i talentów. Oferta kulturalna jest dla nich często jedyną wartościową formą spędzania wolnego czasu, zwłaszcza w biedniejszych dzielnicach. Trzeba zaznaczyć, że oferta kulturalna czeladzkiej instytucji jest w ogromnej części bezpłatna (poza niektórymi zajęciami prowadzonymi w Domu Kultury Odeon).

W gminie Czeladź działa kilka instytucji kulturalnych, spośród których należy wymienić następujące:

- Miejska Biblioteka Publiczna im. M. Nogajowej,
- Galeria Sztuki Współczesnej „Elektrownia”,
- Muzeum Saturn,
- Stowarzyszenie Miłośników Czeladzi,
- Spółdzielczy Dom Kultury "Odeon" Czeladzkiej Spółdzielni Mieszkaniowej.

Warto także wspomnieć o projekcie realizowanym przez uczniów z Zespołu Szkół nr 1 w Czeladzi, w ramach którego zdigitalizowano wiele niepublikowanych wcześniej materiałów dotyczących historii miasta.

Miejska Biblioteka Publiczna im. M. Nogajowej (ul. 1 Maja 27)

Miejska Biblioteka Publiczna w Czeladzi składa się z Biblioteki Centralnej i 5 filii miejskich. W Bibliotece Centralnej mieszczą się: wypożyczalnia dla Dorosłych, Czytelnia Naukowa i Czasopism, Oddział dla Dzieci i Młodzieży. Filie są zlokalizowane w różnych częściach miasta: Filia nr 1 na ulicy 11 listopada 8, Filia nr 2 na ul. Nowopogońskiej 227 e, Filia nr 3 na ul. Szpitalnej 40, Filia nr 4 na ul. 35-lecia PRL 1A, Filia nr 5 na ul. Dehnelów 35.

Tabela 30. Liczba czytelników i wielkość zbiorów poszczególnych filii Miejskiej Biblioteki Publicznej w Czeladzi

Oddział/Filia	Liczba czytelników	Wielkość zbiorów
Wypożyczalnia dla Dorosłych	1666	37.020 woluminów
Czytelnia Naukowa i Czasopism	bd	12.329 woluminów, 74 tytuły prasy codziennej i czasopism
Oddział dla Dzieci i Młodzieży	818	17.411 woluminów, 4 tytuły czasopism
Filia nr 1	958	37.757 woluminów, 22 tytuły prasy codziennej i czasopism
Filia nr 2	1556	29.418 woluminów, 35 tytułów prasy codziennej i czasopism
Filia nr 3	132	4.428 woluminów, 8 tytułów czasopism
Filia nr 4	787	24.248 woluminów, 19 tytułów prasy codziennej i czasopism
Filia nr 5	670	16.678 woluminy, 15 tytułów prasy codziennej i czasopism
Razem	6587	179 289 woluminów

Źródło: <http://www.mbp.czeladz.pl/content/view/67/51/>

Jednym z czynników decydujących o liczbie czytelników jest lokalizacja bibliotek. Tłumaczy to popularność Biblioteki Centralnej zlokalizowanej na Starym Mieście oraz Filii nr 2, która działa na terenie Starych Piasków i jest znacząco oddalona od pozostałych oddziałów. Nieco wyższa niż w pozostałych placówkach liczba użytkowników filii nr 1 może wynikać z popularności tej dzielnicy, która jest coraz częściej wybierana na miejsce zamieszkania. Z kolei małą liczbę czytelników Filii nr 3 można wytłumaczyć jej specjalistycznym charakterem, małą liczbą woluminów i bliskością pozostałych bibliotek.

Miejska Biblioteka Publiczna oprócz standardowej oferty bibliotecznej świadczy także inne usługi. Oprócz wypożyczania książek czeladzkie biblioteki oferują dostęp do Internetu, co minimalizuje ryzyko wykluczenia cyfrowego. Kolejna istotna rola biblioteki sprowadza się do informowania, co dla wielu użytkowników stanowi pierwszy krok do podjęcia działań. Placówki biblioteczne pełnią także funkcje edukacyjne, często realizowane we współpracy ze szkołami poprzez organizację lekcji bibliotecznych, warsztatów tematycznych, zajęć plastyczno-edukacyjnych dla dzieci.

Miejska Biblioteka Publiczna organizuje także wystawy obrazów i fotografii, otwarte dyskusje i wykłady, spotkania autorskie, gry miejskie, a także przygotowuje programy na wydarzenia okolicznościowe (warto wspomnieć o spotkaniach w ramach Festiwalu Nordalia, który jest bardzo popularną imprezą poświęconą krajom nordyckim). Dodatkowo Miejska Biblioteka Publiczna bierze udział w akcjach społecznych m.in. Pełna Miska dla Schroniska.

Widoczne jest duże otwarcie na użytkownika i jego potrzeby, co można stwierdzić na podstawie oferowanych usług: wypożyczaniu wszystkich typów materiałów do domu (zazwyczaj nie jest to możliwe w przypadku prasy), świadczeniu usług kserograficznych, donoszeniu książek do domu osobom starszym i niepełnosprawnym (filia nr 4), organizowaniu stałego kiermaszu taniej książki (filia nr 5), prowadzeniu bloga o bezpieczeństwie w sieci (filia nr 1). Filia nr 1 przystąpiła do projektu "MegaMatma uczy w bibliotece!", który umożliwia bezpłatny dostęp do specjalnej platformy edukacyjnej, co stanowi wartościową alternatywę dla płatnych korepetycji²⁵.

Aktywność Miejskiej Biblioteki Publicznej przejawia się także we współpracy z innymi instytucjami i udziale w zewnętrznych projektach. Biblioteka uczestniczy w programie Cała Polska czyta dzieciom, bierze udział w projekcie Akademia Orange dla bibliotek oraz współpracuje ze Śląską Biblioteką Cyfrową, która zdigitalizowała najcenniejsze czeladzkie zbiory.

Miejska Biblioteka Publiczna w Czeladzi jest organizatorem i koordynatorem wielu projektów aktywizujących, wśród których należy wymienić kluby dyskusyjne, Uniwersytet Trzeciego Wieku i Czeladzkie Koło Gospodyń Miejskich.

W ramach Biblioteki działają:

- **Dyskusyjny Klub Książki**, który jest otwartą inicjatywą o nieformalnym charakterze, której celem jest aktywizacja i integracja czytelników poprzez wspólną dyskusję. Dodatkową atrakcją stanowią spotkania autorskie;
- **Dyskusyjny Klub Książki dla Dzieci i Młodzieży**, którego zadaniem jest popularyzacja czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży poprzez promocję wartościowej literatury. Projekt realizowany jest pod honorowym patronatem Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego²⁶;
- **Dyskusyjny Klub Filmowy**, podobnie jak Dyskusyjny Klub Książki, zakłada integrację i aktywizację użytkowników, co jest szczególnie wartościowe w obliczu braku kin w Czeladzi.

Miejska Biblioteka Publiczna jest organizatorem i koordynatorem czeladzkiego **Uniwersytetu Trzeciego Wieku**. Jego misją jest edukacja, integracja i aktywizacja osób starszych. Istota projektu obejmuje zminimalizowanie ryzyka związanego z wykluczeniem osób starszych, zarówno w

²⁵ http://www.mbp.czeladz.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=1008&Itemid=

²⁶ <http://www.mbp.czeladz.pl/content/view/265>

kwestii wykluczenia technologicznego, jak i społecznego. Działania podejmowane w ramach UTW zmierzają do wzrostu aktywności życiowej osób starszych²⁷.

Biblioteka to także miejsce spotkań **Czeladzkiego Koła Gospodyń Miejskich**. Projekt ten ma charakter społeczny. Jest realizowany w ramach konkursu grantowego "Tu mieszkam, tu zmieniam" Banku Zachodniego WBK. Projekt jest skierowany do wszystkich kobiet, zakłada ich integrację, aktywizację, a w konsekwencji zbudowanie wspólnoty międzypokoleniowej kobiet i zwiększenie integracji społecznej mieszkanki Czeladzi. Koło organizuje wiele warsztatów rękodzielniczych oraz projekcji filmowych z zakresu kina kobiecego²⁸.

Galeria Sztuki Współczesnej „Elektrownia” (ul. Dehnelów 45)

103

Galeria powstała w najlepiej zachowanym budynku kopalnianej elektrowni, który ze względu na zabytkowy charakter został wpisany na Szlak Zabytków Techniki Województwa Śląskiego. Zamiarem było zachowanie pamięci o roli kopalni Saturn, która odegrała znaczącą rolę w życiu mieszkańców miasta. Sam budynek jest interesujący pod względem architektonicznym. W jego wnętrzu zachowało się oryginalne wyposażenie dawnej elektrowni, co świadczy o wysokiej wartości historycznej. Galeria zajmuje się przede wszystkim działalnością wystawienniczą, choć nie tylko. Niewątpliwym atutem tej instytucji jest bogata oferta kulturalna m.in. wystaw malarstwa, grafiki, rzeźby, fotografii, wydarzeń muzycznych, warsztatów tańca, małych form teatralnych itp.

Warta podkreślenia jest działalność edukacyjna, którą galeria realizuje w postaci warsztatów. Architektoniczna i historyczna wartość galerii sprzyja także działalności konferencyjnej, co stanowi dodatkowe źródło dochodów.

Warto dodać, że przy galerii istnieje park tematyczny ze stałą wystawą poświęconą tematyce dziedzictwa przemysłowego oraz historii kopalni „Saturn”. Ogromnym atutem galerii jest darmowy wstęp na wszystkie imprezy i wystawy organizowane w galerii, co stanowi dodatkową zachętę dla zwiedzających. Duży atut galerii to także możliwość zwiedzania od wtorku do niedzieli i zaplecze parkingowe, co może sprzyjać zwiększeniu ilości zwiedzających, zwłaszcza spoza Czeladzi. Galeria oferuje możliwość wirtualnego zwiedzania.²⁹

Stowarzyszenie Miłośników Czeladzi (ul. 1 Maja 27)

Stowarzyszenie jest organizacją pozarządową działającą przy Miejskiej Bibliotece Publicznej. Jego działalność koncentruje się na prowadzeniu badań nad przeszłością miasta, społecznej opiece nad zabytkami, upowszechnianiu wiedzy o Czeladzi, upowszechnianiu twórczości mieszkańców Czeladzi oraz twórczości dotyczącej miasta. Stowarzyszenie prowadzi działalność popularyzatorską, wśród której warto wyszczególnić cykliczne spotkania z ludźmi kultury

²⁷ <http://www.mbp.czeladz.pl/content/view/349/78/>

²⁸ <http://www.mbp.czeladz.pl/content/view/1098/>

²⁹ <http://www.galeria-elektrownia.czeladz.pl/galeria-3/o-galerii.html>

związanymi z Czeladzią oraz autorami publikacji dotyczących miasta. Oprócz tego Stowarzyszenie prowadzi działalność wydawniczą i wystawienniczą³⁰.

Projekt Zespołu Szkół nr 1 w Czeladzi

Autorami projektu są uczniowie z Zespołu Szkół nr 1 w Czeladzi, biorącymi udział w programie *Młody Obywatel*. Realizacja fotobloga dotyczącego historii miasta ma służyć budowaniu tożsamości lokalnej i zachowaniu kulturowej tożsamości Czeladzi. Na blogu zostały zamieszczone archiwalne zdjęcia miasta i jego mieszkańców. Galerie wzbogacono o ciekawostki związane z historią i tradycjami miasta oraz wywiady³¹.

Muzeum Saturn (ul. Dehnelów 10)

Muzeum jest organizatorem wystaw dotyczących historii Czeladzi na przestrzeni wieków. Oferta jest uzupełniana przez wystawy okolicznościowe. Ważnym punktem w działalności Muzeum jest edukacja w postaci lekcji muzealnych i wycieczek historycznych. Muzeum jest także organizatorem cykli spotkań dotyczących historii regionu, konferencji naukowych, koncertów, konkursów (m.in. konkursu wiedzy o Czeladzi). Ograniczenie mogą stanowić godziny otwarcia, Muzeum jest otwarte od wtorku do piątku od 9:00 do 15:30 lub 17:00, co może wpływać na mniejszą liczbę zwiedzających.

Muzeum prowadzi także działalność wydawniczą. Warto wspomnieć o periodyku *Oficina Saturnowska*, dzięki któremu Muzeum informuje o swojej działalności oraz zamieszcza materiały dotyczące historii miasta i regionu. Dodatkowo Muzeum prowadzi bazę danych *who is who* zawierającą informacje o ludziach ważnych dla Czeladzi i regionu³².

Spółdzielczy Dom Kultury "Odeon" Czeladzkiej Spółdzielni Mieszkaniowej (ul. Szpitalna 9)

Spółdzielczy Dom Kultury „Odeon” w Czeladzi prowadzi działalność w kilku obszarach. Działalność artystyczna obejmuje warsztaty plastyczne, wokalne, taneczne, rytmikę oraz imprezy artystyczne. Z kolei w ramach działalności edukacyjnej pracownicy Domu Kultury udzielają lekcji gry na instrumentach muzycznych: pianino, keyboard, gitara, organizują kursy języka angielskiego oraz zajęcia z pedagogiem dziecięcym. Działalność rekreacyjna przejawia się w organizacji zajęć sportowych, takich jak joga, fitness oraz „Akcja Lato” i „Akcja Zima” – są to warsztaty i imprezy rekreacyjne dla dzieci i młodzieży organizowane w ramach ferii letnich i zimowych. Dom Kultury zajmuje się także organizacją imprez rekreacyjnych organizowanych przez PTTK (tzw. Złazy Spółdzielcze) oraz takich wydarzeń jak Spółdzielczy Piknik Osób Niepełnosprawnych oraz miejskie festyny. Dodatkowo Spółdzielczy Dom Kultury "Odeon" organizuje imprezy cykliczne i okazjonalne takie jak Niedzielny Teatr dla Najmłodszych, wernisaże i wystawy, konkursy

³⁰ <http://smc.czeladz.pl/historia>

³¹ <https://www.blogger.com/profile/14043377046234317709>

³² http://www.muzeum-saturn.czeladz.pl/index.php?option=com_frontpage&Itemid=1

plastyczne (Tradycje Świąt Wielkanocnych i Bożego Narodzenia), spotkania Klubu Rodów Czeladzkich, prelekcje dla Koła Osób Niepełnosprawnych „Przyjaciele”³³.

"Echo Czeladzi" - miesięcznik samorządowy

Miesięcznik oprócz informacji samorządowych zawiera dział kulturalny, gdzie publikowane są relacje z imprez, wspomnienia, wywiady. Dodatkowo w miesięczniku zamieszczane są informatory kulturalne, dzięki którym można zapoznać się z ofertą kulturalną, terminarzami spotkań itp.

6.8. Sport i rekreacja

105

Oferta sportowo-rekreacyjna w Czeladzi jest dość bogata i zróżnicowana. Zajęcia są prowadzone dla wielu grup wiekowych o różnym poziomie zaawansowania, zarówno dla amatorów, jak i profesjonalistów. W ofercie znajdują się zajęcia dla dzieci, kobiet, osób starszych. Warto także zwrócić uwagę na bezpłatny charakter większości zajęć.

Oferta sportowa w Czeladzi koncentruje się wokół działalności Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji. W jego ramach działają dwa piłkarskie kluby sportowe: CKS Czeladź i KS Górnik Piaski. MOSiR jest także organizatorem wielu imprez sportowych. W 2015 r. zorganizowano m.in. III edycję rodzinnego rajdu rowerowego, bieg LATO 2015 o Puchar Burmistrza Miasta Czeladź, Mistrzostwa Czeladzi w Tenisie Ziemnym o Puchar Burmistrza Miasta Czeladź, amatorski turniej piłki siatkowej, festiwal tańca, festyn rodzinny pod hasłem rekreacja, sport, kultura, integracja i inne. Dodatkowo MOSiR przygotował sportowe zajęcia wakacyjne dla przedszkolaków, uczniów szkół podstawowych, gimnazjów, szkół średnich i dorosłych. W tym roku zorganizowano także pierwszą edycję „Tras zdrowia dla Seniora”, której celem jest sportowa aktywizacja seniorów³⁴.

W kontekście oferty sportowo-rekreacyjnej w Czeladzi warto także wspomnieć o Akademii Piłki Nożnej Czeladź, która jest społeczną inicjatywą odnoszącą znaczące sukcesy. Poza wymienionymi działalność sportowo-rekreacyjną prowadzi także Miejski Czeladzki Klub Sportowy.

Oferta MOSiR jest bardzo bogata, zarówno pod względem organizowanych zajęć sportowych, jak i imprez. Jego działalność jest skoncentrowana w sekcjach sportowych:

- biegi przełajowe i nordic walking. Sekcja ta działa od początku powstania MOSiR. Obecnie liczy 34 zawodników³⁵,
- judo. Sekcja jest podzielona na dwie grupy, młodsza (4-9 lat) liczy 25 osób, starsza (10-14) liczy 17 osób³⁶,
- tenis stołowy weteranów,

³³ <http://www.sdk-odeon.pl/index.html>

³⁴ <http://www.mosir.czeladz.pl/>

³⁵ <http://www.mosir.czeladz.pl/content/view/26/71/>

³⁶ <http://www.mosir.czeladz.pl/content/view/128/72/>

oraz w klubach i stowarzyszeniach:

- tenis stołowy,
- zumba: oprócz regularnych zajęć sekcja organizuje cyklicznie większe imprezy. Przy wsparciu Urzędu Miasta w Czeladzi planowane są również bezpłatne zajęcia w okresie wakacyjnym i ferii zimowych³⁷,
- wschodnie sztuki walki,
- kick-boxing dla różnych grup wiekowych i o różnym stopniu zaawansowania: dzieci 4-7-lat: gry i zabawy ruchowe z elementami kick-boxingu ; 8-12 lat: zajęcia w formule point-fighting (semi-contact), młodzież od 13 lat i dorośli: _kick-boxing light-contact, light kick, full contact³⁸,
- siatkówka,
- koszykówka,
- piłka nożna: **CKS Czeladź** (Czeladzki Klub Sportowy), **KS Górnik Piaski**. Oba kluby zostały założone w 1924 r. i biorą udział w rozgrywkach piłkarskich,
- fitness: joga&stretching, tabata, sztanga, celluit attaca, zumba, Power BPU.

Sekcja aktywnie uczestniczy w wielu imprezach plenerowych, sportowych, np. Industriada 2014, Otwarcie Ścieżek Zdrowia PZU 2014, Dzień Dziecka w Galerii Sztuki ELEKTROWNIA 2014, Piknik rodzinny 2014, Dzień Kobiet Aktywnych 2015³⁹.

Akademia Piłki Nożnej Czeladź (ul. Składkowskiego 15C/64)

Interesującą inicjatywę stanowi klub sportowy działający w formie stowarzyszenia: Akademia Piłki Nożnej Czeladź. APN jest społeczną organizacją, której celem jest popularyzacja piłki nożnej wśród dzieci i młodzieży. Treningi są prowadzone we współpracy z *Polish Soccer Skills*, organizacją, która przygotowuje wytyczne i materiały szkoleniowe. APN jako organizacja odnosi wiele sukcesów, wśród których wyjątkowym było powierzenie przez Miasto Czeladź zadania pod nazwą „Sportowy styl życia od najmłodszych lat - usportowienie, rywalizacja i trening drużyn piłki nożnej kluczem do sukcesu i zdrowego trybu życia”⁴⁰.

Miejski Czeladzki Klub Sportowy (ul. Sportowa 2)

Miejski Czeladzki Klub Sportowy został utworzony w 2003 roku. Obecnie w Klubie działa 5 sekcji sportowych: piłki nożnej, koszykówki chłopców, siatkówki dziewcząt, tenisa stołowego oraz lekkiej atletyki⁴¹. Sekcje są zorganizowane w podziale na grupy wiekowe.

³⁷ <http://www.mosir.czeladz.pl/content/view/195/59/>

³⁸ <http://www.mosir.czeladz.pl/content/view/196/61/>

³⁹ <http://www.mosir.czeladz.pl/content/view/194/65/>

⁴⁰ <http://apn.czeladz.pl/o-nas>

⁴¹ <http://www.mcksczeladz.pl/historia>

6.9. Aktywność społeczna i obywatelska mieszkańców

Istotną kwestią uzupełniającą działalność samorządu oraz wyznacznikiem wysoko rozwiniętego społeczeństwa obywatelskiego są aktywnie działające organizacje pozarządowe oraz aktywność obywatelska mieszkańców.

Wśród organizacji pozarządowych działających na obszarze Czeladzi, a współpracujące z władzami miasta wyróżnić można ze względu na prowadzoną działalność następujące typy organizacji pozarządowych:

Pomoc i integracja społeczna – 3 organizacje

Kultura fizyczna i sport – 7 organizacji

Kultura, rekreacja, edukacja – 11 organizacji

ekologia i ochrona zwierząt – 3 organizacje

zdrowie i bezpieczeństwo – 6 organizacji.

Niestety w badaniach prowadzonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Czeladzi okazało się, że trzech na czterech badanych nie jest zaangażowanych w działania żadnej organizacji społecznej, ani też nie działają na rzecz lokalnej społeczności. Powody tego są różne, najwięcej osób przyznało, że nie ma czasu na tego typu aktywność (34,4%), a co czwarty badany (24,7%) przyznał, że nie interesuje się tego typu rzeczami.

Tabela 31, Rozkład odpowiedzi na pytanie czy mieszkańcy miasta są zaangażowani w działania lokalnej społeczności.

ZAANGAŻOWANIE RESPONDENTÓW W DZIAŁANIA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ	%
Tak, jestem członkiem organizacji społecznej	3,0
Tak, jestem wolontariuszem	2,6
Nie mam czasu	34,4
Tak, angażuję się w pomoc sąsiedzką	20,0
Nie interesuje mnie to	24,7
Nie mam informacji gdzie działać	15,3

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Czeladzi

Niewielka ilość badanych przyznała również iż słyszała o działających na terenie miasta organizacjach społecznych (21,6%). Warto zauważyć, że większość z organizacji, o których badani słyszeli to instytucje i organizacje o zasięgu co najmniej regionalnym lub krajowym (Caritas, Szlachetna Paczka). Wśród lokalnych organizacji mieszkańcy słyszeli o takich instytucjach jak CKS Górnik Piaski, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej czy Uniwersytet III Wieku.

Podsumowanie:

Sfera społeczna, jak zostało to zaprezentowane w niniejszym rozdziale jest bardzo złożona. Odnosi się ona zarówno do problemów społecznych (takich jak bieda, ubóstwo, bezrobocie, czy brak bezpieczeństwa), ale również do zapewnienia dostępności do odpowiednich instytucji społecznych i publicznych (np. żłobki, szkoły, ośrodki ochrony zdrowia). Życie społeczne mieszkańców miasta uzależnione jest zatem od wielu czynników, a także instytucji społecznych i publicznych, co więcej na jakość życia wpływ mają także sami mieszkańcy, ich zaangażowanie, inicjatywy czy codzienne wybory. Dopiero suma wszystkich tych zdarzeń, działań i aktywności pozwala określić nam jakość życia mieszkańców i wskazać potrzeby mieszkańców w zakresie jej poprawy.

Wstępnie wybrane obszary do analizy (Stare Miasto, Nowe Miasto, Kolonia Saturn, Stare Piaski), wskazywane przez ekspertów jako obszary najbardziej zdegradowane i wymagające największego wsparcia potwierdziły się na różnych płaszczyznach analizy. Na szczególną uwagę zasługują zaś dane dotyczące pomocy społecznej i bezpieczeństwa, jako te wskazujące na konkretne problemy społeczne (wysoka przestępczość, bieda itp.). Nie wolno jednak zapominać o takich problemach jak dostępność do instytucji kultury czy aktywności organizacji nieformalnych. Wszystkie dane, zarówno te „twarde” dane liczbowe, jak i rozmowy z ekspertami, czy spotkania warsztatowe z przedstawicielami różnych instytucji społecznych i publicznych potwierdzają, iż wskazane obszary niewątpliwie wymagają pomocy, ale pomocy kompleksowej, biorącej pod uwagę różne czynniki i różne działania. Stąd też po przeprowadzeniu diagnozy społeczno-gospodarczo-przesztrennej potwierdziła się konieczność podjęcia działań rewitalizacyjnych w celu ożywienia przestrzeni i pomocy społeczności lokalnej zamieszkującej wskazane obszary. Kompleksowość działań rewitalizacyjnych przyczyni się bowiem nie tylko do poprawy sytuacji życiowej mieszkańców wskazanych obszarów zdegradowanych ale także do rozwoju całego Miasta.

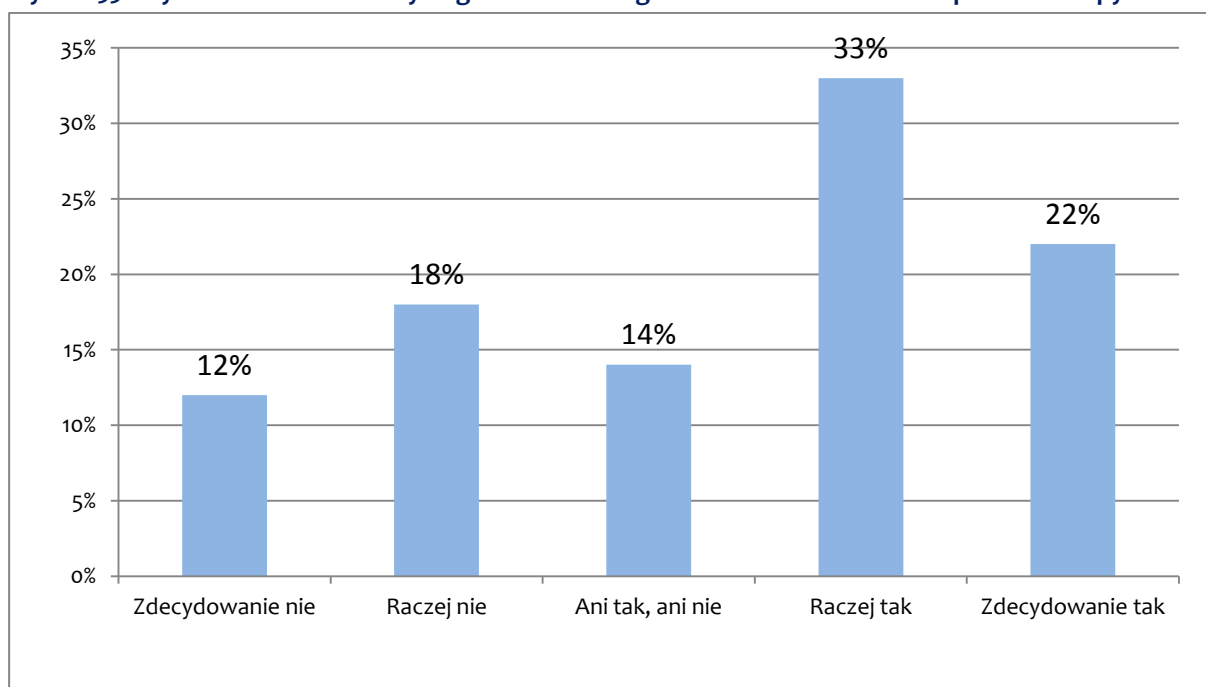
7. ANALIZA BADAŃ ANKIETOWYCH

Badania ankietowe z mieszkańcami Czeladzi stanowią jeden z elementów włączenia społecznego w przygotowanie rewitalizacji miasta. Metoda ankiety bezpośredniej (sondażu ulicznego) została wybrana ze względu na dogodny jej charakter. Pozwala ona bowiem w stosunkowo niewielkim okresie czasu zapytać o opinię mieszkańców miasta.

Badania zostały przeprowadzone w dwóch terminach 21.09 oraz 16.10.2015 roku. Łącznie wzięło w nich udział 100 osób. Próba do badania (100 osób) osób została wybrana, tak, aby prezentowane wyniki były reprezentatywne dla całej populacji miasta przy 10% błędzie próby.

Badania przeprowadzone zostały we wstępnie wybranych do rewitalizacji obszarach (Nowym Mieście, Starym Mieście, Kolonii Saturn oraz Starych Piaskach).

Wykres 55. Czy wizerunek miasta wymaga zmian według mieszkańców? Rozkład odpowiedzi na pytania.

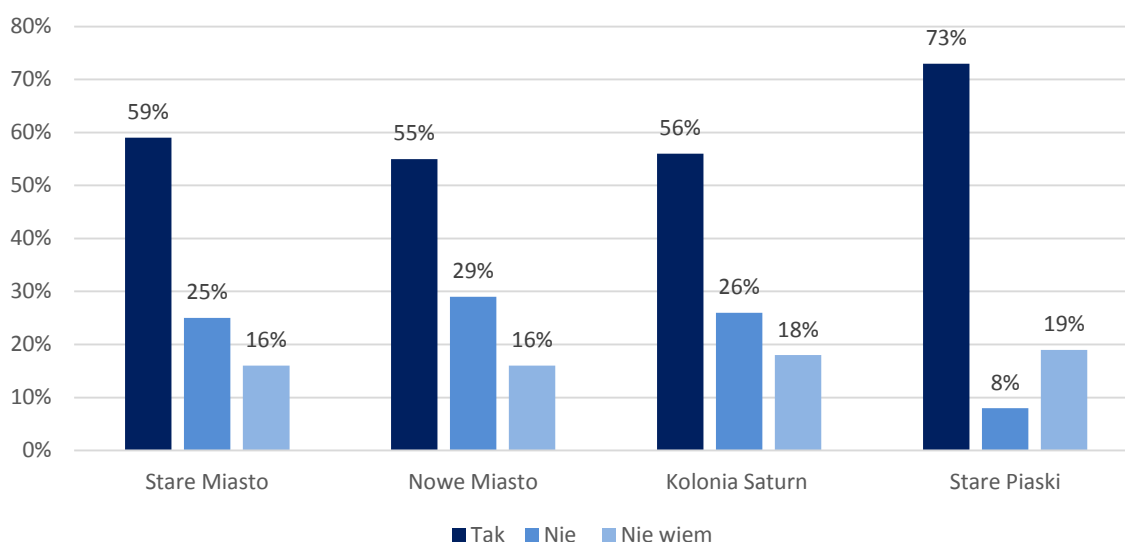
Źródło: opracowanie własne

Jak można zauważyć na wykresie 55 ponad połowa badanych (55%) uznała, że wizerunek miasta wymaga zmian. Jest to o tyle ważne pytanie, iż pozwala ocenić gotowość mieszkańców do zaangażowania się w proces rewitalizacji, albowiem to, że zauważamy konieczność zmian, może mieć wpływ na nasze podejście i chęci wzięcia udziału w procesie tych zmian.

Jednym z kluczowych pytań ankiety była kwestia dotycząca tego, czy dane obszary powinny zostać poddane rewitalizacji. Warto podkreślić, iż podczas prowadzenia ankiety, ankiecieryzy mieli ze sobą mapy, na których zaznaczone były obszary wyznaczone do rewitalizacji, a na początku ankiety każdy badany został poinformowany czym rzeczony proces rewitalizacji jest, tak aby mieć pełną wiedzę i świadomość odpowiadając na to pytania. Na wykresie 56. widać rozkład odpowiedzi wszystkich respondentów na wskazane pytanie. Jak można zauważyć we wszystkich przypadkach zdecydowana większość badanych stwierdzała, iż wskazane obszary zdecydowanie wymagają rewitalizacji. Najwięcej osób przyznało, iż to dzielnica Stare Piaski powinna być rewitalizowana.

Dodatkowo wśród respondentów biorących udział w badaniu do rewitalizacji wskazany został Park Grabek – dwukrotnie oraz plac przy ulicy Zwycięstwa i Kościuszki. Dwie osoby stwierdziły również że rewitalizacji mogłoby być poddane całe miasto.

Wykres 56. Czy dzielnice wymagają rewitalizacji? Rozkład odpowiedzi na pytania.

Źródło: opracowanie własne

Ankietowani zostali także poproszeni o ocenę występowania poszczególnych problemów w mieście Czeladź. Na wykresie 57. zostały zaprezentowane problemy, które zostały wskazane przez połowę lub więcej ankietowanych. Jak można zaobserwować czterech na pięciu badanych (81%) wskazywało, że problemem, z którym muszą borykać się mieszkańcy Miasta to bezrobocie. Równie duża ilość ankietowanych (78%) wykazywała, że problemem są także niedostatki w infrastrukturze drogowej – niezadowolający stan chodników i dróg. Warto podkreślić, że na czołowych miejscach pod względem występowania problemów uplasowały się problemy społeczne. Jak zostało wspomniane na pierwszym miejscu uplanował się problem bezrobocia, ale ponadto mieszkańcy Czeladzi uznawali, że problemami są także bieda (74%), uzależnienia (69% czy słaba organizacja społeczna (64%), rozumiana jako niska aktywność społeczna oraz brak współpracy i zaangażowania mieszkańców w życie miasta.

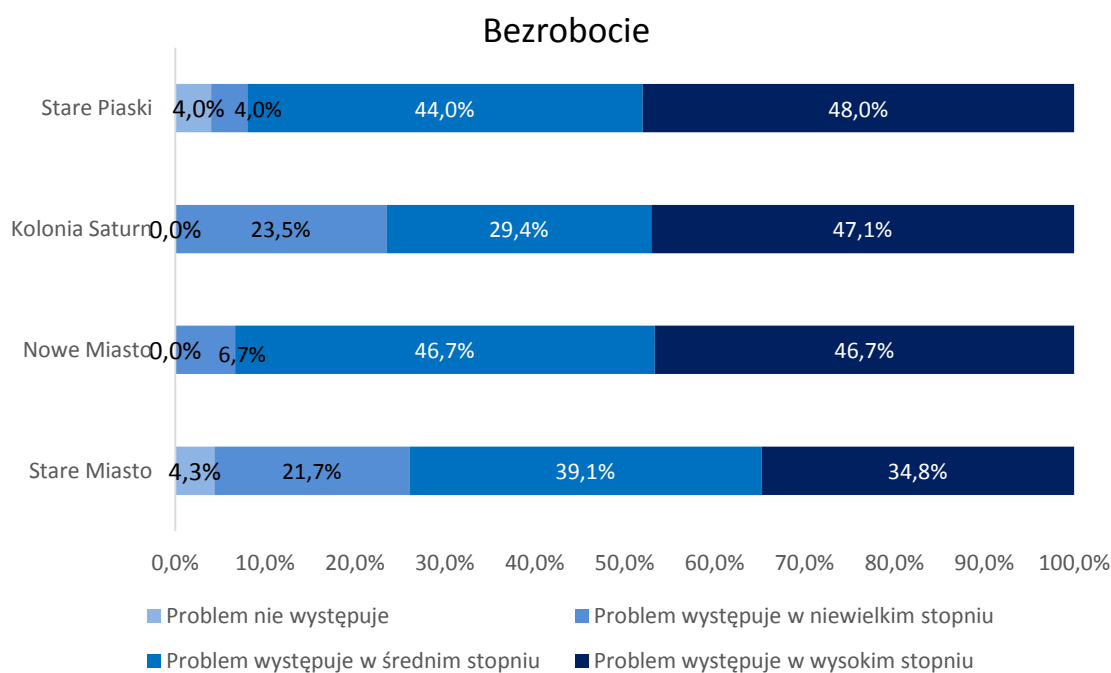
Wykres 57. Czy Pana zdaniem na terenie Miasta występuje wskazany problem? Rozkład odpowiedzi twierdzących na zadane pytanie.

Źródło: opracowanie własne

Należy przyrzeć się bliżej problemom, jakie zostały uznane jako te występujące najczęściej w mieście. W tym celu pokazane zostaną rozkłady odpowiedzi na pytanie dotyczące występowania najpopularniejszych problemów z wydzieleniem na poszczególne obszary miasta.

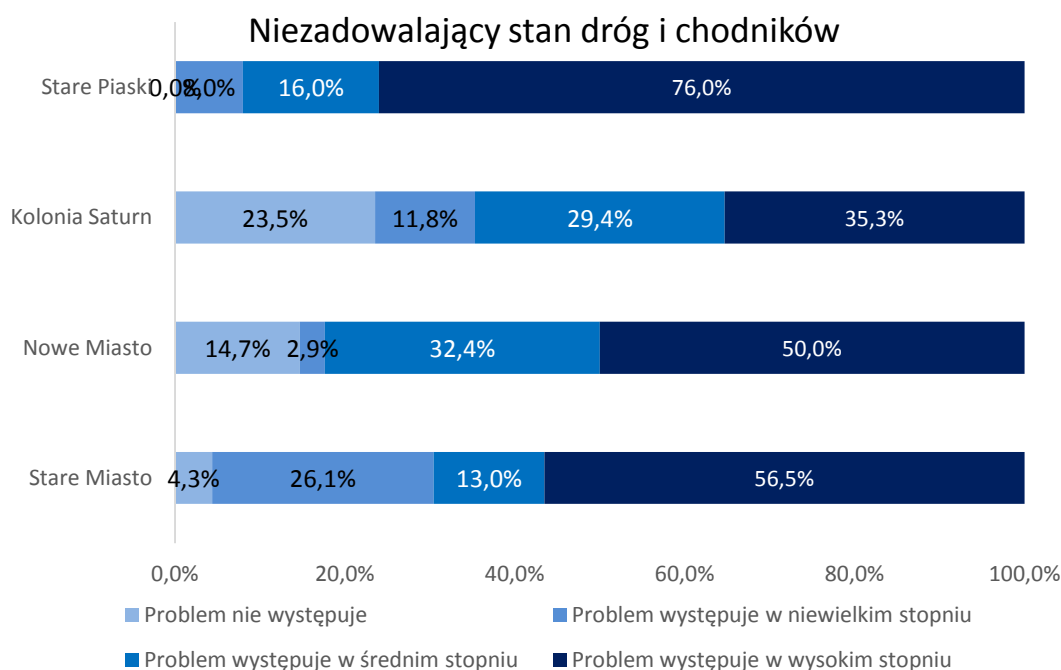
Wykres 58. Czy Pana zdaniem na terenie Miasta występuje problem bezrobocia? Rozkład odpowiedzi na zadane pytanie w podziale na dzielnicę, w której została przeprowadzona ankieta.

Źródło: opracowanie własne

Na wykresie 58. przedstawiony został rozkład odpowiedzi na pytanie dotyczące problemu bezrobocia. Jak widzimy problem ten jest nie tylko zauważalny, ale traktowany, jako problem występujący w stopniu wysokim. W trzech dzielnicach (Nowe Miasto, Kolonia Saturn oraz Stare Piaski) prawie połowa ankietowanych uznawała, iż jest to problem występujący w stopniu wysokim. Dla porównania na Starym Mieście było to prawie 35% ankietowanych. Co więcej w dzielnicach Kolonia Saturn oraz Nowe Miasto żaden z ankietowanych nie zanegował występowania tego problemu. Jest to zatem priorytetowa kwestia do rozwiązania.

Wykres 59. Czy Pana zdaniem na terenie Miasta stan chodników i dróg jest niezadawalający? Rozkład odpowiedzi na zadane pytanie w podziale na dzielnicę, w której została przeprowadzona ankieta.

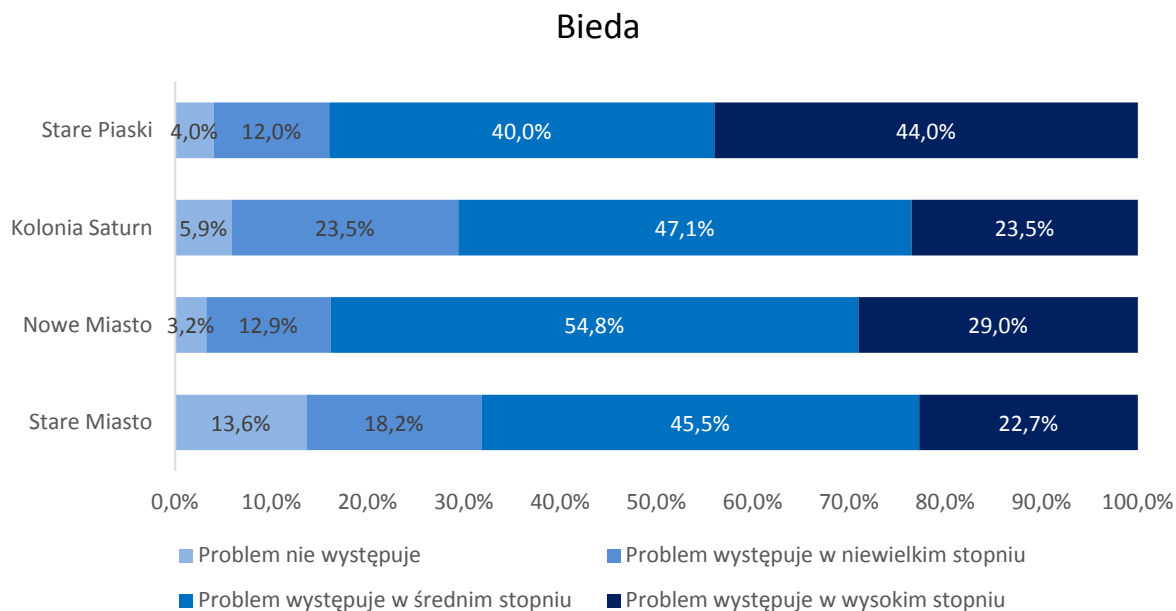
Źródło: opracowanie własne

W czołówce problemów występujących na terenie Miasta pojawił się także problem infrastrukturalny związany z niezadawalającym stanem infrastruktury drogowej. W przypadku tej kwestii najgorzej wypada dzielnica Stare Piaski. Aż 76% ankietowanych twierdzi iż jest to problem o wysokim natężeniu a kolejne 16% że problem o średnim natężeniu. Nikt z badanych nie uznał, że problem ten nie istnieje. Ponad 50% badanych uważa zły stan infrastruktury drogowej za bardzo duży problem także w dzielnicy Stare Miasto oraz Nowe Miasto. Najlepiej zaś sytuacja kształtowała się w dzielnicy Kolonia Saturn, choć i tam co trzeci badany uważał stan chodników i dróg za poważny problem, a kolejne 30% osób za problem o średnim natężeniu.

Wracając do problemów społecznych wskazanych przez mieszkańców omówiony zostanie teraz problem biedy i ubóstwa. Znowu dzielnica Stare Piaski wydaje się przodować we wskazaniu tego problemu jako najbardziej palącego, aż 44% badanych z tej dzielnicy wskazało, że jest to problem o wysokim natężeniu. Jak widać na wykresie poniżej problem biedy i ubóstwa dotyczy nie tylko Starych Piasków, ale każdej ze wskazanych dzielnic. Wszędzie bowiem problem ten był wskazywany jako występujący w wysokim stopniu lub średnim przez minimum 70% mieszkańców.

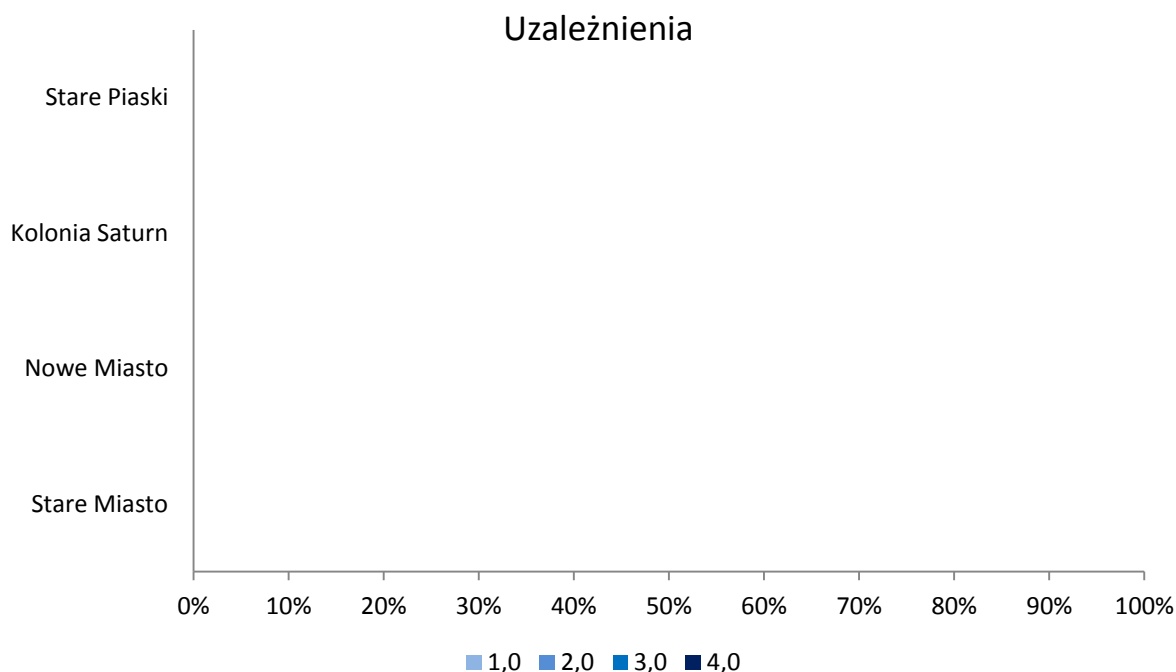
Niewątpliwie problem biedy może być mocno powiązany z problemem bezrobocia, bowiem osoby nie pracujące, nie posiadające dochodów cierpią ze względu na brak środków finansowych do życia.

Wykres 60. Czy Pana zdaniem na terenie Miasta występuje problem biedy lub ubóstwa? Rozkład odpowiedzi na zadane pytanie w podziale na dzielnicę, w której została przeprowadzona ankieta.

Źródło: opracowanie własne

Wykres 61. Czy Pana zdaniem na terenie Miasta występuje problem uzależnień? Rozkład odpowiedzi na zadane pytanie w podziale na dzielnicę, w której została przeprowadzona ankieta.

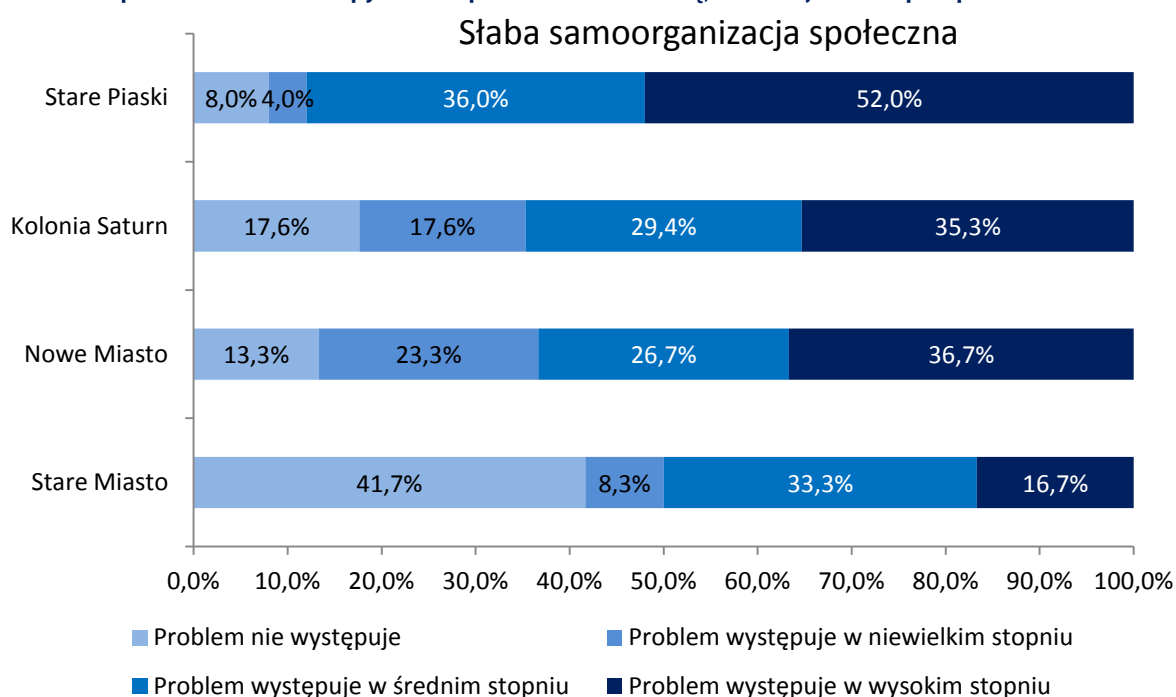
Źródło: opracowanie własne

Kolejnym problemem, który zostanie omówiony są uzależnienia. Jak pokazują dane jako problem o wysokim natężeniu był on wskazywany w dzielnicy Nowe Miasto. Prawie sześć na dziesięć osób było takiego zdania. Również w dzielnicy Stare Piaski problem ten jako znaczący wskazywała

prawie połowa badanych (48%). Najmniej zauważalny problem uzależnień okazał się być w dzielnicy Kolonia Saturn, gdzie prawie co trzeci badany (29,4%) wskazało, iż uzależnienia nie są w ogóle problemem. Pomimo tego warto jednak pamiętać, iż pozostałe 70% osób zauważyło ten problem w dzielnicy, z czego dwie trzecie uznały za problem o natężeniu średnim lub wysokim.

Ostatnim omówionym tutaj szczegółowo problemem, będzie samoorganizacja społeczna. Mówiąc samoorganizacja mamy na myśli zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalne, samopomoc sąsiedzką czy też udział w różnego typu inicjatywach społecznych.

Wykres 62. Czy Pana zdaniem na terenie Miasta występuje problem słabej samoorganizacji społecznej? Rozkład odpowiedzi na zadane pytanie w podziale na dzielnice, w której została przeprowadzona ankieta.

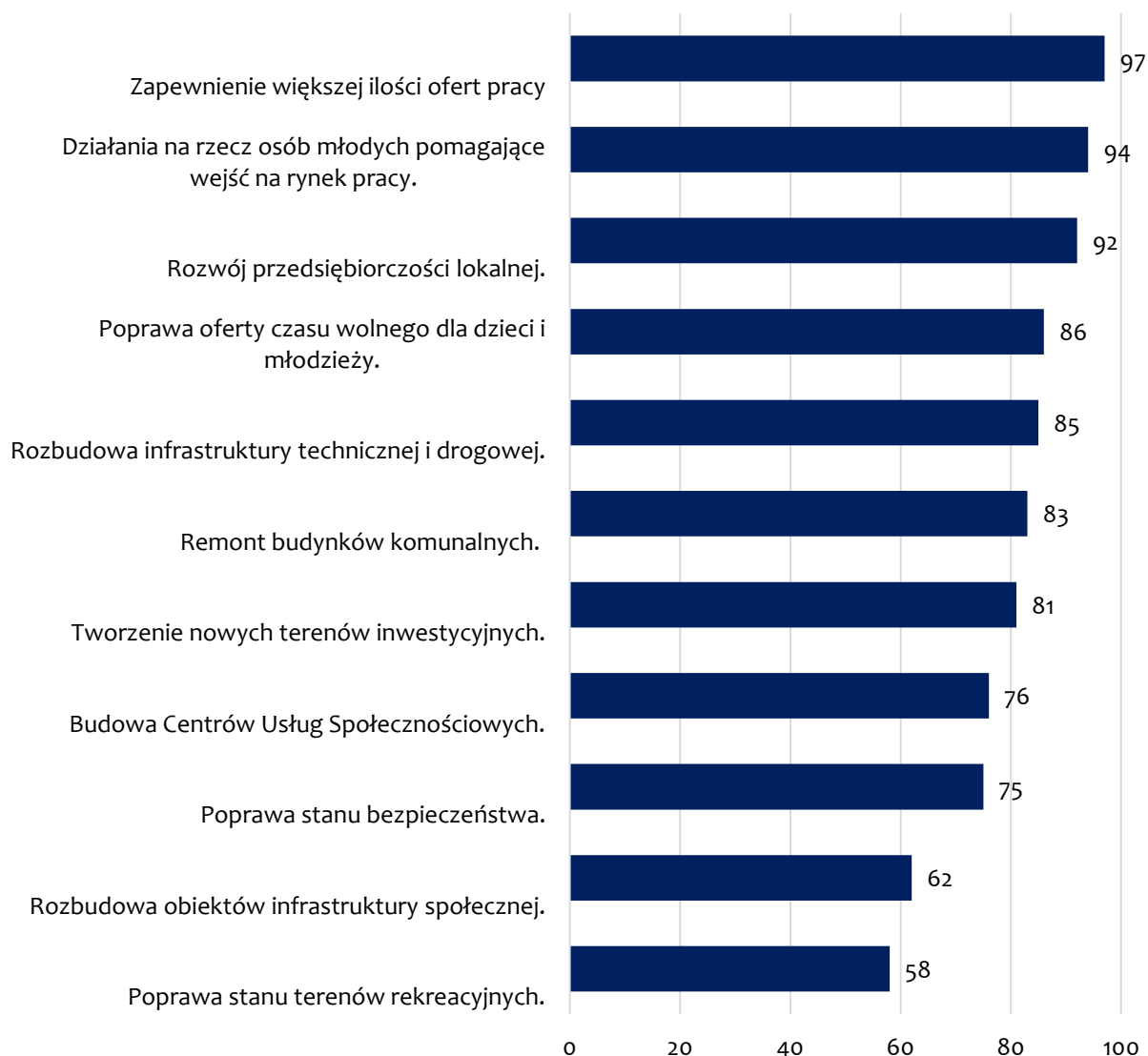

Źródło: opracowanie własne

Jak się okazuje największy marazm społeczny zauważyli mieszkańcy dzielnicy Stare Piaski. Tam ponad połowa mieszkańców wskazała, iż jest to problem o wysokim natężeniu, a kolejne 36% uznało, że problem występuje w średnim stopniu. Jedynie 8% mieszkańców Starych Piasków uznało, iż problem ten nie występuje wcale. W dzielnicach Kolonia Saturn oraz Nowe Miasto rozkład odpowiedzi jest dość podobny. Ponad 1/3 mieszkańców tych dzielnic słabą organizację społeczną i małe zaangażowanie traktuje jako duży problem, a kolejna 1/4 uważa to za problem o średnim natężeniu. Jednakże w dzielnicach tych pojawiają się także osoby, które uważają, że takiego problemu nie ma i jest to odpowiednio 17,6% mieszkańców Kolonii Saturn oraz 13,3% mieszkańców Nowego Miasta. Sytuacja wygląda zupełnie inaczej w przypadku Starego Miasta. Tam 4 na 10 respondentów nie zauważa problemu niskiej aktywności i zaangażowania społecznego, a jedynie 16,7% mieszkańców traktuje ten problem jako problem o natężeniu wysokim. Może to wynikać z faktu, iż na terenie Starego Miasta działa Biblioteka Publiczna, która przez mieszkańców tej dzielnicy była często wskazywana jako miejsce, w którym „dużo się dzieje” i przyciąga ona mieszkańców swoją ofertą.

Ostatnim elementem ankiety było pytanie dotyczące zmian, proponowanych przez mieszkańców. Na wykresie 63. widzimy rozkład odpowiedzi na to pytanie. Mieszkańcy Czeladzi zwracali przede wszystkim na szeroko zakrojone działania związane z walką z bezrobociem, a więc zapewnienie większej ilości ofert pracy, pobudzanie przedsiębiorczości lokalnej. Na wysokim miejscu, a więc wskazywana przez dużą liczbę osób pojawiła się również odpowiedź dotycząca poprawy oferty spędzania czasu wolnego. Na dalszych miejscach ankietowani zwracali uwagę na działania techniczne.

Wykres 63. Jakie zmiany są najbardziej potrzebne w Czeladzi? Rozkład odpowiedzi na zadane pytanie.

Źródło: opracowanie własne

Poza wskazanymi konkretnymi działaniami poproszono respondentów o spontaniczną odpowiedź o konieczne zmiany, jakie powinny zostać zrealizowane w najbliższym czasie. Wśród odpowiedzi pojawiły się:

- poprawa oferty spędzania czasu wolnego m.in. budowa i renowacja parków, siłowni na wolnym powietrzu, placów zabaw dla dzieci, otwarcie kina, ożywienie przestrzeni na rynku.
- poprawa infrastruktury drogowej m.in. remont dróg, chodników, wyznaczenie bezpiecznych przejść dla pieszych, oświetlenie.
- poprawa kondycji lokalnej gospodarki, zwiększenie ilości miejsc pracy
- termomodernizacja budynków, docieplenie.
- Budowa kanalizacji.
- Budowa ścieżek rowerowych.
- Remont budynku Urzędu Miasta.
- Zapewnienie pomocy prawnej dla osób potrzebujących, zwiększenie nakładu gazety "Echo Czeladzi", oczyszczenie Brynicy, budowa mieszkań socjalnych, rekultywacja terenów pokopalnianych.

Podsumowując badania ankietowe należy zauważyć, iż mieszkańcy Czeladzi w dużej mierze zauważają wokół siebie problemy społeczne. Podkreślają oni także, iż część tych problemów, jak np. bezrobocie, ubóstwo czy alkoholizm są ze sobą mocno powiązane, dlatego też konieczne jest prowadzenie działań mających na celu poprawę sytuacji osób, które znalazły się w trudnej życiowej sytuacji, dzięki czemu wizerunek miasta będzie mógł ulec poprawie, a mieszkańcom będzie żyło się lepiej.